

Journal L'Aurore,
n. 1.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

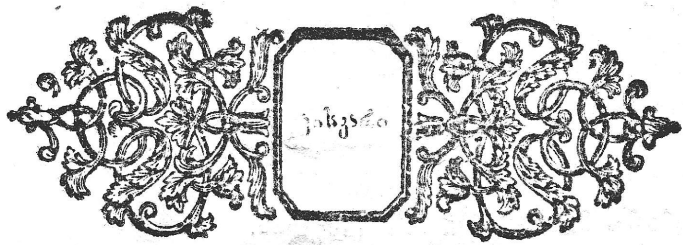
съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный
Комитетъ узаконенное число экземпляровъ.

Г. Тифлисъ. Января 1 дня 1852 года.

Исправляющій должность Ценсора *Каймазовъ*.

Въ Типографіи Патканова

ქანთული სიტყვებით

ქუნალი

მოგონება.

მოქუარს გრძაშლა მოგონებას უჩავეით ნაშალო,
მათა კვათხულობ წახსულთ დღეთა, ჩემთა ნაკალოთ,
დაკრეძელავ სოლმე და განვტოვებ ოხვრითა ძქარით,
და მრწამს რომ ვაყავ ერთსეულ შეტანულთა მტობრით.

სადღა ვიბოვ მე იგი დრო, რომ მშეენი სახე,
უღესა ტრეფობისა :ლივსეობაჩად პირველ წა ვნახე,
შავს ბედს შინა ვამაძინდა ჩემად სალხენად,
ვითა ვანსვლავი ტახარისა დღას ვამაყენაქ!

აწინ იფილან სიტყვობების მექმნა დაცლილი,
დამაშტე ტეფსლა გულა მექმნა ტრეფობისთჳს გრილი,
სადღა არს ტრეფობა სადა არს ბედა, სადა არს იმედა,
გულთ სადა იყავ. სადა დაებამ და სადა მიხვედა.

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მტკვარისადმი.

მტკვარო მდინარეო ჩემს შამულს!
სად ხან რომელსა ხშირად შეგსუჯადი?
შენსა მარევეში ოდეს ვტურავდი
განმგრილებულა ჳამუგის გულს!
სადა შე შენსა მტკვარო ნელ დენას,
ვჭურქეტი და გულით ვზოუბდი ღსენას,
ოდეს ლეილა წარმოსდგობდა,
მოაჯირითა, და ანუ სარკლდით,
შენში მუის სსხე გამოსჩნდებოდა.
ხშირად ჩირდილსა მას უმხერდი ტრემლით!
მიუწარდა შენის კადითგან მსურს,
~~დმოვიდოდის შენსკან მსურს.~~
შენას ჳვიროების მჩქეფრი ჳეხილი.
ხან მრისხანებს და ხან ჩურჩული!
ერთი არს მტკვარო ჩემი სურვილი.
რომ შენით ვპრიტო ვადევ წყურვილი.
კვლავ დამინატო ლეილის ჩრდილი.
და ადგილსა მას ვიქმნე ჩინობილი!

ბუნს.

საბრძოლო გეგმა რათმღელწარებ ტრფობისა ვნებით.
საელს რათ მაძულოებ დატრმე ჭეავ განსვენებით.
რად არა უსმენ შენსა მონკეულს ტაყსა გონებსს.
ნუ ელი ტრფობას მისთა ბაგეთ უედ დაკონებსს!

სულს ნუ უსმენ შემტდარია საწყალი გული.
ბეგრჯელ შეშლილა ვრებათავან არს დაჩატრელი.
ამა სოფელსა უგრმნობელისა საჰ დაძსობილი, |
შენთჳს სსჳს სული მეპასუხედ არ არსშობილი

აჳი სიერმიდგან შჩეეულ ხარ ოსერას და ვმენავს,
გელს ნუ აჭევი ტრფობისავან ვერ ვინ განჭეურნავს.
რით ვერა მისვდი ვისდამიტა ხარ შემსჳკალელი.
არის ამაჳი. უგრმნობარი. არა აქეს გული!

მამ ვით სადაჳში მარგარიტი არის დასშული,
იჳვ შენტ მისებრ. უგრმნობლობის ჳაჳკვით დაბმული.
ნუ ელი დარსა ანუ ტურფათ თვალთ მაძებართა.
მსჯემ დარასული. ვიდრე უეტით არ იღებ კართა!

თოქლი.

ნახეთ ნანას რის სპეკაკუკულს. ვით დეცა თოქლი შეედა,
მას ეკონა სიათურიითა შიკოფდა ტურთას დანაგრულად.
მაგრამ რა ნაწა მალიად ეს თვისა შეცდამალება,
დადნა მეტისა სირცხულით და ცრუბლად იყო დანება!

გურთხევა შეტრარვიდან

გურთხეულ იყოს იქველი, თქმ იგი, იგივე კვარცა,
იგი დღე მის დღის ნაწილი, იგი უძმა იგივე წამაცა,
იგი ადგილი სად პირველ შემამეყარა მე ქალი.
რომელმან გულსა შთამიგუნთ ცრუობასა ცეცხლი ახალი.
გურთხეულ იყოს თვალემა მეცნებარე ცმცხლით სავსებო.
სით იჭვრიტებს ამური მშვიდდითა მოზიდულითა.
გურთხეულ იყოს იგი მშვიდდი ისარც ჩემს გულს ნასები.
რომლისგან ვიქმენ დაჭრილი აწა კლავ დავალ წულუ-
ლითა!

გურთხეულ იყოს სიმდგრა მასიდ ნაიქ ამა პირველი
რომელსედ ბანსა მეტროდენ სამშობლად მთავი და გელი.
გურთხეულ იყოს ვალაში. რომელი მასისა შეეცნებას!
ცხოველად წარმომიდგენდა და შათ მიტკობლდა გასუნებს

კურთხეულ იყოს ეს გულიც. სად ტრფობამ დასისადგურს
სად დასდგა ტახტი ამირისა და დასწეს ჩემი ლაურა!

რ. თ. გ. ე.

ერთის მინუტის სიჭახუკე.

ვიკტორ გუგოსაგან.

მხიარულისა მოგონებით, ცხაკელებული,
კვითხულად წარსულთ, წელთა ჩემთა სოფელს ცხაკრებს,
მისგან დამტკბარნი აღტაცებით გულ ჩვილებული,
დღეს მოვიგონებ, სიჭახუკის ჩემის დროებს.

*

აწა თუ იტყდეთ რა სიტყვით აქვს განჭახუკებს,
რა გარდავაგდებთ თვსგან წელთა, გამტყდილებს,
რა ხელანლადა ვიწუებთ სულით განუვაგილებს,
და შეეცურად მივეცემით რა გრძნობილებს.

*

რა სიტყვებისგან ჩუქნ მოვითხროთ ძალსა დიდებს,
და გულისაგან უმანკოსა ჭახუკურ ტრფობას,
რატა ვეძიებთ მაღალს რასმე დიდებულებით,
და ცნობით გვიყვარს, ვითა მმანი გულ მხურვალეობით!

ახლა კი უკვლავ ვუპეტ ვუწევი, უკვლავ ვიხილე
 უკვლავსა ძივხუდი ვიგემოვნე უკვლავ ვიხილე,
 წარსული გრძნობა ძველებურად წინ მიჭრელდება,
 მაგრამ იმისებრ ისე აღარ მიიფერადდება.
 მე სამჭუნვაროდ გავიფანე ჩემი ტოვრება
 და მოძავალში იფერხი ჩემი როგორღაც კრთება.

*

ჭაბუკო დროო რა მიუავი ესე მითხარი
 რომ ასე ძალე ჩემგან წარხველ როგორც სიხმარი,
 თან რათ წარილე ჩემი უტხო თავისუფლება,
 ჩემი იმუდი, ჩემი ბედი და გულჩვილება.

*

მაგრამ რახვივი, და კემინვი დანიშნულებას
 უფელს სადამის გულით ვახრავ დღეთ განუღილებას
 კგრძნობ რომ მომელის მოუთმენლად მეც დაუიწეებს
 და სახელიცა ჩემი სოფელს სრულათ გან ქქრება.

გ ა ზ ა თ ხ ე ლ ი .

ბაღად მოხუცდი გაზათხულო ჩუცნო სტუმარო,

ყოველთა ცხოველთ სიქადულთ გულთ მამდიმარო,
 უკუნი გიპერიეს სინარელის თუილას ხელით
 და მოგვეები გამოვალთ რა ზამთარი ბნელით.

ვშრომა დასრულდა-განგვიდა თვალი

ხედავ ქეჭუნას იქმნას ხსალი,

უკუნი სოთელი იმოის მწვანით

ტუეთ სინარელით იმაღლეს ტანით

ფრინველთა იწეეს თვისებრი სტკვენს

უკვლას უხარის ვისტა აქეს ენა

მაშა მე რისთვს შორის ამა სინარულების

ბინდი ჭმუნვისა გულსა რისთვს მომეფინების?

იტით საბრალეს გულსა რემსა რა ეწუხება?

ხედავს სოთელი და ბუნება სრულ ჭახუკდება;

და მე გვირგვინი ღვთისა ქმნილებს

ვბერდები, ვლხები და დღე მკვლდება.

არ მაქუნი უფლება განცხადებების

მომსია ვაბა ტანს, განხრწნილების

სად წამივიდა სიჭახუვის მე გაზაფხული?

რისთვს მყო წელთგან გამოცდითა გულით ჩაცრელი,

რად ამომვარდა სიცოცხლისა ბეჭდის აღმსი

რისთვს წამერთა ნეტარების მეტსავსე თახი.

რუსული — სიტყვაწებვა

მთლიანად.

უფიქროსი აზრები;

ოვსტა ედვი. მნდსტან ფიდიშაში ეკლიშიბ მეჯლისინ-
დან აალი ზიაჰად ვანიდი. ნეჩე შესზადდლიარ ნეჩე ფეშ-
ლეკანდლიარ. ნეჩე ვეზინდლიარ. ნეჩე ულეძლიარ. დუსტი
ჩასტ. დუსტი ჩასტდან. ეკლიშიბ. მეშეულიადლიარ.
იმდრას შესვდა ინდეთის მეფეს ჯდომა სანაოში მქონდა
იმას მეჯლისი დიდი სტუმრობა. ჩავდენი მეფის ძენი. ჩა-
ვდენი ფალავანი. ჩავდენი ვეზინი. ჩავდენი ულეძნი.
მარჯვენა კელიდგან მარცხენადმდე. მარცხენიდან მარჯ-
ვენადმდე. გარე სხდომილნი. უბნობდენ ურთი-ერთისადმი;

ჩასდაში. ჩასმასდაში.

მლდან ვერსინ იადში.

ტალნო დაქვანო. დმერთმა მოცტეთ
წვიმა. გასაბნათ;

დასტარული

მკმუნვირებით, მოისმის ხმა ნამსუსს. ვითა მოგონებს ბედ-
ნიერისა, დღისათვის რომელიცა განფრინდა საუკუნოთა შინა;
ცხელა გულსურადადღე დრბენდში, ახა ადი ბანსუდ ქასიმ. ნა-
ხე როგორ გამონათობს მსუ მთის მხრიდან: ხომ არა წითლ-
დებს დასავლეთი, ხომ არ იღრუბლებს მცა?

არა ამი (ბიძიაჲ) დასავლეთი არს უღურჯეს ჩემის დის თვალ-
ბის, მსუ ბრწინვალედ გამონათობს, როგორც ოქროს ივერი
მისი გულისპირი, არც ერთი სსივი არა მქრება ღრუბელში.

დამემან განშალა განვარსკვლავებული თჯისი მარო, ბნელა:
ახა ადი ბანსუდ ქასიმ: უეურე ხომ არა სწევთამს ნამსა ახალი
რქა მისის მთვარისა, ხო არ იმალებს მთვარე დამის ტის სა-
ტყუელაში, როგორთაც მარგალიტი სადათისა ბუდეში.

არა, ამი, წმინდას სილურჯეში მოსტურავს მთვარე. ცრემლის
მაგიერ ის არს გამაქერის ზღჯეში, ბანები. მშრალი არიან, რო-
გორც მუღამის მინდარი. იმაზედ მხარულად დაბიან მორი-
ელნი: ეტყობა ხვალაც გვალვა იქნება რაკვემელებს უწვიოდ
ანობს მოხუცი ბიძა და დაწვება ძილად ქალას უჭეუქინა.

მხოლოდ მახილი უარულთა. გარე ეხვევოდა ძველთა კედელთა
ბგერისა მარცვლებად, და ზღჯა ზომიერისა ღელვითა მიმო-
იდოდა კდისადმი, თქენ იტყოდით სულნი გარდაცვალებულთა უბნ-
ობენ საუკუნისადმი. ესრეთ ემგზავსება მენ სასათუღასა;

ზღვისა კდესა განემერიდა სიმწვავე, მეჩხახალთა დაწრეს თ-
ისისა ჭიკჭიკითა მოღლის ხმასა მერითის თავსუდ; გარნა მოლაცა
არარის დაგვიანებული ჩიტი; ის კიდეტ იძახის, დადის გარე გუ-
ნათისა, ლოყსუდ ხელდადებული განიღვიძეთ მართლ მორ-
წმუნენო ამისათვის, რომ ლოცვა არის უმჯობეს ძილისა;

აირბინე ბანსუდ ქასიმ. გადასუდე, ხომ არ მოსტურავს ღრუბ-
ელი ლეკის მთიდან ხომ არ მავდებს ზღჯა;

არა ამი: მთანი არიან გადასხმულნი ღვთის ვარსუითა, ზღვა
გამოსუკერს ვითა სარკვე დროშა ნარინუალისა, გარე ეხვევა ხე-
სა, როგორც ჩადრი მშვენიერ ქალსა, არც ერთი სვირთი არ
იჭიანტება მარგალიტად (მარგალიტად) ნახარსუდა ნიაკიტ არ

მკერის რომ აახუჭუჭის მტკვერი გზიდაძმ ასე შეუღწობასა, ზღ-
უაში სიყრუე ხმელესედ სიწმინდე მტაში;

მხსუტმა მოიწყინა გაათავა წა ბანვა გამოვიდა სალოტავად
ბანზედ. გაშალა ქიჩასედ ხალიჩა. დანიოქა და როტა გაათავა
ლოტვა სასეპიროდ მხურვალედ ლოტულაბდა გულში;

ბისმილლა ჩახირ ჩახმანირ ჩახირ წანმოსტქვა მან გარდა-
ხედა მჭუნვირისა თვალთა გარეშე, სახელითა უოვლად მოწყა-
ლის უოვლად ნეტარისა ღვთისათა, იქმნების სიტყვა რემა ღრ-
უბელნო გაზავხელისანო. ძენო ჩვენისა ზღვისანო, წაასათვის
მსჯდებით თქენ მთაზედა, დაიძლევით ხევთა შინა, ანუ თქეჭნ
ვითა ავაზანნი ლეკნი, გიუჭანთ თრევა მთისწვერზედ დაწსთელ-
ემთ ვლდეთა ზედა, წაასათვის აშქირიფეთ ვითარტა ალაფი ჩვე-
ნისა მდელოთაგან, სრულიად სინოტიესა, დაშოვანტავთ უგუნურად
გატრცვილთა ქვათა ზედა, ასხურებთ თქვნისა მარგალიტით
ტყეთა სინუჭუჭეთა, მიუალთ კატაადმი, და ასმევთ. *—*

სიტოფედმდე მთისა ნიაღვანთა, რომელიტა მოკარდებიან ჩვენთა
ველთა შინა, ამისათვის რათა წარიდოს ანუ მოჭელიჯოს ჩვენი
ვიდენი ველნი, ანუ აამოს იგინი ქვებითა. თითქო გამოსრუ-
ლი მკლებითა თავისისა მსხვრებლთაგან;

ძენო უმაღურნო ნახეთ როგორ დედა თქვენსა, მიწას დაუ-
ლის ზირი, იწვის სიმწყურვალთ თხოულაბს სასმელსა; ნახე ვი-
თა თქვენი უნტროსი ძმანი უანანი ძრწიან საბრადონი უქაროდ
იმუსვრიან იუბთა ქვეშე მკალთა, განიშვერენ თავთა ჭკონათა
რომ გამოსწოვენ ჭერთაგან ნამსა, დამიხვდებიან სხივსა, რომ-
ელიტა სთიბამს მათ, როგორტ გატხელებულე ტელი. გვალვამან
შესვა რუნი მაში უგუე ბუდობენ მწყურნი დაბებურას გაუბამს თე-
ლისი ქსელი ტხელმან ქანძან უდროდ იმულებით წანრთვა უკავი-
ლთა კეთილ სურნელება, და განშოვანტა იურტელნი მინდროსა
შინა კანბერნი ერჩიან ურთიერთს ლაფისათვის მძიერნი ტხენნი
სტემენ ტეროვითა განმტრვილსა მიწასა, ბიჭუბი სჩხუბობენ შად-
რევანთან დამწყდანსა წყაროსათვის; იურვიანდერ! უოვლად უმ-
ოწყალესო, წა მოხდება ჩვენ თავსა. გვალვა ანს დედა შიმში-

ლისა, შიშხილი მამა სნეულებათა მამა ავასკათა. ქარო მთისაჲ, ქარო ნოტიოჲ მოგვიტანე ჩვენ შენისა ფრთითა მადლი მღვთისა, ღრუბელჲ ძუძუნჲ სიცოცხლისანო, გარდმოასხით ზეტოური რძე მიწასა ზედა აღითქვენით ქარით მხოლოდ განაბანეთ მიწა სი-მწვანისაგან, გარდაბერეთ შიში უნაყოფობისა, დასხით ისარნი ცო-დვილთა გარნა განასარეთ უმანვინი უველანი სომარარიან ცოდვილ-ნი სოფელში, სარეტელსა შინა, თქვენსა, მარტო არარიან მესნი არის წვიმაცა განმანოტიერებელი თეთრნოღრუბელნო, მარტო ში-ში სომარარის, არის იძედიცა. თეთრნო ღრუბელნო ფრთენო ან-გულნო სთანო, მოგვჭებრეთ სიგრილათა, შეიბერტყუეთ თვისგან ნამიერება მთიმდინარეთ, ისწრაფეთ უმარჩილესად გთხოვთ?

ეს ანბავი იყო მანისში, რომდესაც ლადოჟის უინული აშინებს ზეტერბუღისა სიდათა; დამოჭებრავს დედა ქალაქსა ჭაერი სიციუ-ეს დასურდასა, იმდროს რომდესაც მშვენიერნი დიდისა სოფ-ლისანი დასდასად ნევსკის პრესბიტერი, Пользоваться свѣ-жею пылею. სარებლობენ ნოტიოს მკვრითა ბანით გა-მრევალბუღის კანოტის ჭობითა, იმამშვენიერსა დროსა. ოდეს დამადნობელი თეთრი თოვლი დაუთმობს თვისსა ალაგსა მწვანესა გასაფხულსა; ოდეს ჩირდილოეთის ზეტერს ადრზდილ-სა დაბანდას შინა, გარდმოაქვს სიწითლე დაწვისა ცხვირზედ დაბუხარი, ეს რუსული მშეგანათობს, სიუვარულსა, მძრწოლ-არეს სეიზნობისაგან, ანუ მასვილგონიერებას, მოკრუნჩხულსა რასეოდისაგან; დას დერბნდში ფიქრბდენ მკისათვის, რომე-საც ზეტერბუღში დაბარაკობენ კვალად, შეშის სიმვირეზედ;

აგერ სუთი კვირა არის. არ ჩამოვარდნილა ერთი წვეთი წვი-მაცა. ველთა ზედა სამსრეთის დადისტანისსა, დაგვალვა არ-ის უდიდესი უბედურება ცხელსა მხარესა განსაკუთრებით თუ დაიწეებს გაზაფხულზედ. ახიელი ძეგლთაგან სტხოვრებს დილით სადამომდის, არ მოიფონებს რა იყო გუშინ, არ ზრუნავს რამოხ-დება ფეხ: სტხოვრებს კელ ჩამოშვებული, ამისათვის რომ სიზ-არმატე დადაუდეკნელობა არიან უდიდესნი მისნი სატკობებანი. მანკამ რომდესაც უბედურება, რომელსაცა არა მოელოდა უტრად

განეშლებს რა თუბრემ: როდესაც სკალ შეიქნება დღესად, იგი განიღვიძებს სისწრაფით ძებნის ძავიერად, იწყებს ტირილსა რომ არა აქვს დონე, ანუ ჩოვილსა რომ არ ამდევნენ დონესა, ჭივირის როდისაც საჭირო არს იმოქმედოს დაგანადიდებს შიშის შიშით ესოდენითავე სომითა, ვითა ამ ტირებდა ურწმუნობითა. ახლა შეგიძლიანთ გამოსაცხადო, იყო განწირულობა დერბენდში? როდესაც ადრეულმა სიტყვებმა თვისითა დამამწავითა სუნთქვითა იწყეს და ნატრება იმედი ვაჟანთა და მიწის მოქმედთა დათითქმის მრთელი დერბენდი არიან ვაჟანნი და მიწის მოქმედნი, ხუნენ თვისსა მიწასა ნახევარ ენდრესათვის და ნახევარს ზუროსათვის;

დერბენდელთა ძლივ იდღესასწაულეს. ხათილი სარწმუნო ცრადეული მოგონება შახუსეინის შემთხვევასათვის, რომელიყო პირველი მოწამე სალიძისა ალიას სჯულისა მიტეპული ემაწვილური სა ქტეკითა წვრილის სრუნვისადმი მხლობითის შექტევისადმი მრთელსა წელსა, ივინი გრილსა დამესა. შეწირულთა ამა წარმოდგენისათვის, სრულიად დაივიწყეს სიტყვა დამკა როგორ დაივიწყეს, იმათ უხაროდან რომ წვიმა არეშლის იმათ ველურ შექტევისას; მაგრამ როდესაც დარეშდა ხმა დღესასწაულისა და ივინი მოიქტნენ წარსულით აწინდულადვე, როდესაც ვარკა გამოიძინეს შეხედეს გაღავან ვარკთ დამწვანთა ველთავან და ეთუთქათ გულები; შიმშილისა შიმში, ანუ ვერცხლის მოუვარისათვის უდიდესი არის შიმშილისა შიში წავიბისა მოეპანათ თითის წვრებთ —*— დარისა და სიმღერისა ხმაზედ და იმათ უსაშიშეს ერკენათ სახე მისი, რომ უეცრათ გაუღრიჭა მათ კბილები, უნდა გენახათ მასინ როგორ იწყეს ცანტარი შავთა და წითელთა წვერთა, როგორ იწყეს ჩხაკური ხის და ქარვის დერბენდის კრიანოსანთა. ყოველთა სახე განმლიერდა ვითა ნიშანი განსაკვირი ებელი: ყოველთა პირთა შინა დავიდოდნენ შოჩის დებულნი. ბახარში, ქარვან სარაიაში, ქურების კუთხეში, ყოველგან სადაც კი გწყო ხეები ანუ ქვები. უთუთ გრავა თათართა იყვნენ ჩამომსხდარნი, და ლაპანაკობდნენ ტაროსათვის და ლაპანაკვი

ტარსათვის რომელიც ვერაუღელთა მოქალაქეთაგან სშირად
განმეორდება და არავისაგან მოისმინება, ტყუილებად დაუტყმოდათ
გულთა, დერბენელთათა დარბინი თრთოდენ თვისა სიტყვებისა
თჳს მდიდარნი ქისისათვის. ერთსა აშინებდა შიმშილი, მეორე-
სა იმულებითი მოწყალება, გუჳნი და ჯიბენი იხრუკებოდენ ერ-
თისა ჰასრისა სიძვირისაგან უკელანი ახ, ახობდნენ;
როგორც უნდა იყოს, მაგრამ შიმში აშინებდა მისი მობრძან
დერბენდელნი; მუსურმანთა იწყეს ლოცვა მეჩითში ანძოდის წვა-
იმა, იწყეს ლოცვა მინდარში, იმა იმედით რომ ალღახი ახდი-
ლს ჰაერში უფრო გაიფრებეს იმათ ლოცვას, ვინამ დათარულს
ტუნბათის ქვეშედან, არც ერთი წვეთი, უტადეს უფურეს მტა სწო-
რეთ თითბრისაებრ, დნებოდა სხივითაგან და გატსელებული
მიწა იფხისაგან სქდებოდენ სიმწვაითა და სისარბითა სვა-
შს ოთღსა, შირთაგან ჩამოდენილს მლოცველთაგან რა ქნან დაი
წყეს წარმართული რწმუნება, ბიჳები შლიდნენ ხელტანტსა ჯგუ-
არედინ ტსახედ, დაჰკრეფდნენ თუღსა გამკლელთაგან სამთლ-
ისათვის, და ვარდის ზეთისა. და მასუგან შემოახვევდნენ შტო-
ბს უმაწვილს მშვენიერს ვითა ანგელოსსა, დადაჰკიდებდენ უკა-
ვილთა ვონებად და ლენტთა, და დარბოდნენ ქერებში, იმდერ-
დნენ განწოხილისა სმითა სადიდებულად გუდღელისა, უთუოთ წე-
იმისა და ნამის დმერთისა, ვანობ უთუოთ ამისათვის, რომ მე-
კერ შგვიძელ შემეკრიბა სწორე ჰანახვი; მახუდა მოწოდება წე-
მისა ეს სიმდერა იყო:

გუდღელ გუდღელ, სომ გუდღი
არდინან იაღიმ გიაღღი
გიაღინ, აღა დურ სანა
ჩარჩინი დუღღურ სანა
* * *

გუდღელ გუდღელ მობმანდი
შენ მოგდევს უგან წვიმა
აღზდგე მშვენიერო ჰიფხსხედ
და აღახე შინა კასრი.

უნაწილნი ცაშების კვრით, თამაშობდენ და იმღეროდ, ნ.-
 მხიარულ დასებად, დარწმუნებულნი წვიმის მოსვლისა; და ნახ
 ეთ მართლად ნოტიერთა ღრუბელთა განაქრეს მზე, მტამან შეჰჰმუ-
 ხვნითა ვითა ძვირძა, ოდეს შორდებათ იფულსა, ჩრდილი როგორც
 სხვის ძადლი ვუდ ამომუებული გაიქცა იქათ, გარეშე დაბინ-
 და. მაგრამ უყოველთ თვალთ იწიეს გამობრწყინებას, და მხ-
 იარულებისა ცრემლითა მიაქციეს მისაგებებლად ცხოველისა წყალ-
 ისადმი; იწიეს ცრეკვას წვიამან, ალლას! ალლას! მოისმა ჭაყ-
 რში, ხმა მხიარულებისა, ქედნი ვითა შუშუნანი ჯვარედინობდ-
 ნენ დერბენდისა თავზედა, ამაო იყო ადრინდელი მხიარულებს.
 მოჭებრას ქარმან ჰსპარსეთიდან ცხელმა ვითა მელის ქერქმას და
 გადასადა მშვენიერი ღრუბელი. მზე უეტრად გამობრწყინდა ადრინ
 დელზედ, დაუმეტეს ადრინდელისა იქმენ სალხნი მჭუნვერნი.

გავიდა კიდევ დღე; აი კიდევ დღე, ვითა დაღაღული მოგზა-
 ური ცხელისა მინდვრისაგან მნელად სუნთქავს ცარდავარა მთა-
 ხედ, ყველანი ლოცულობენ, ყველანი ელიან წვიმასა, აჩმოდის.

სალხ გერი

ბერბად ტყუილი

თათრული, სიტყუას;

როდესაც ვაივლით დერბენდში: უთუოთ მედით სანახავად პირ-
 ველად მერიითისა, ეს მერიითი იყო უთუოთ ძველად ქრისტიანთა
 ეკლესია ამისათვის რომ პირი აქვს აღმოსავლეთისაკენ და
 მადმედიანთა მერიითი არიან მიქტეულნი, შესავლითგან ჩრდილოთ
 სამხრეთისაკენ, მეორედ ნიშანი დაქტეულის საგურთხეველისა
 ახლაც სჩანს, და თუმათა თათარნი ამტკიცებენ რომ არის ამ-
 ენებული, პირველსა საუგუნესა შინა, გიჯრისა. (1200. წლისა
 უკან გარნა ჩვენ დავეყრდნობით რიცხვსა ბერძულის ეპარხისის-
 ას. რომელშიაღ დერბენდი არის მოსვენებული ფრიადის სის-
 წორით შეკვდიან ვიფიქროთ, რომ ტამარი ესე არს უძველე-
 სი; მშვენიერი ოთხკუთხიანი მოედანი მოკირწყული თლილის
 ქვითა, გარე სვეული დიდროანის ჰუნდრებით, საშუალ შადრეკ-
 ანი არის განშლილი ვითა სსიტყუმრო ხალიჩა, წინაშე მერიითისა,

სამი კარი მარად ღია, მოუწოდებენ მართლ მოწმუნთა სო-
ფლის წრუნვისაგან, საფიქრებელად ტისათვის, მეუღრობასს
შინა: აღმოსავლეთის მხარე არის მოცული კელიეებით, ჩირდ-
ილოეთი მადლის დაფარებულის ივინთ შესაფარებლად
მლოცველთა ჟამსა სიტხასას; დასავლეთისაკენ აღმადღება
ძველი სავსითა, გამწვანებული კედელი მეჩითისა; შეიძნის სიგ-
მედმდე საშუალ შენობისა აფაღს მტისადმი. ვითა ლოცვა გან-
მწვეტებული გუნბანთი, და თავი მისი არის განთვანტული ვარს-
კვლავებისა სსივითა; ლექსი უფრანითვან ნათობს თავსა დიდსა,
კარებისასა. შესვალთ და როგორიღაც ნოტიური სიბნელე მო-
გიტავთ თქვენ; გაიხადეთ ქოშები, განიშორეთ ტუფნი ჭაწრნი
ნუ შეიტანთ სახლსა აფაღისასა, ლაფსა თქვენისა ქერისასა
ლაფსა თქვენისა ჭაწრისასა აფაღს დაიროქეთ მიწასუდ და გულითა
ადით ტოადმი; იანგარიშეთ კრიანოსნითა არა სარგებლითა არამედ
ტოფავ თქვენი, ღია ილიაღე, ილი აფაღს, მუქმადარე სულ აფაღს
არა არს ღვთაება გარდა ღვთისა და მახმედ არს მოცი-
ქელი მისი ჩუმთ მომდინარეობს ლოცვა მართლ მოწმუნე-
ნი დაჯდომილნი ანუ მუსლსუდ ანუ დამსობილნი შუბლითა, სა-
ღიჩასუდ. ივინი არიან მოცულნი კეთილ-მადლიერებითა და არ-
ცა სმასარცა მოხედვა არა მოუწოდებს რათა შიანქციონ უფრადღება
რომელსამე საგანსა. მარტხნივ და მარჯვნივ ორად ჩამორიგებული
სვეტისა კამარანი ისრულებითისა გუნბათებითა შესწმასვნენ იატაკ
სა სუდა ჩირდილსა სვეტათათა დააბინდებენ მუნ, აქა იქ გროვანი
მლოცველნი კინი განათლდებიან უვითლის ნათლითა
რომელიცა ჩამოდის მადლა მატარა ოვანჯრებიდან. მეტსალნი
მიმოფრინებენ გუნბათსა შინა და გამოფრინდებიან ჭაწრსა ში-
ნა. ვითა სიტყვა ლოცვისა; უოველი სუნოქამს მეორობადითა
და მარბერავს დადალულს გულსა გრმნობსა, გრილ
ნუგეშიერსა; გონება უგრავს წარსულთა დროთა სიმთაზუდა და
ფიქრობს: სადასართ თქვენ ქრისტიანსო, აღმართველნო ამ
ტამბისანო სადა არს მოცონება თქვენი, თქვენ ხართ დავიწ-
ვებულნი ზღაპარ სიტყვათათა ატოვანისა შინა, დერბენდი-

სასა, დებუნდ ნამეს შინა, დასისხლ მწუერვალე ლექსი უორა-
ნისა მონიმის მუნ. სადა ბგერდა რდესძე სადმოთა ვალობანი
ქრისტინეთა:~

მოედანი მეჩითისა დაღისტნელ მუსურმანთა და მთიურათთვის
არის სალახუბო მოედანი, იქ შეიკრიბებთან ივინი სალანარაკოდ
გაწვორენ ხარჯი, და იბედნიეურნი რივილნი ნაჩალნიეკებუდ,
იქ არის განსჯა, ჭაზრი რჩევა, და უოველი ესე კარსა ზედა
ჰუმადრატებისასა, დასარწმუნოებისასა, განსაკვირვებელი გაბედვა
და იფარისეგლობა კაცთა: რომელიცა მრწოლის ძაგეორ, რომ
ანლოს არს სადმოთა ტაძარისა, ადასრულებს ანუ ლანარაკობს
ბოროტსა, მეტადინოებს მიუთაროს ჩირდილსა ქვეშე მისსა,
და სახელითა მისითა ამტკიცებს თვისთა განზრახვათა:~

ესრეთ დროსა უწვიმობისასა მოედანი დიდის მეჩითისა იყო
საკსე სალხითა, გარე იმა დამშალისა შადრევანისა ჩირდილთა
ქვეშე ჰანდართა მოაჯირთა ზედა, ესლაც ბრწყინვალეთა საკვე-
ებთ და თვარით, რქრას ნაკერის იფარდებით, ბაირახებით და-
წვრილით უორანისგან გროვანი სალხთა, მოვიდოდნენ წითელ
მეტყვიერნი მუემინნი, რომელ არს ძაგარ მორწმუნენი, შეადგენენ
საშუალთა რაოდენსაძე სიმბერეულეთ, გარეშე მათისა მეგობრუ-
ლისა ჰაჯვითა, ესვეოდენ ბუქს საყალნი, გმელ წვერანი, რომელ
არს სრული ბანჯგვლიანი. გონიერება მესულმანთა, ამისათვის
რომ იმათში სხვა რიგად გონება არ იბუდებს თუ არ წვერში.
ეს არს უცხო სასარგებლო, ნივთი, სტატეიკურის მხედველობი-
სათვის თქვენ ამის მეტ არა გინდთარა მხოლოდ შეკრიბეთ
ჯამი წვერთა; და თქვენ გექნებათ ზომა თათართა, გონიერე-
ბისა ანგლიურისა ძეუტითა. ანუ ადლითა, შეგიძლიანთ შეუტდო-
მელად მსთაქვათ ამა დამშა თათართ ჰრთვინცია გონიერებითი ნი-
ჰვიგაწეული ბეწვითა არის ზომი ძაგალითებრ ასის ვერსისა:~
საშუალ გრძელთა წვერთა მეორე სიმბერეგლისაგან. და ისიც
დიდის სიმდაბლით, გაბედავდენ გამოეყოთ ცხვირები ტუქელთა,
რომელ არს ნახევარ წვერათა, ემაწვილნი კაცნი ულვაშებით მა-
გრამ ჯერ უსიტყოდ, ამისათვის რომ აზიაში ტურები არა შე-

შეჭურველი წვერითა ვერ გახედევენ გაედონ რჩევასი, და თუ გა-
 ვლებიან მარტო დასამტეხარებლად; თუქსუსნი ანუ უწვერ-
 ნი, ჩვილნი ანუ ყრმანი, ათის წლით შვიდმეტადმე დაუთრ-
 ედენ სიშორით, არა მქონდათ ნება გარეუღიყვნენ, არა თუ-
 მხილოდ დიდსა საქმესა არამედ უბრალო ღამანაკშიაც, უფროს-
 თან:-

მაგრამ წვერთაგან მრავალ გვარ დიდთა, და სსჭა და სხვა
 ტისარტყელები შედებილთა ანითა, ბასმითა, და ბუნებითა, ჯერ-
 ბენდელთა მეცნიერთა ვერ გამოქსწურეს ერთი წვეთი წვიმაცა,
 მრავალს ღამანაკობდნენ ბასობდნენ ასე რომ ტყუილათ მეტ-
 უგებობის ნიაღვრით შეიძლებოდა დაბრუნებულყო სამი თვალი,
 წისქვილი, მაგრამ ყოველი განსჯა დასრულდებოდა განწირულო-
 ბითა დაბოლოებითა, ნეჭეღსი, ახ! აბა რაუნდა ვქმნათ; მასთან
 შეუდგებოდა დუმილი. მასუკან აღთნრიდებოდა მაკრსა შინა, ახ
 ასნი, ახნი და ოხნი; მხრები იწეოდნენ ყურებადის, წარბნი
 ქედამდინ, ჩივილი შეერთდებოდა შესაბრალებელის სმა უოთი-
 თა; ამან, ამან, შემიბრალე, შემიწყალე; აი! აღიმაღლა სიტ-
 ყვანი ერთმა აღამარმა კაცმა წმიდამა შთამამავლობით, ამისთ-
 ვს რომ იყო ნათესავი მახმედისა, და ნათესავთა მახმედისათა,
 ვითა ცნობილ არს და დამტკიცებულ-არს, მიიღეს მათგან შწ-
 ვანუ ჩაღმასთან სული სიწმიდისა, საუკუნოდ და შთამომავლო-
 ბით საშუალებლოდ. შესწიბა რა შთაბერკვილებს მაღლით და
 უაღიანის კომლითგან იმან გარდმოაგდო თქროვანი სიტყვა
 ბატეთაგან შეერთებული; სულნელოვანის შირაზის თანბაქოსთან;

ამან ამან ევედრებით აღლახსა; ამა ჯერბენდელნო იწევიით
 თსოვა შეგებრალოსთ აღლახსა, დაიჭემთ გულში, დამკუმენგარე-
 ბით იგლჯთ წვერსა. და თქვენ ზეიქრობთ რომ აღლახი იქმ-
 ნება ასე უბრალო, რომ ერთის სიტყვიით შეგინდობთ თქვენ,
 რომ დაიჯერებს თქვენს სინანულსა; სვირ თულდაშლიარ. სვირ,
 არა მეგობარნო არა, ტალახ-ნაჯამი უოჩანს ვერ აყოცებს, დმე-
 რთს ვერ მოატყუებთ თავის კვრით და სიბრალულის ხმით,
 რეორტ რუსის კაშენდანტსა, დიდი-ხანია თქვენ გიჭნობთ გული

ს ა მ ა რ თ შ ი ლ ო ს
 ვ ა რ ლ ა მ ი ნ ტ ი ს
 ე რ ო ვ ე უ ლ ი
 ბ ი ბ ლ ი ო თ ე კ ა

თქვენი დაწერილ-ანს ცოდვითა, უშავეს წიგნის სუჯილსა, სადაც
ჩაქსწერს ანგელოსი ჯებჭაილ ბორცოტ მოქმედებასა კაცთასა,
და თქვენ არცაი თუქრობთ გაიწეცხთ გული თქვენი ძანსვითა
და ღოდვითა, რა უნაზა მოვა ძანსვა რომელშიაღ დღე ღუთის
მოყვანე სულისათვის საშიშო ანს ჩაყლაძის თანბაქის ბოლი,
თქვენ ერთი ვნახთ ვუთხვეში სადმე ჩუროქსა დეჰავთა. ანუ ღორის
ძუამლებთან ჩანსა სვამთ, განა თქუნს არ გუყოფათ დამე ამთე-
ნი მსუამოთ. რომ მსარტეული გაციწოდეთ, აი იმისათვის ჯოჯო-
ხეთის ხე ზავუმ გაიზარდა ქვეყანაზედ, სუამეთ იმისი მწარე ნაყოფი
თავი გველთა თქვენ გიყვანთ სმა ცოდვის სასმლისა მომაკვდინებულის
ცოდვის არაყისა, აღდასს ჯარებს ვერ დაუგებოთ, ვერ დაანწმე-
ნებთ რომ ძავსა შერებოთ იმულებით საწამლებულად, დერმან უჩიდა
წამლის ძავიერი, იგი გიმშენით თქვენ დღით მშისთავლითა, დამთ
ათიათსის გსკვლავის თვალებით. სახელდობრცა იცის მასწრი. თქვე-
ნის თავისა როგორ არ ეტოდინება ყოულად ძეცნიერსა, როდესაც მე
ყალა, ბეგი კი-ანაკარ ძავრამმე ვიცი, რომ არა თუ მხოლოდ არაყს
ღვინოსაც შესვავთ მრავალ ცოდვილისა ბავითა; ვინც ამს სოფელსა
სვამს ღვინოსა სიჭოთვისასა, მას არა შევასმევ ნეტარებისა წყა-
რისა; მომდინარესა ღვინოდ ჟენეტსა შინა სამოთხეში, მჩქვს
უთაღმა წინასწარმეტყველსა; ნუ იმედულობთ თქვენ, ღვინის
მსმელნო შესვათ სამოთხეში ღვინო. ნეტარებისა დაძირებულ
წინასწარმეტყველისაგან: ამისთავის რომ თქვენ გამოსწოვთ
წვეთსა ბუთილკიდგან, რომელიცა არის შეზულილი კელითა ურ-
წმუნობისათა თქვენს დასაღუბულად. ნუდარ მოკელით წვიმა-
სა, თქვენისა ჯუჯილთათვის ამისთავის რომ თქვენ განაშრევით
ძინადმდე მოთძინება უფლისა ბიწიერისა თქვენისა სურვი-
ლისა ცეცხლითა, კვ არის თქვენი ბე შემასწებულისა წყურ-
ვილისა, რომლითაცა დაისჯებით ჯაქსნაბაში, დაგისქდებთ ტე-
ჩები როგორც ეხდა ანს დახეთქილი თქვენი მიწა და ნამიღ
არ დაეტემა განსაგრილებლად, აღდასი დიდია თითონ თქვენ
მოიწევთ თქვენს თავზედ წყევასა.
ძავრამ რისთვის შემაწყალე უფალო; ვითმენტ ჩვენ თქვენს.

თვის, რომელთა ძარღვში მომდინარეობს წმიდა სისხლი. წინასწარ შეტყუებისა, რომელთა თავთა შინა იფანტვიან ვითა მარგალიტნი წმიდანთა ბრძანებისანი უარანისანი: ვაჰ ვაჰ, გამოუთხარეს შინი ცოდვითა კვლავსა არაჲ. რომელიცა განწყობდა მართალთა და ცოდვილთა, და ის დაეტემა თავში უოველთა, მსჯულეტს იმათც რომელთაც არც გრთხელ არ უჭამია გაურბოთან ცხვრის სარტი დაკრული და გატყუებული არა სჯულოერად, იმათც რომელიც სჯამს თუდას თითებიითა და არა ღვთის წინამდებვის კოვზითა დაჯდომილი ჭოი დრონო. ჭოი ზნენო! დაჯდომილი სჯამსუდ და არა მოკვტილი ვითა ღმერთმა ბრძანა და იმითც.

საზოგადო ტირილმა და ხმამან, შახ უსეინ, ვაჰ უსეინ, დასყრეს მქადაგებელი, ტრემლი არ არს ძვირი აღმოსავლეთში, მე მამქს იჭვი უოველი ესე იყო თვარისეველობით საღმრთო მკუმუნვარება განგებ, წათა დაწოვარონ შეპყრობილი სახელდობრივი ცოდვა და შესამლო არს ცოდვილნიცა, ქერდს ქედიც უწითლდება იტყვის ანდაზა, როგორ არ გაუწითლდებოდენ ლოყანი, ბესულმანი თავის საღიანსუდ ჩაისვავს ჯიბეში გვრთხიულს უკეთეს ბიწიერს, მაგრამ როცა შინ არარის ის არის დადებული, ხარისხიანი, არა იქს. უსაკადრისო, შერხევასა კერ გამოაღრღლეებს უბრადო სიტყვასა, უმჯობესია მეგობრულათ, განგმიროთ კვერდში ხანჯლითა ვინამ ილანარაკოთ შეიდანში იმის შინ დაკვტილის სიტყვქუსუდ: წინააღმდეგ კვრთხელთა, ბასარი მესულმანთათვის არს ზნეობითი ნაწილი ქადაგა-სა და კარებს შიგნით არს უზნეობითი ნაწილი ხალხთა ნახა რომ იმის სიტყვამ იწყო მოქმედება მსმენელთად მი წვერიანი ყვავილ მეტყველი გაიბერა დღესასწაულებრივ, ჩასხველა და კარდობხედა უოველ კუთხე, ჭიავანსა; მასუკან აღმართა თვარნი ცისადმი დამდაბლისა ხმითა სთქვა! ელხამდურადლხ, იმდროს მარჯვენა ხელში ეჭირა წვერი. ძალიან ებეზრავებოდა თუბიტკრსა რომელიცა არის მზათ გადმობეზაროს მეს-ნი. და მართლა უნდა ესთქვათ უცხო მარგალიტის ამსხმელ-

იყო ეს მიზნა სჯა ჭერისხელი ისმად ოდღი რატა კი გამომ
ფანტავს ვნიდგან სიტყვასა სწორეთ ბუღბუღია; უოველი სო-
ტყვა დაშაქრებული ნუღლია, მიმოივლის გუღში, თითქო ვარ-
დის ზეთი ისხმის სუღში. ამდენ სხარსულის და ანაბის ღუქსებით
გაგიტანთ შურებს ასე რომ კელებს ჩამოუშვებთ; მრთულ და-
ღისტანში ვერ აზოვნით ორ კაცსა რომ იმის სიტყვას მიხვდ-
ნენ ცინდა ნახუვარსაც, და დაღისტანში მადლობა აღლახსა
მადლება ანა სტოვრებენ, ბევრჯველ შესვდებოდა რომ ვამენ-
დანტის მიზნა, კაცმა რომელმაც შეჯამა მრთული სხარსუთის
ტანის მოღუქსენი რომ დაიწყებდა თარგმანსა აღამირის სიტ-
ყვას, ვნახადით ვნახ-გი ჩაყლახამდა; ვის ვკადრება.

გარჯა სთქვა ჩვენმა საჭიამ თვისი მსწავლა თითონვე გამ-
ადგება, გარემუ მისსა ბზუოდნენ ვითა ფუტყარნი, დიულუზ სო-
ფო. მართალი სიტყვა. გირჩევ დედი ჯემქანტს ანობს, აღ-
ლახ ინშაღახ. დაკითა ფუტყარნი სჯამდენ თათღლსა, გარჯა
რა სიამოვნებითი ქება მაგარ მარწმუნემან უთხრა თეს სიმ-
გრკელისა კულაღს გარდაშლიან. მი გდეკით უური და დაიწყო
ტოტა აღუარსიანად, მაგრამ რაქნათ მკობარნო, ვინ არანის
ტოდვილი აღლახთან სამ მტამდის განიზარდნენ ტოდვანი
ჩვენნი მაგრამ კიდევ ოთხი მტა დარჩა ღუთის მოწყალებასა, და-
სჯობ იგი მართალთა ტოდვილთა თანა მაგრამ ერთი უტოდვილი
შეიბრაღებს, მთელთა ერთა ტოდვილთათა, ტოდვილთა და უტო-
დეკლთა, გუჯი ითხავს ჯამსა და ერთ გუარად კოდგულობდით
წვიმისათვის. გტუობა ვერ აწივა ჩვენმა ღოდვამ ტაში
შესვრილმა ტალახითა! ვრთს სიტყვას გეტყვით მმანო, არ
ვიტო მოგწონებთ თუ არა, ეს სიტყვა თითქო ანგელოზმა ჩა-
მოატღო თავის ფიქრადგან, ჩვენა მამა ჰახა ამკვარის დრო-
რასათეს გამოარჩევდნენ, თქვენც გაგოტონათ თქვენის თვლით,
გინახავთ ურმასა წმიდასა სულითა და გუღითა, გაგზავნიდნენ
იმას თვისის ღოდვით ახლეს აღლახისა. მთის წვერზედა უნ-
და აკუსო შის დაღის წვერის თოდვითა კოცა დაუღოდა თვისთა
ურთათვის, მზურგალისა სარწმუნოებითა, და მოეტანა დგობენდ-

შ. ის კოვს. ასე რომ ადგილზედ არსად დეუდგა; და იმ მდინარის თოვლი ჩვესხა ზღვაში, დიდი არის ალღასი ზღვა ადუდ-დებოდა, და ღრუბელნი მოიკრიბებოდნენ უეცრად, და მადლიური წვიმა ასმევდა განატხოვლებდა მიწას;

მართალია. ალღას აქერ. შე, ჩვენ ყველამ ვნახეთ; დაიყვირეს ხალხთა, რვა წლის წინ, შე თითონ იქ ვიყავ, ჩემმა ძმამ მოიტანა წყალი, სსწაული იყო, ზღვის წყალი რძესავით გატკბილდა;—თითო წკუთი წვიმა ქათმის კვერცხის ოდენი იყო, დასასრულ ვიირილი დაკვიფინა ღერბუნდელთა შეერთდა ერთ სიტყვად, გამოვარჩიით უმწვილა, გაკვზავნათ მასდაღზედ;

მასდაღზედ დაიყვირა მრთელმა ღერბუნდმა.

მასდაღზედ განამუოცა მერითისა ვხამა.

მხრანდა რომ ამ სიტყვამ ალღას გამოტანა რომელიცა ტყუი-სახებრ ედით გულში; უოველნი დარწმუნებულ იყვნენ, წვერთანო უხაროდათ ეს დონე. რომელიცა არ უღირდათ გროშათა; ურმანი ამპარტავნებითა ზღვიერობდენ ზომ ჩვენგანს გამოარჩევენ, თითონ ჰატარა ბავშვებოც სტებოდნენ ასკინვილა, და ვითა კაჭკაჭი ბუტბუტებდნენ. მასდაღზედ, მარტო უნდა გამოვი-ჩრიოთ ვარგი ბაჭა ჰანობდნენ უოველნი და სამდღეს უკან ჯგჯილი განდება ტბებად, უნდა გამოვარჩიოთ. ჰოვნა უმანკოსი ტოტაა, უმანკობა მოქალაქებშია უმწვილ კატში და აზიელში, შეძიბრალეთ ესრეთი სუნჯე ჩვენს უკუნში გინდა წმინდა რუსეთში მონახეთ მგონია სამა წყვილა რვინის ქალამანი გატვდებს არც თუ ცხელ ჭერში.

თუკა ჩვენნი ჩრდილოური განუინული ადრიატი ქალწულ მო-ყვარება. გამოდნება ვნებათა სუნთქვისაგან რომელიცა იზრდებთან იმ სუნთვის შოკოლადითა ისლანდიურის ხავსზედა, მამ რომელი ჩრდილში შეიძლება მიფარება აზიურისა სურვილისაგან რომელიცა ისურის განმზურვადებულსა ზარბაზნისა ტყუასა, მართალია ჩვენნი ჩრდილოური ხალხთა გამოხატუა გამოტარი რომანებითა შექმნიან ჩუნთას, უდროც ცხელს ჭერს ბიწიერება ჩვენში არის თოვლის წყალი, მოვარდებიან ძალიან ადრე დი-

იზრდებიან უფროს კატრისა; მამ უფაღნო შეხედეთ ჩემოთურის
ტერმომეტრსა 55. სითბოს ხარისხზედ, სითბო სისხლისა,
და აღიარეთ რომ ჭერი რომელიც განშლის არა თუ მხოლოდ
უფრო ვრცებათ არამედ უფროვო ძალსაცა, ნიშნავს ჩასმე
ცხოველობის ეკონომიასში, ამ-გვართა ვნებათ არ ეჭვირვება
გამთბარი სახლი, მარწყვა ღვინითა დაჩვეულებანიხვავთა ჟინთა
არა ესენი იზრდებიან უსარად და მაგრდებიან ჭერში, ანუ უმ-
ჯობესად ვსთქვათ ჭერთა, რომელიცა არის გატენილი ორკე-ტი
ულიტრიულის ატრინითა რომელიცა სუნთქავს მ-ჭერსაცა და მ-
რულებს ფუფუნებით და შთავადებს გულს თქვენსა ესრეთ გა-
ნსაკვირველთა ჭხრთა შინა, ცხადად ასე რომ ქვეშე რუსეთისა
ცისა სიზმარშიაჩ არ გინახავთ. რათა განვსაჯოთ და ბრალეულ
კმეოთ აღმოსავლეთა, უხდა ავიხადოთ ჩვენსა უოველი ეკონ-
ომიული ცნობა, ჩვეულობა, წინათ მსაჯულობა, გადაწყვეტი
უთხრათ ჩვენს თავს, მე დღეს დავიბადე მისთანვე უხდა
მოციტანთ აღმოსავლეთში უოველი მრთელი მიმდებოთა და-
სულ გაუწყვეტლისა სიძითა; მასუკან მიეტი დაუზირებულად, და-
ობიერობისა საველისა ატმოსერასა, შენიშვნასა უოველთა გა-
რეკანთა საგნთსა, დანუ გავსწურავთ ქვეშე დამხლისა წიგნისა
რწმუნებად, წინა დავსდებთ რომ ეს არის მიახლოებული შესა-
ძლოი თქვენი შეურიგდებით სრულიად უოველთა რაატა გაჩე
მოკეხეკვთ თქვენ, გულით ირწმუნებთ, მაშინ რომ ბუნება და
მის ფორმანი, ვრნი დაზნენი მათნი შეადგენენ მუნ განუყოფლ-
სა აკორდსა განმონულსა ანუ იმაზედ უმეტეს თქვენ იცხოვ-
რებთ და იქთ როგორც თქვენი მეზობელი არ იჭკითხავთ არ
დაზდეკთ რასისოჯს.

დაახ სიზრდე აღმოსავლეთისა, რომლისა დერეთისანი არის
დადისტანი თურიად, მსწრათული მიუხდომელად, და არის უსოვი-
უზომოდ; ცხოვრება აზიელისა ნახევარ მდელიობითი ნახევარ ცხ-
ოველობითი, მამ განსაკვირვებული არ არის, შემდგომად ამისა,
ანუ ამისთანავე რომ დერბენდელთა ძალიან გაუჭირდათ. როცა
მოვიდა დრო გამორჩევისა პოვნა უმაწვლ კანის წმინდისა ვით-

თოვლი რომელმანც უნდა მოიტანოს და ვითა სხვი, რომელ-
 მანცა უნდა გააღოს იპოვნონ კაცი რომლისა ტურებმა. არ იტო-
 დნენ სიტკობა აღკრძალულისა კოჩნისა, და არცა გემო გოჭისა
 ხრენით გაკეთებულისა ესე არ არის ადვილი უერძნისა და ატ-
 მის ჩრდილ ქვეშე. და ასე ახლო რუსებთან ქტევაში; იწყეს
 რჩევა და ბასია უოველი იურჩიქნილი სხე იყო მოწვევტილი
 იურტლებად, და დასასრულ ახლად ანგარიშისა, დარჩებოდენ
 ისევ ისე ტიტკვლას ხუთი თითები, ეს მაღიან უმაცვილია რომ
 დაუძახსოთ უტოდველია, ეს მაღიან მიმხუდარა არის, რომ უტო-
 დველი იყო, იმას არა აქვს უუათუქი ლოყებოყედ, და იმას აქ-
 ვს ბალანი ტურებზედაც ეს რა ჭირია, ბებერი უმაცვილებს ეფა-
 რება, არავიხ უსდა მიიღოს სახელი თამას-თამას-ღიარღიან
 წმინდა წმინდათვან, ვერ უზოვნიათ ღირსი. ან ვისაც იპოვი-
 ან ესრეთს თითონ უარეს ჭეოთს ბასია და ანგარიში არ აძ-
 დედა ტოტა კატისა უმანკობაში დებებნდელთა; გაკვზავნოთ
 საფარეული ჭანობდნენ რომელნიმე, მარტხვან როგორც ღამა-
 ში ქალი. მაგრამ ესარის ჭირი არარის დიდისანი გააურციტს-
 ვეს იმის ცხენი, მოუჭრა ვიღამაც ავასაკა ცხენს ვუდი და ეს
 მუქათა არ იყო; ან მუწად ამანი ის მსტხოვრებს უუღრუებით
 როგორც უვავილი ჭეკავის, მაგრამ ანობენ რომ ამას წინათ
 იყო, სტუმრად მკელს ტოდვილთან ბაღში აღესკერ-ბეგთან
 და იმდეროდან ასეთს სიმღერასაო, რომ ეშმაკებიც უურში თით
 დაიტყავდენ ან მახმედ რა სული, იმაზედ ტუდი არა ითქმება-
 რა, მხოლოდ თუქრი შედილება, იმ თას ღვას ღამაში ლუკის
 ქალი. ვიუიდეო ანობს შიმშილობს მამისაგან ორ თემნათაო
 ახლა მგონია ათსათატ არ გაჭეიდას, კვეო, კაცი ინსან დე-
 ტილში. ხმალი თოლადია და ისიც უქარქაშოთ დაჯანგდება.
 იმაზედ ბეგს ღამანაკობენ სხვა თითონ ბეგს ღამანაკობს
 ემებენ ვერ უზოვნიათ ღირსი. და ჭანარეს თავი მიუღრეველი
 დებებნდელთა კვლად მშთატვიდნენ ადრინდელს ჭმუნვაში.
 ის კანდრა-ბეგი მსთქვა ვიღამაც საღხში. მართლა განა მერგეს
 შკავალთა ისკანდრა-ბეგი, განა რისათვის და რისთვის

და როგორ დაგვიპიწყდა, როგორ გაუშვიოთ კარდი უკავილებში, მკანდღნა თრინველებში. აღლახ აღლახ! აქნება სიტყვებ ჩვენ თავში ტვიინი დატვიინო ეს განსაკვირველია ეს მიუხდომელია, ეს საკვირველია.

მეკი ამადი არათურს ვხედავ განსაკვირველს, არა თუ მხოლოდ თათრებში ჩვენც მართლ მადიდებლთა, არ ვიცი როგორ მოხდება ხოლმე რომ უღირსეს კაცსა ბოლოს მოაგონებენ, კარგი თუ მოიგონეს, უნდა ვითყიქროთ რომ ცუდი მესხანისმა გვაქვს თავში.

დიდება მადლახსა ვაბოვეთ, რადათ ვიციებთ კბილებსა, თუ ის კანდარი, ის კანდარია, ჩქარა დაუძნოთ, ვსთხოვოთ წამოკვათროთ, წადი გაიქეც იმასთან ღმერთმა ქნას რომ კარგათ მოუსდეს ისკანდარ-ბეგსა ის. გვიხსნის, ის შეგვაწვეს ჩვენ. ის არა მსჯამს არა მსჯამს და არ მეგობრდება გაურთა, არავის ახსოვს გინდა ერთი ღამე გაეტაროს ბაღში არავის უნახავს რომ თვალით შეგებდნოს ჩადრისათვის, არ უმღერებენ ჩვენნი დანდიმანდები და ვერ უთავაზებენ უკავილთა, ის ცხოვრებს ნათლად და მარტო, როგორც მთვარე ღამეში.

ღიანს! ღიანს! წადი ისკანდარ-ბეგთან, განამეორეს მრავალთა, არა მძეოთ იმასთან ყოველ დღეს ნუ მამბანდებით ხან-და-ხან ასეთი უაუტია ხოლმე, რომ იმასთან თხაზედ რომ შემსჯდე ისეც ვერ მიხვალთ. ყოველთვის ამხარტავანია ყოველთვის, შინა, და ვარკეთ, სვირნობაში და მიღში ახა უყურეთ იმას, მოდის თუ არა ქოშებს მოათრევს და როცა დაჯდება რა არის შენი უსაბუგვი, თითო სიტყვა ერთ მანეთათ უღარს ვერ გამოსტატებდიმიღს ტურებიდგან გინდა ჩადსავით წინ დაუტრიალდეს ასეთი გაბერილია იმასთან წასვლასზედ ორჯედ უნდა ითვიქროს, კაცმა, და ერთხელ კარგათ მოიფიქროს.

არჩიეს მოიფიქრეს და გამოარჩიავს გაგზავნონ მოციქულად მრთელ დერბენდელთ ხაღხის მადიერ, მჯი. ფეთხალი, ისმიღ ოღლი, თითონ ის ენა მშვენიერი, რომელიც ამბობდა უკანასკნელ ქადაგებას. შერ ჩაკვირდე გულში გამოარჩევა უოჩადის ემაწილინა, შერე დაუკარ თავი, ბამსინ, ისკანდარ-ბეგ. უთხარ რომ

შეგვიწიოს ჩვენ ჰიბში, ჩვენი თხოვნა აღასრულოს, რაც გინდა
ქვენი. მადე დეოხხალი შენს მეტა იმას ვერაჲან დააჯერებინებს,
სხვა იმის მეტა ჩვენ ვერაჲან გამოგვიშხსნის.

უარს შეათუდა უარს შეათუდა, მირ-მედი თუთხალი. და იმას
აქენდა სჯულაჲი მიხეი. მაგრამ მატეის მოყვარებამ მსძლია,
დაუთმო მას. ცატანეს ორნი დარსუენი ბეენი სქელი უსეინი
და გამსჯული დეოხხალი, ესენი იუენენ ორნი თანდებულნი,
დააჯერებინებს ესე რაგორ არ დააჯერებინებს, ისმოდა ხალ-
ხში, დეოხხალი თუ თავს მათეატერებს, დარიბსაჲ ნახეკარს წვე-
რს დააგლეჯს, თითონ შეითანსაჲ მოატეუებს. ცველს ვედზედ
ათამაშებს, მალან გონიერაჲ, შჩვენებული მატეისანი ჰლუტია,
შენ მოგატეუებს შენგნიათვე სარგებელს აიღებს, და შენვე მ-
დლობს გათქევეინებს და რაჲი დაიწეებს დამარჯეს დმერთო
შენი ნება იყოს თათჲო ენა ჰირში ვი არა გულში აქეს, სუდ
გვაგილებს ჭიანტავს მოასწარ მხოლოდ ყურებით აკრიფო.

გლა-დერ, სწორეთ აგრია; დაუმატა მეორემ რა დაიწეებს
ქადაგებას რომ შეესწიროთ შეჩიოს ან ქერბალსა, (*) მაშინ არა
თუ ჩვენ ჩვენი ქაჲებიც ჰირს დაადებს სოლმე, ტეულათ ვი არ
იკეკიას ისა, ხომ განსუბუქებთო.

ამ მასხარაობითმა სიტყუამან გამსნიარულა ეველანი, და საზო-
გადოდ დაიწეეს ბორტ მეტეუელებს, და საბრალო დეოხხლის
გამოუქარგეს ზურგი სახით მამახიას მათეთა, თათართ მალან
უყვართ გამსნიარონ სხვის თვალები ვარდის წელით, ესე ავი აქ-
ონ თავის წინ შეებრალებულად. მაგრამ რაჲი იქათ მიბრუნდება
გაჯერებუენ თავიდგან ყურებამდინ.

ემდერ ბაში, გითთი, იარი სენ სიუში.

უშენოთ საყვარელო მიჯერება გასათუხული ჩემის
ცხოვრებისა. სიმდერადგან.

უმატივ-ცემულესი. შირ მჲი დეოხხალი ისმაიდ ოღლა, ნ-
დაიდ გაახიჯებდა ერთი ქვდან მეორეზედ. კალთა იმისი ჩინი-

(*) ქერიდა ადგილი უსეინის სათუჯისა ასდინ ბადდუბისა

სა ჩვეულებასა შებრ არა ქეონდა აყრილი, და მიჰყდნენ ქუჩის
 მტკვერსა დიდროვანი ქუსლიანი ქაშები, ვარდებოდა ცუდ მოკირ-
 წვეულ გზასზედ, თუძცა ჭეთხალი გაშტკრებულად დაიყვირებდა
 ფეხებში; სან უსეინი, სან თუთხალი პატროსანნი იმის შემ-
 დენი, ერთი ქმინვით, მეორე სველით მარჯვნივ და მარცხნივ
 გადაწყდებდნენ კითხვას, ის არ უნასუხებდა არ ესმოდა იმათი,
 ასე იყო თუქრში ვართული, რომ იმის თუურთხის წინწყლები
 მსგებდოდა უსეინის და ჭეთხალის წითელ წვერსა. ორნი გაჯავ-
 რდნენ.

სა აღმდურ ბუ. სთქვა ერთმან მოიწმინდა წვერი. ეს რა კაცია,
 ამას ელამარაკები ეს თუურთხებს, რომელ სმარსეთის მომღერად
 მომარა ასეთი ღმექსის დაბოლოება, ეშმაკის მძინწყლმა.

თუთხინი ბაძინა, ცდასი დაესსას მკას თავზედა. მსთქვა
 მეორემა შეიბრტყა წვერი ტყუილათვი არარის ნათქვამი, რო-
 ცა სასლის პატრონი შინ არარის ერთი დამსება ეუთოთა.
 და თუ არარის უბნითად რომ უმარუნო ვერ გააჯენყო,
 ტყუილათ რას ელამარაკები ჭეთხალის, როცესტ მქტარულია
 მკრამ ჭეთხალის არა ქეონდა თავი ცაბელი წინამღუ-
 ამისი თავი იყო საესე ასეთი სტუმრებით რომ იმათი მძით
 არ ესმოდა სმა გონებისა თურებში ესლად უწითდა სმა სალხის
 დაჯერბინებს ის როცონ არ დაჯერებინებს და უედი უჩურ-
 რულვდა ვერა მეონია, როცონე ჭეთხალი როცონ შეუცნეს-
 ჭეავი შენ ისკანდარ ბეგი, ამას წინათ სელ ასლა ბურანს ჭეა-
 ვი შე გიანბობთ თქვენ უფადნო რისთავს და რისთავსაცა მო-
 უსდა ერთმანეთში სობუღელი, მკრავ სანდულეო იუას.

ისკანდარ-ბეგი საუცხოვო და კარვის შნის ყრმა. დაიბდა
 დროსა რუსეთის ფლობულობისა უმას დაღისტმუნდათ სედა,
 მკრამ ის გამოსწოდა სობუღელისა დედის მძისთანა, და
 მოახრობითა მამისთა და მამა მისი იყო საყვანელი ცუდ-
 ხელის ჭეთხალი-სნისა და მიუარაკელად დაიწყდა დროს-
 დელს ფლობულობისადმი მხერვალესა ერთეულებასა, აჩვენა
 ესე სიტყვით და საქმიით მრავალთა ინსრულებასა მიუწისათაჲს

ჩამართვეს მამული დაკვირვებული უოველთაგან ღმებოდა ჯაკ-
 რისაგან ის მოკვდა **1846** წელს, მოკვდა ჯვართა რომ სწავსნი
 რომელთა მოკვდა და რებენდში განჯარეს უუბიჯან სიკვდილისა
 წამსა უანდერმა შვილსა, არ ემსახუროს რუსთა, და ნუ გაუ-
 შეგობრდება და რებენდელთა.

და რებენდელესხედ იყო განჯარებული განსავსეთებით. ამისათვის
 რომ ისინი შეთანხმავდენ ორგზის მისცენ თვისი ხანი; ხელ-
 თა მტერთასა; ვიბსიარულეთ დეთხილი ხანთან როდესაც მო-
 კიდა კადევ სამთვლთბულთდ ჩისხუად და რებენდელთა ამბობდა
 მამა ისკანდარისა არ დაჩხა არც ერთი ღამა'ხი ბიჭი რომელიც
 არ იყო წაუვანილი სსასხლეში არც ერთი მშვენიერი ქალი რომ
 მელმანც არ განისევნა ჩვენ სარეცელში. და ჩვენ ხადინაზუდ
 ჩვენ დაჯერჩა წანდუკები ორგულთა. ქუჩაში რომ მივიდოდით
 დაჯვისრიდენ უკვლანი თავს მუსლებამდის დაქვოცნიდენ ჩვენ
 აუჯანდასა, ახლა დასუქდენ სმაჯლები, ვისერი არ ესრებათ
 იმათ რეთორც ღორებსა ვეუბნებოდი დეთალი-ხანს ამოგლავე მი-
 რანათ ეს ვაჯართ თელი დასჯერ თავები ამ სულის ვაჯართა
 არა დაიძვირა არ დაბიჯურა და აი მისთვის ჯადდო, თითონ მსჯამს
 სხვის მურს და ამარილებულს უკვდრებისაგან და ჩვენ იმისა
 ერთ-გულნი მონანი ვიბოცებთ შიმშილით.

ის მოკვდა მაგრამ იმის ერთგულება, ჩვეულება წინათ მიჯუ-
 ლობა ცნობდა შვილში; ისკანდარ ბეგმა შესვა ესენი უწმინ-
 დების წყაროსაგან მეობრივისა სიუვარულისაგან და არა მადლ-
 თური შეჩვეულებისაგან, მაგრამ ოცნება მისი დასურვილი
 თვით მშერობელობისათვის ხანთა დროას მხიარულისა-
 ცხოვრებისა ბეგთათა იმათი დაცემა და მისდამა მეზო-
 ბელთა არ ერთის სიტყვეით რიცხრული დროსათვის როდესაც სწო-
 რე თთიუსა კარგს ცხენს და მხნეობასა მადლევათ მიეცათ
 ჩასაცა მწუერვალება სული მისი, იყვნენ თვრიად ველურნი
 არ იცოდნა რა შავი მხარე ქმინდა ადრინდელს მართებლობასა
 თვი ვერ ხედვიდა კარგს ახლანდელში ოქრო ახლა შეუშინებ-
 ჯად აკლავებისაგან დადის იბრკვლივ და გარდა ასხამს გამოყოფი-

ღებანს უოველთა ერთა ხარისხთა შინა, რუსეთისა არწივმა ვრც-
 ლად დაწვარა თავისთა თურთებითა, ვარე დურბედისა და მუხადე
 დაშვინელი არა შეშინებული ადრინდებულ რომ იყოს დაჟიწვი-
 ლი გაღავან გარეთ მთიურთაგან ვარებში, განავრცელეს შორს
 თვისი ჟიჟილი და ვენხანი კვლთა და მათთა შინა შეეშინებულმა
 ვაჭრობამ, რუსეთის სპარსეთისათნა მოუტანათ საიათუე, შპოვე-
 ბენ უქექლ ღარაბნი იმა სიუხვისა ნივთთა რომელნიცა ადრე
 აქენდათ მდიდართ იშვიათად ადრე შვიდ სახლს შქანდათ ერთი
 რკინის ქვაბი, ახლა უოველს სახლში არა თუ ჭურჭელი
 და კოვანი მავალიც აქვსთ თითრბისა ადრეუ სადღე-
 სასწაულთ ქარწინის დღისათვის აქენდათ ერთი კახა წმინდა
 მადისა და სასიძინი ქარაბბენ ახლა ღერბენდი სახელობს
 კობტურის ტანისამოსით და თათქმის უკვლანა დადიან ბუზ-
 მენტით, და სიათმუკის ქერქა აქ არარის სავკირველი ესენი
 არათური არა უნასავს ისკანდარ-ბეგისა ან არუნდოდა დაჟიწვი-
 ბინა რომ ადრეუ იყო სხვარცად განსაკუთრებით ამჟარტავნება
 მისი იყო მოწყდელი სჯულითა გარინთვნავება არა კეთილ-მო-
 ბილისა სამსახურისათვს და არა გვარისათვს შრადხვიდა იგი
 თავის შეურაცხებად და განშორებული ამ გვარად რუსთა და თა-
 თართაგან თრ გვართი მტერობითა თავის ნებით სახლში დაი-
 გეტა მარტოთ უოთენით კმაყოფილებდა მტირე შამოსავლსა
 მტირე მამულისაგან და არა მწეხარებდა ის იყო უმაწვილი.

სიჯახბუკვ სიჯახბუკვ! გრძობისა სოთველო ცხოვრებისათ
 მშვენიერი ხარ შენ როდესაც განშლილხარ შენ წინ-უსიღველად
 ვითა იმედი და არა უკან-ვითა მოგონება, რაასათვის არა მიტო-
 ვულ არს კატისათვს ნიჯი. (Сейчас) არჩვისა რათა დაიძი-
 ნის მრთელსა მყოლობასა ჭმუნვისა წამთარსა რათა საზმარში
 მანც ისუნთქოს შენისა სიჯახბუხელისა ჭყერთა იტობნოს წა-
 რსრულნი სიხარულნი, და წარსრულის მავრის გულით აიტანოს
 ბუქა შენი; ამაო, ვერარა გაახხლებს სიჯახბუკვსა. და ვერავინ და-
 თიწვიებს და უოველთვს ნანულობს თვსსა მსხვერპლსა.
 ერთი მუჯა თქვილი, ერთი ჭამი წყალი; მტირე სინათლე მო-

მატებულად სერი, ხო რა იყო სავაირო ჳანბეგის ისკანდარ-ბეგისათვის გასათხუელს როდესაც მრთელი სოფელი გარდაიქცევა სიუვარულად და ზოესიად ის ჩამოიდებდა გრძელ თოთს სსსელ-გათქმულსა ჳეი მუსტაფისას. შეაკმაწვიდა ყარაბაღელს ცხენსა, შეისვამდა კელსედ მაძინოს ვაზლგუმ, და მაძინაჭენებდა მათსა და ველსა, აჭენებდა, დაღალეამდე უკეთუ წყურვილი განცხრომისა შეიძლება უწოდეთ დაღალვად. მასუკან დაეცემადა ჩრდილში. ნაძირსა მთის წყაროსს და ქვეშე კოთილ სუნელავანის ქარისა მაროსს, ჩასთვამდის წყალისა ჩქაილისა ხმითა, ხანდახან შეერთებულს ბელბელისა ხმისა თანა-ბუნებითი მუნია. ძღელვარება მასთვს ოცნებად; ანუ ოცნება განუცხოვლდებოდა მას ყვავილთა შინა შინა, და ბუერათა, მე არ ვიცი ის ოცნებდა თუ ივაქრობდა, მაგრამ ისი სცხოვრებდა ყოვლისა თვისსა ჳსებითის ნეტარებითა, სხვა რა იყო სავაირო.

სამათრში როდესაც სუსხიანს ქარს მოქეონდა, ჩრდილოეთით მასს ხარხიან ივანჯარასთან თოკლი, იმას უეკარდა ყურის გდესა წყწენი ბუხრისა, დაჯდომალი ახლოს მაყლისა უეკარდა უურბეს მასში, გადვებელის ნაკვერჩხლებისა, ანუ თვისის ჩაბუნის ბოლისა, რომელშიაც მიმოეჩვენებოდნენ ხან ორთენი ან-გელაზთა და ხან სამაგელნი შირნი ბორაკითა სულთა, და მასვე დროს გამოსატყა ეტყოდან დაუსრულებელისა თვისსა წაღმარსა, და ჳეოიდა ბუნებრახად იმას ათას ორის დამას ცხოვრებდა რომლდასაც განსაკვირვლსახელმწიფოშია. თბობდა, ჳეკობრებოდა ვიღასაც, უცხოებს, ივლებდა საუნჯესა, იცატებდა მშენიერთათ უეკარდა და იყო ყვარბელი, ითღობოდა შიშისა და სოტკობისას შინა და მასუკან როდესაც დამე გარდაშეენდა საქარწინოსა თვისსა საბურველსა იმან არ იცოდა სელ, ყოველი ესე ნახსა სიშმარში ანუ ესე იოცნა მღვძარემ, ხანდახან წარიკითხვიდა რვეულსა ლექსებს უკეთესთა სმარსეთისა პოეტთა, და აუნსნიდა გულსა შეუგანებელსა, ჳსრსა იმს ცკობილ-ხმოვანსა სიმეორისასა; ხანდახან დაუძახებდა ნაქარაყებელსა ნუქერსა ლეკსა.

და ის იმდენად ველურთა სიმღერათა მთაურთათა, დარიას ააუღლებდა, აქედან ვაჟაყვარელი ლაშქარბაზსა წინაპართა სიმსხრეთა მძათა თვისათა, ომისა და ნადირობაშია, და გული ჭაბუკისა ალიგლისა, აღენტებოდა სისხლისა და დახრცისათს, იგი იბრიალებოდა და თვალთა, უნახამდა ხანჯალსა თხასა, და იტყოდა როდის შევხვდები ომსაო.

ომს ადვილად აუხდა ესე; უწი-მელა შემადგა დერბენდსა, მხნეთა მოეცათ დრო თავ-დასხმის მე უოველთს გამოვიდოდი თათრებთან და უოველთს ვნახამდი ისკანდარ-ბეს უველანად წინ, მოწვევან მისი იყო, ადვილი მავრამ გასწრება არავის შეეძლო. ის როგორც მშველი მასლტოდა შორის სსსსოელისა ადმართულ ქვებითა, უოველთს იქ იყო ომი; მარჯველ გასტყორცნიდა სიკვდილისა თვისისა მავრისაგან და მასუკან ველურისა კიჟინათა დაეცემოდა მტერთა ხანჯალ-ქნევითა, და ჩვენ მიედევდით გაქცეულთა მტერთა, მე ეხლაც მახსოვს შევედი უკან ნახსენებ ომშია უუების მხრისაგან, გავრეკეთ მტერია ვაზებთან ვენახადგან, მოვდაოდით გამარჯვებულნი მავრამ არეულნი, ორი მოკრილი თავი იყო წართმეული ჩარჭობილი ერთი ერთმანეთსეკ წართმეულ დრომსეკ დერბენდელნი ღღესაწაულისა კიჟინათა მიმოაჰქენებდნენ გარემო სახელოვანისა ტროფისა. ხალხა შევიდნენ უკუშ კარებში, მავრამ მე ერთადრე დავრჩი უკან მცირედ თავცრებთან, ვისროდით დასთვარებულად ჩვენისა ჯარისა; დავრჩი მე მადრევანთან, გამეგრილებანა სიცხისა და წამლისაგან დახუთქილი ტყრება; ზარბაზნის ტყვანია საშინელისა სმითა შეუდგებოდნენ მტერთა, თავი ავიდე ტყვიას სვდებოდა ქვასა მადრევანისასა, მუნ ადგა ჩემი სეხნა ისკანდარ-ბეგი მარტო. სალუხით დაკლთაებული დაუდებულა თოფსეკ; ის იყო დასახატავი, ის იყო მრისხან მშვენიერი, ბაგენი მისნი ბუტბუტებდენ ზრახვსა თვალნი მისნი საძულვილითა შეუდგებოდნენ დერბენდელთა. ვის უჯარდები ისკანდარ კვითსე მე. სამაგულნი კურდღელ სულთანები; მაქასუხა მან იმით მარტო ოფიან ნახიჯით წინ წასვლა, და უკან მიუხვდევლად მიბრბინ

ჩვენ იქ დავჯინა ნუტლი. რომელი ნუტლია. ისკანდარ, ის დამაწი უმარჯობა შედობილის შიდაკებით რომელმანცა მე მთხოვა მატრონები იმის დავუქმბას დროსა მრთელ დერბენდურებში მატრო ის მიუყარა და თილი სული და ის დიდუა; ტუვეთ დანიჭირეს. არა მოკლეს მსნე, უმარჯობა კაცი; ურმა ის ჩვილსავით იყო განუსჯელი მსწვეტლად ურმებსა, მოაკვდევინა თავი, ჩვენ თვალ წინ დევნი სჭრიდნენ თავს, და მე ვერ შეგეძლო გამეყარა ვერ შევიჯერე ამხანაგები რომ შეგეცტვენა წასართმეველად გვამისა ჩვენ დავაგდეთ შეურაცხებლისავს, კიდევ და უყასანვლად გიმხნით დავუვირთა ჩაოდენთა მე თათართა, ვისაც აქვს სარწმუნოება დავუღში მსწეობა წავიდეთ წავანთვით უკამი. ჩვენის ამხანაგისა ვიხანდით ჩვენგან სირცხვილი ორგუდებისა; წავიდეთ უთხარ მე.

წავიდეთ სთქვა კიდევ ორმა:

წავუდით.

და გამოკუდით ჩვენ უღმინად, თუმცა მკვდარი იყო შორის კენახებში ლევთ არ გეოსათ ასეთი გაბედავ ჩვენ ნულა გამოვიტანეთ მხრებით უიფო გვამი, დავაგვით დავუთვის კარებთან, ხშითა უღლისა განმარჯულითა დავტა მახუდ დედა, მას სიბრძნულისა მოისმა, ხელში ისკანდარ-ბეგი იდგა, შეჭმუხუნული წარბითა, მკერამ ცემილი არ ნებთ მსტვიოდა თვალთავან, მე მივე კელი და უთხარ.

რატო რუსისა არა ხარ შენა.

მან დამიჭირა ხელი და მითხრა; მე მოგილოცავ შენ ამით რომ არა ხარ თათარი, ისკანდარ-ბეგი არ გამოდგება შენ მახის სასახლეში, დროსა ბუღბუღისა, ბუღბუღ სამან, შეუხარულდა ოცი წელი ისკანდარს, და მამან აღმოჩინდა უღვაშნი, მამან შეიქმნა მწახარე მილითა, და ცხადად გამოეცხანენ ცეცხლიანი თქიქრებო, დიდი ხანია შენიმწულითა რომ პირველი უღვაშნი არიან ნამანი სიყვარულისა, ამხანაგნი პირველ შემატკობბულის სიყვარულისა, ისკანდარმა გამოეცხანდა ესე შემატკობბულის თავს

თავზედ თვითვედ ღბილ ბეწმკონს, რომელიცა გამოაჩინებოდა
 ზევით ტუეებზედ და ებადებოდა გულში, ახალი სურვილი,
 ბნელა ჟანგარიშო, მაგრამ მასთანვე ტკილი რომელთა ჭიან-
 დათ ვრთ ვუნწზედ ნაყოფი და ყვაჲლი, ვითა ბრახალიანს ახე-
 ლეტიანა მამა არ არის გასაკვირველი რომ ქალებს მარწონთ
 უღვაშნა, რომლისც ისინი არიან აღმოცენებულნი ვრთის სტი-
 სიისგან სიყვარულის თანა, მე რომ ქალი ვიყო, მე ძალიან
 მინდადა რომ ვუთყოლიყავ ქალი; როგორ შემქმლთ ღვი სის-
 ზლიანად მეუერებინა ყრმისათჳს რომელსაც ატყისა ყვაილი
 ღოყაზედ ტხადად აჩვენებს, რომ იმა: უღვაშნი ეს არის არიან
 გამოსულნი ბუნბულისაგან, ახლად შეგრეხალი, ვარდის ფრის
 ბუნების თითებათა, და ისე მახვილიან იყურებინა ყოველ მსა-
 რეს თათქა თხარდობენ, დაგვიტკიპნეთ ჩვენ ვოცნითა, დაან
 ახალი უღვაში არის ტხოველი ხადა, საშუადა რომთა მარჯნის
 მხებავსთა ტურით.

ბულბულების ჟამსა ჩვენს ანგარიშში. აწილში ისკან-
 დარ-ბეგა წავიდა ცხენით ძვერის სანადირათ, მიმინათთ
 დღე იყო საუცხოო: სწორეთ სადღესასწაულო სამსრეთის
 გაზაფხნლისა, ცხელი მაგრამ სიწკაძე გრალი, მაგრამ
 ჟნობრა ჭერი თათქა ვალეღაყო ყვაილთა სუნთქითა, და
 ფრინველთა ჭაჭკათგან, შარის მღელვარება ვითა ცხაველი ია-
 გუნდი ბწყენგლე მწენე და ზვირთებრ მდინარებდა, და გარდა-
 ესმოდან გარათგან გარაძმდე და მახედ მსტერავდენ ვითა სს-
 ვა და სსვა იერ იალქნება ხილთა ბრახველი ალას იყრით
 ნუში თეთრით, ატამი ვარდას ფრით, ისკანდარ-ბეგა მიმო-
 აჭუნებდა ტხენსა, ამ მწვანესა ზღვასა შინა. საშუადა ამ სსნი-
 ამოვნოთა ქინალებათა, და თუთველი აურიდა მას ყვაილსა
 წვიმათა, თითქა ჩრდალში დად-ხანს ვიდოდა ესრეთ, ისკან-
 დარ აჭუნებდა ვითა ვიყო სან მათხედ ხან ზღვის კადეზედ, და
 სანრულ რადაც ავლდა დაცატა იყო ჭერი მთელს სოფელსა,
 და ბარველი დღე იყო რომ დუწუა დღევა, გულმა დაანხვიდა რა
 ჩადრსა, ადრევ რომთა გაიულიდა ქერებსა თვალთ არ ახსულდა

განდა გარდახსნათ სარტულამდის; ახლავი თვითვეულ ცხვირის
 წვერი და თვალები თვარისველობით გამოშვრულნი მოხვეული
 ჩადრიდგან ათრთოლებდა სიღნით დასაცხვით, იმას არ მოეს-
 შინა თავის დღეში შემტყნასებთი ანატომია მაგრამ თვრიადის
 სისწრაფით შექმნიდა მრთელსა ქალსა გამოურიცხველად, და შე-
 სამისს შეუტდომელად მკარან თვისს კვლიდგან, და სმარსუ-
 ლის შაღის ჳრელის წინდებიდგან; რომელიცა გამოსჳკერკენ
 წითლის თუმანსაცან, ტოტებ ოქრომკედიით ნაკერიით, არ ვი-
 ტი ბევრი მწვერი დააჳირა თუ არა, მაგრამ არც ერთი კარგი
 ტანის ქალი არ გასხლტომია თვალთაცან უთუოთ მწერები გგო-
 ნა; ის გაუშვებდა ჩან ჩან. ყარაბადულსა და დაყურებდა უტ-
 რად ახლოს შემინებულთა ქალთა. ანუ ნელის ნაბიჯით წავი-
 ღოდა წინ ცრუმ ისწავლა ამ კვარად გაჩხრეკა ქალისა, რომ
 ვერ დაენახათ იმათ და არ შემინებულ-იყო მათი სიმკრთალე
 დასირცხვილი ქალთა, მაგრამ ვაი მარი ყოვლისა იყო დათვ-
 რებული მასთვის ვიფა წიგნი შეაღის ბეჳდითა; თათრულ ქა-
 ლებს ძალიან ეშინიანთ ეჩვენენ თავიანთ ხალხთ და, თვრამეტის.
 წლის ახლად შემწვანებული უღვაში, უფრო შეტყობას მოსუ-
 რნეა უღვაშიან დედაკაცხედა, საყვარულმა ისვანდარ ბეგისამ რა
 ვერ სიოვა სახე სად მად იღვას დაბუდებს განქტრენ მხერსა
 შინა იქმნა მჳმუნვარე და წამოვიდა შინისკენ.

მე არა-ოღეს არ შემომღიან გავიარო, ახლოს შადრევანის
 მესულმან მხარეში რომელ გულათა არა წარმოვსთქვა მადლო-
 ბა. შადრევანნი არიან ძვირ-იესნი მრავლის შრომითა, უნაყო-
 ფოს ადგილსა და უწილოსა გზახედ მოსამთველად წყურვილი-
 სს და ბანებისა მგზავრთა თუს; და არარის აშენებული სახემწიფო
 თუღითა, და არა სასოკადობისაცან რჩეულთა კაცთა, არამედ
 ერთისა ვისგანმე სასოკადო საჭაროებისაოჯს; სუღისა სახესე-
 ნებელად. ან ადთქმისთუს; როგორც მსჩანს ჳედა წარწერბლი
 მარმარლის ქვახედ, ქვეში ბრინჯათს ღულისა და შადრევანი-
 სა თადხედ, გამონათებს ჩვეულებრივი ადთქმული ღექსი ყო-
 რანისა, ქემენი კვაილი სიკვდილადმდე, და როდენნიმე სენი

უკუნებით შთარებულნი კელითა ხარწუნებობითა ვითა ხარკი ხი-
 ნანულისა ბორცუ მოქმედებისათჳს, ანუ იმედისა კუთილიხა-
 თჳს. განშლიან თჳისსა განმაგრილებულსა ჩრდილსა, დად-
 ღულისა მგზავრისათჳს. მართალია მესულმანია სტხოვრებს თა-
 ვისთჳს, მაგრამ ამისთჳს მოკვდები უუკვდრულად მსჯულისათჳს
 და სიკვდილის ჟამის არა სიტიქრობს თავისთჳს. არა იხიუდობს
 ხუდარას. და ითხ თუთიან წმინდა სანთელსა, უანდერძებს
 თჳსსა მამულისა ნაწილსა. დარბობა ანუ აღსაშენებლად სასწავ-
 ლებელსა, და უმეტეს ხშირად წყლის რუსათჳს და წყაროსათჳს
 ამისთჳს რომ წყალი იცხლს სქესსა მხარეჲ, არს უმარკელესი
 საჭიროება. და უმჯობესი სასმელი დაშქრის სიგზისაგან უდა-
 მნისა გზასა, თქვენ შირიდაგან ხედავთ სტუმრობლივსა სახა-
 სოვარსა, ვარე ხეუელსა ჩინართაგან. და მოსწრაფით მასდამ
 სისარულით და სიტკბოებით მსჯომ წმინდასა წყაროსსა, და მა-
 დობითა სიტიქრობით თქვენ. უუერებთ რა ამას შეხებობისა იღია-
 სა რომელიცა შეარიგებს ვარსა ღუთისადმი საშყალობითა სა-
 ზიადო საჭიროებისა ქმთილებითა; განსვენება ძტუერსა შენსა,
 ნეტარება სულსა შენსა, კეთილო ვარე შენ შეართე აქს ხარკი
 ღუთისა და ხარკი შენთა მასლობელთა.

ამ გვარ შადრევანთან რომელიცა არის ირი ვერსი ქალა-
 ქიდან, მივიდოდა, თავის სახლში, და უეცრად ეს აღარ იყო
 იტნება, მაგრამ ესრეთვე მშვენიერი ვითა იტნება. გარდა იმის
 სეროვნებისა ეს იყო ქალი. 16. წლისა, რომლისათჳს სიტყვა
 ხასურველი (აზიზი) ხჩნდოდა ახლად იყო გამოსული, ჳაბუყა გუ-
 ღისაგან და არ მოგონებულ იძველად; ის იბანდა პირსა განმ-
 ხურვადებულსა მხიარულებისაგან, ხანი ჳანჳყალობდა წყაროთი,
 ხან იწონებდა თავსა, ხარკიანსა წყალში ეწათური ვერ გაიგონარა.

შენა ვითა გიშურნი, დაღაღნი ხანდისხან ჳუარვიდენ სრუ-
 ღიად პირსა, ხანდისხან გამოამევენება ნახევრად გარდახდილსა
 მუძუსა; რომელსა ტუფილად შექრავდა იჳვიანი ჳაჳვი და ხრი-
 კანი იქრისანა, ისინი გამოსჳვირდენ საშყალ გავრილთა წი-
 თედ თუთის პერანგიდგან გამოიწყადა გამოსხვყად ფარჩის ახა-

დებს. რომელიც იყო შემოსილი ჩივირს სავარული წარ-
 ლის ტანსა. გამოისატეთ ვაწვილი გახურებული პირველის-
 იტნებითა ქალთათჳს და თითქმის უნახავი ქალითა, და მასუკან
 იფიქრეთ რა დაემართა ჩივისაჲ დაინახა უეჭრად ეს მშვენიერი
 ხანე, გაბრწყინებული სულის სხივითა, დაეს ირნი თუადები,
 და ეს ირნი ბოძენი თითქო ირნი ტისკარნი განყოფილნი
 საიდუმლოებითისა ბინდიითა ჩივისაჲ მან შენიშნა ვითარისაჲ
 სრულებითა ამოდად დაძაბდებოდა. ამ დროსვე იქრის დიდი
 ბი ბუდეშურებიოი, ასსმულნი გახსნა და სახლებსუდ იდავასდმდე
 ჩხარუნობდენ იდეს სჯობოდნენ შარკუანისა ლუდასა ამ დრო-
 სვე წმინდა თეთრი ჩადრი არშეყობით ეთამაშებოდა გარემუ-
 შიდადრულის ნაკეცებითა გარე მიხატვიდა ტანისა დორმასა, ხან
 გაბეჭებოდა განიერად ისკანდაჩს გული შეუწესდა, ის ანთო
 დადებოდა ვითა ანბრა სურნელოვანად; იფრხთა ქვეშე გაუქრ-
 სინათლე მთელი ისკანდარ იქცა თუადებად, ასე რომ ვერ და-
 ინახს რომ დადარული, ცხენი დაეწავთ წყალსა, ეს ძალიან შეტ-
 თობას ცხენისანისათჳს მადე წახდენს; მაგრამ ამით უშეტეს
 შესცდა რომ რა მიანება ადვირი ცხენსა მოაკლდა სამოთხესა;
 მშვენიერმან დაინახა რა საშინელი ცხელი ცხვირი ცხენისა და
 ვიინა ჭა ისკანდარ, დაიფარა ჩადრი სანქარით გასურინდა.

ისკანდარ-ბეგმა იგრძნო მრთელი თჳსი უვიდრისი ქცევა:
 შეუენებული რჯულისა და ჩვეულებისაჲს, მაგრამ იგრძნო მამინ
 როცა მიუფარა უცნობი ქალი მართალია ის ქალი, სამჯერ შე-
 დგა ვითომ ელოდა ბებერს რომელიც იყო მასთან, მაგრამ ისკა-
 ნდარმა ვერ გაბედა თჳსი უმანკო თავსუდობა და არ დაიძრა ად-
 ტილიდგან, ამდროს როცა გული მისი სცდიდა თჳსსა თრთობსა
 და ატილებდა მშვენიერსა, თავში ადვიდნენ აღრულებთანა მს-
 რნი; აღდას; აღდას; რას იტყვიან ჩემსუდ და იმასუდ, თჳ
 ჩვენ დაგვინახეს რა დამაზიან; დედ მამა სულს ამოამრობს, რა
 მშვენიერი თუადებია, დაიწყებენ ჭორბებს, რა კარგია რომ ვინ-
 ჩადსა და იფრხს არ ისკანდარ, მამინ პირს არ დაინახდა, თუ გზ,
 აბიუნელი ვიფიდიოი; უდი უდი ის რა მშვენიერია თბ მუ-

ეს ღერბუნჯელები, და ჩემი სახელიც იტის, ეტყობა ცუდი რამ შეუტყვიათ ჩემსედ რომ უკითხავთ ჩემი სახელი მისწორეთ ასეა, ის ორი დედკაცნი საფლავსედ რმ ტაროდნენ უთუოთ დეგინახეს. და ის ორი ძრკვალი ბურთები წარწარნი თეთრნი თუთრ ბრწყინვალენი, მე ძალიან მინდოდა, შემეტყო რასთვის წახებულან და შემეტყს მინდოდა ვოცნით შემერიგებინა.

სამძი არს ცნობად. რომ ისკანარ-ბეგო წავიდა შინ შეყვარებული; და მივიდოდა ვითა ქურდი, იყურებოდა აქეთ იქით, და შეწრწუნდებოდა ყოველსა თვალისა შეხედვასედ, სიტყვასედაც თქვენ ჭეონებთ რომ ეს იყო სინანული ახლად წაწყალბეკვისა ძიჯნურისა, უძღელვანებდა სხვა გვარი შირომა; თუ ამ საქმეს განიარა უკვლოდ, მე ვიძთვია შემთხვევასა, რომ ვიდევ ვნახო სიუქრობდა ისა, და თუ გამოცხადდა ჩემი შეყრა. იმას დამალვენ ასე რომ სამ წელს ვერ ვიპოვნი, და საბრალდ გამოეფდელი თრათდა და დნებოდა ტყუილთ, ავი ვუბნებოდა ხოლმე მამა ისკანარს, გახსოვდეს რომ ვარდისა თვრა აქს ვრთო საათო, დავკალი საუკუნოდ უაღესე ქალთა მაგრამ ნუ შეიყვარებ თუ არ ვინდა რომ იმათი ბრძანებელი შეიქმნე ამათ მონად; დამიჯერე, საყვარელი არის ტყვილი, მხოლოდ სიმღერამი ჯუშმარტყბათ დასაწყისი მისა არის, შიში, საშუალი ცოლვს და ბოლო სინანული, გახსოვდეს სხვის ცოლებს ნუ უყურებ და შენსას ნუ დაუჯვრებ.

იმას აქეთ მოდესაც არის მოგონებული რჩევა; რა საუკრვედაა ეს არ იყო იმათი ნაბოლავარი, ამიხთუს უნდა სიმართლე ძივსტეო ისკანარ-ბეგსა რომ ეს რჩევა, აქამდისან ახსოვდა, და ეს არის მხოლოდ ესლან ჩასკვარ საათში დაავიწყდა; უმაწვილი თათრისა უყვარდა და ემინოდა რა ვერ შენიშნინდა რომ მას უსრულდებოდა მამასა წინასწარ მოთხრობა. გმუინ არ იყო რომ ასე განსჯენებით ემინა, ჩვენ ვრმასა რომ დამე მისთვის იყო მოკლე და განმგრილბული ვითა უღანში შერბათისა, და ახლა უყურეთ იმას ის ჭეონავს როტყავს ის ჭებუნს ყუთქის მუთაქას ბრწყინვალე ბაიანი სულს უკუბებს შემეტყს ვიდრე სუღარა, ეს

დამე იმისთვის იყო შეიღ-ღამე-ნახევარი და დაღღული სიზ-
 რებით და უბალოებით მსიარულებით გაუშვირს კელები შირკე
 ღისა მზისა სხავსა, ეძახდა თანჯრითდგან ვითა დიდი-სნის
 უნახავს მეგობარს. და რამისაჯს იქს ამის, ამისთვის რომ ტუ-
 ლქ შემთხვევას ვნება გრეხებთან მისთვის ერთი მშვენიერი სა-
 ხე და მსხუფან დაუფარებინა ის სახე უფრობობითი საიდუმლო-
 ებით აღკრძალვით და ვინ იყო. წამახტა ისეადარ-ბევი გამსჯ-
 ვალული გულში ამ ვითსკისდგან, ისა, რა ტუდი სიტყუვას ისა,
 სიუყარულს არ უყვარს ნაჭვალა სახელი მეტადრე დაღდატნის
 სიუყარული იმას უყვარს არსებითა და საყუთრებითა. ისეანდარ
 ბეგმა იმაჲ წამს დაუგვირგვინს თავის საყუარული აღრეჲ მობრეუ-
 ღისა ნაჭვალ სახელითა და ღროებითს სახელითა; მე შევიტუ-
 უბი და მქვიან ჩემს ლეღას, სიტყა იმან შემოარტყვა სახჯალი
 გინდა მოკვადე შეკატუბი ერთს წამსა იდეა გეტქ, ჯვარედინს
 გმასჯელ.

ღმერთმან შექმნა მთანი, ვაჭმან ქალაქნი; მე ასე ვგონებ ოდეს
 ვადარებ სიმრცავეს ჩვენსა ნაშენობსსა, ნაშენობისა თანა ბუ-
 ნებისასა დერბენდელეზი მსჯიან თავის ქალაქსელ უჭემმარტუ-
 სად, ისანი ამბობენ რომ იმათი ქალაქი არის ამენებული ემ-
 მავისაგან დერგულესი სმარსულის სლანარ-მეტუველებისა როს-
 ტომმა ასე გაუსადა, გვერდები თავის მტერს შეითანსა, რომ
 დაწყებინა უვირილი, ამან, ამან, რუსტემისათვის იმას წინათ მი-
 ერთმან საჩივარი ზატარა სოფელს, სადაც ესლა არის დერ-
 ბენდი, რომ დაიჭვას მთაერთ ერთ თავ-დასმისაგან. როსტომ
 იყო მადალი არათუ მარტო ტანით არამედ სულითაც, და უყვარ-
 რდა როგორც იტყვის ანდასა აკრეუბ ნაკურჩლისა სხვის კე-
 ღითა, დარბისათვის, ეს ბრწეინვალე ნაჭი არის მსნეთათვის
 დიდ-სულთა უსაქმობითა და უხეთა ყოველთა მათხედა რაც
 არათვერი არ ეღირთ, იავამ უახრა როსტომმა ეშმაქს; მე შენ-
 ზედ ცხენსავით სომ არ შეგვადები მადლას შეილო სვალ გათუ-
 ნებამდის მოდი აქ. ამიშენე ქალაქი გლანვნით და ბაღებით იქ-
 მნას დერბენდი; ეშმაკი ამენებდა ბნელაში და საჩქარით მყრიდა.

თავის კელით ქვათა ამტკრევედა აფურათებდა მანუელ, მ. აურიდა სახ-
 ლა სახლსა ქუჩები გაავლო თავის ვუდიო გათენიამდის დერბენდი
 ადგა თეხსუდა, მაგრამ ციხისკარი შეკრთა რა შირველათ დაინახა ეს
 თუო ქვათა, და ტალახათა ჴელა დაწახეთქი ქუჩას მავიურ, რომ
 მელთაცა აჯთ მატისნი ამღშენებული ვერ გაიგებდა დღე. მშ
 და სახლები დააბანდენ ბრძად. იმათი თავება თუო გაჭულე-
 ტილი ჯოჯოხეთის თეხითა; ისინი უკელა წუწუნებდნენ ვიწ-
 რობისაგან გაჭულეტილი ირის მადის გრძელას უგრძელესს
 კედლითა სულ მრადად ერთის სიტყვითა ეძვხავსებოდა საშინე-
 ლს გველსმამსა, რომელსა უძეს ისეი გორსუდ სიტყეს მიშ-
 კრილი და კედით თამამობს ვაშისს ჴელვამა.

მაგრამ ეტყობა ეშმავა რამ დაავლო დერბენში თვის
 მანქანება რამდენჯერ და რამდენ მუშაბრთა უბრძოლიათ
 ამისიჯს; რავად მსხეს დეტეკებისა თვის სული იქა მშვენებრ-
 თა და ოქროსათვის ართუნა ამ გველმა ისკანდარ-ბეგეც დათის
 დაუთრუვა ამ შიშისუფელ ქუჩებში შეხედავს ვეჟლას კარებს
 რაჲ მტირე დაამოქარებენ; მისდის თალოთ ჩადრეს უოვე-
 ლს გამგულელს, ანაო თათრები ამბობენ, ქალი თუაჯი ამი სულ
 ერთიან როგორც ვაშლის-სე წისქვილთან. უარსანი სიტკიცებს არა
 არს კეთილი მამა-ვადისაგან შეხედოს დედავაცსა; სეფყანა მათ-
 ნი არიან თესლი ცოდეგობისა, და შურიანი ლეჩაქა დაშუა-
 რავს თავიდან თეხსამდის. სე მნელის იმისი ცნობა ჩადრში
 როგორც შუართი ვასმისა ათას სვირთებში. ვისგან შევიტყო სა-
 ხელი ვინ მარეენებს იმის სახლს დადაღული მოსეირნობდა, ის
 აურიან სახლში რომელნაც თევენ მოწოდებულნი ბარბანის ცე-
 მითა. მაგრამ იქ თავის უძვირფასესის მავიურ, შეიტყო თვის
 სორტისა დიდხანს უგლეზდა უერსა. მეფირადე დალალსა შეიდ-
 კელსა მველისა ტანისამოსის. თუიდეო ბატონებო უცხო ჩო-
 ხა; ტოტებ მორთული ქალის შარვარი, ათიბაში და სამი ბის-
 ტი, სამი ბისტი და ათი აბაში ვინ მოუმატებს ქაბისის-ტანს მა-
 ჯის მატონი და ამისათვის თუიდეობა, ესენი თუიდეო ადა შარვარი
 ბომ საათ. უბრძლო ნივთია სექვა ისკანდარ ბეგმა და წავიდა

აქამ დათქმებული ისვანდარბუგი მივიდა სომეხს ქუთაის-
 სან და ლუღა განუშორებელ უთანამებოდა მას თვალ წითლ და
 სქიან ჭიოსს მან ნაჩნარებთა, მოქვიდა ერის თევზის ბოლოს
 კელი იმას ვგონა რომ უჯერს კვლს თავის მშვენიერს.

შამაას უჭაბუხა ტივ სიხლითხად სომეხმა: უაზრო დაიღო-
 და ბასარში ხაფხულმატ ტაღახანში, მაგრამ სომეხად ზაფ-
 ხელსად გრილსა მუე-კი ჩასვრეცდა მენ, და ვაჯარნი მს-
 ღომანნი და ვარებთან თავის ღუქანმა, გატენილსა ყოვლისა
 უბრალო და მდიდრულის ნივთებით ერთ ხმავანად განდუგდ-
 ბდენ მას ორსად უჯრებში აჯსსა და ვნებება თქვენ ხულის;
 ოს აუ თქვენ ცოდეთ რად უნდა ჩემს გულს, მსოფრობდა ის-
 ვანდარბუგი თუ თქვენ შეგემღოსთა მაყიდვა ან ჩუქება ჩემ-
 თჯს იმასი მე მთავრადი უაჯულს რად მათქვს და მე დავაწე-
 ბოდი ვყოფილ-უყოფა მონა ქებანის მაიერ მაგრამ ბედნიერე-
 ბი ვერბიან აუ დას და ვეჯიან აჩუქებს, ის მაყიდა სხად
 ქუჩებში ხადა აღმასწავლეთაბ ჩუქულებასა მეტრ ყოველი დუქანი
 არის ვრთადრე ხელახლისა სად მღერის მშვილდი მენტელსა
 წივის სურსი მქრახასსა, თამაშობს ჩვესი მუქარგისა, და ვა-
 თად სთვექროსიან აბრახუნებს ვეკრი, ქობარისა. რომელიც
 ასვამს სანაშინს არაბულსა სახჯლებსად, ისვანდარბუგი დადვა
 თქვე-მუგდლის დუქანთან, მოხუტ უაჯარსთან, აღლახ ვერსუნ
 ქემატ. ღმერთი შეგეწიოს შენ. უახრა ისვანდარბა მას, ღმერ-
 თმა მოტყეს ბედნიერება, მიუგო მან, და არ დადვა მატარ კო-
 ლოფში ქექისაჯან, და ღმერთთან მასტა უეჭრად ბედნიერება
 კოლოფში რომელსად ქექად მოხუტო. შორის გროვათა ნატესთა
 საყურეთა და ბუჯედთა, იდვა საყურე იმის უტნობელის ქაღისა;
 თვითონ ის საყურე რომელმანც გუშინ გმოახიბა მშვენიერი
 მატარა. უური ამაში არ მქონდა იჯუი და არც შესტდა, ის იტ-
 ნობდა ერთ-კოლ ძვირ-ოვან თვლებშიც რომ რეუდყო. გული
 მისი სმეგრდა თითქო მან წაიკთხა დასაწეისი აღთქმულის სი-
 ხედის, თითქო დაინახა მიმსიდეველი მისი კელი დიდი-ხანი
 იდვა მერ შეკმლი ქოქვა რამე, არც იტოდა საიდან დაეწყო;

ასე უთხრობდა ხმა ასე ასული ქონდა მწერი, სიყარულმა და
 სასრულ ასწავლა მას სამხედრო სერსი. ისჯანდარმა ვითომ და-
 თუქრებულმა გადმოუყარა კოლოთიდან ბუჭლები და ამიღო
 საყურე და უყურებდა ვითომ წყაღსა, თელისასა აჭყვრისტინ-
 ღებდა ახლოს ჯათარას ცხვირისა, მერე უცებ ვითომ გავლო
 აღვიღებდ მამინ როცა ჩაიჭრა მუჯში დიდხან ეძებდა და მე-
 რმე სიბრალულის სმით უთხრა დაჯვარე.

დიდი სათვალავები გადმოხტნენ ჯათარის ცხვირიდან; ასე
 გაიბერნენ შამისაგან მისი ხეცოები ეი აღჯან, დაუყვირა
 მან. ეგ რა ქმნა ისჯანდარ-ბეგ. და ახლა ბუბურა მარ-ჭჯი დუ-
 თხალი ნათლის საყვადიდან გამაჯლებს სეშრობს, მაღანქის
 საყურე.

ჩემო ჯადარ ნუ დახტინი ჩემს უღვაშებს, განა ეგ შეიძლებს
 რომ ასეთი ხარისხიანი ვატსა ვით მით-ჭჯი დუთხალი საყურებ
 ეყაროს უყურებში.

დაიბნ ცეცხლებს რომ თითონ იმას უყობ. ცოლიც არა მუთ
 ვს ბუბურ წყნეს ის ამბობს რომ თითონ იათუ ცოლი არა
 ღირს ამ თვსად. ისეთი სავაჭრო, ჭამა ჩატმასა თხოვლობს და
 მოგმწებებს, ხელიდგან ვერ მამორებს და კედელზედ ვერ დაჭი-
 ღებს როგორ უთიყსას; როდესაც კვრას გასთავებს და იმას მუთ-
 ვს მმის-წული გასათხოვარი იმის მძა შაფი ათა წელიწადის ეთ-
 შილბაშში ვაიჭტა და დაჭყარა ავთა-მუთოთა ცოლი ქალით ღუ-
 თის ნებანზედ ქიჩქინა იუთ მხოლოდ ექვსის წლისა; სურდა
 მურდა მართლის ცოტა არ დაჩუნია; და ეხლაც ქიჩქინე ქ-
 ვიან უთხრა სიჭილით ისჯანდარ-ბეგმა მასთანვე სხელი ქიჩი-
 ქინე ეჩვენა უცუბილესად ვაჯრე ღვიდა. უნდა ადვილით თა-
 თარნი არიან ცუდნი მტოლინარენი; უმტონისა მე მუონის ის პა-
 ტარს ქალი ახლა ვარგათ გასდინდი იქნუნს, თითონ შენ იგი
 ჩვენი მიწა ისჯანდარ-ბეგ ერთის წლის ბაშვი არის წლის
 სსს გავს ხუთის წლისა, ათის წლისად იყურებს და ქალები, რა-
 ქიან. ვაზი ძლივ რაკი მიწიდან თავს ამოქყოფენ. მანხავ სავაზოდ
 მუქმინდა ასეთი მშვენიერი შუიქნ ქიჩქინე და ასეთი მხიარული

აჩისა გუშინ როგორღაც გამოეყარა და საყურე დღეს შენ ჭირად.

ისკანდალბეგმა ჩაუღვა ჭელში, ლაშაჩაის მოყვარე ჯაჭარას ქაჩქანას საყურე. და წავიდა, რადთ უნდოდა იმის მეტი შეეტყო; ყველა შეიტყო რაც უნდოდა შესატყობად, გვარი და შიამაძა-ვლახმა თავის მშენიერისა სახელი და სახლი იმისი: სამთხის იუჩისა, ანუ უმჯობესად ვსთქვით, რომელშია იყო დაკეტილი იმის საუნჯე თავ გატყუებული და ეგდო შინა რაღა უნდოდა, როდესაც იმისი ვიწრო ბილიკიანი მასწავლებელი გაგანთავსებდა და გამოვიდნენ დიდ-გზასად. ერობანი ბრძანებს და გუმილი თხელახს ცოლის შეერთებას უმარჯობისა, და რატონა ტუდი საქმისა. რომელიც გინდა ხანუმიხუზ ნელა ჩაიხედო და რეკეში. და გაიღიმა; იმან გამოეხარა აღთქმული მარჯვან უფითელი და გამსწევდა. ის ხედვიდა ყოველ მხანეთში თავისა, გულს ჩაჩქინისა, მსტვლიდა თუთვეულ რქოსა, ის კოტნად ის კოტნიდა მათ გულში ივრავდა იული ყველას იქს, თქობდა ის გამოუტყდელი ან იტოდა იმან. რომ რქოთი უნებოთს ვაჭრობაში იუიდას ყალბ რქომკედსა, ყრმა იყო და ყველას რაც-ვიდა სუმბუქად და შესაძლებელად ის მთავრობდა რომ კატებში როგორც იმას გულში ყოველი მტკობითი თქობი დაიშლებს მეგობრობისა გან. რომელ სიბერე ასე გულმავიწვიან მველსავითა სიჭაბუკე დაუდევრელი მომავლისათვის; ქაჩქანე შენ ჩემი იქნები, უთუთ ჩემი, რა აჩის სისარულით მივსტემ შენთვის ყოველს რაც ასე დიდის შრომით მიშოვნია; ვითარისა აღტაცებითა მოგვარდები მარჯვლად შენ ყელსა აღმოვიწუნთქავ შენ გულსად: შენ გეყვარები მე ქაჩქანე, არა სასერველო შენ გეყვარების. მე ჩაგატყვ ლამსად გაფუფუნებ განაჩინებ სულს მივსტემ შენის სულისათვის.

ისკანდალბეგი გიუდებოდა, იმას უნდოდა ჩაეგდო თავის კელში; ქაჩქანე მხურვალეობით ვით მესულმანი, რომელმანც სიყვარლში ან იტის ბეჭი წინა სიტყვობა უნდოდა ჩქარა როგორც ყრმისა და მხლოდ ყრმისა აქვსთ ნიჭი, იმთქმედონ საჩქაროდ და გარკათ და თუ ისკანდალს ზედნიერება ექნებოდა დამოკიდებული

ქალებზედ; საქმე გათავდებოდა სსჩქართ იმის მხარეს, ქალებს ძალიან უყვართ პირველნი ვნებანი, მათგან შთაგზნებულნი უყვართ ჭინან მათთვის უმეტესად სიგიჟე რამე, ვიდრე ჭკვიანი რამ საქმე მათთვის, დაწერილნი ან მათთვის ნათქვამი ესე ბუნებითი ჭეშმარიტებას, გრძნობას მათი ანს შინიანი, უძლურესი უმაღლესი მიმტაცებითა მსრინანი სიტყუ მათზედ უმეტესად მოქმედობს ვიდრე ნათელი, ერმა იუას უინა ერთ-წუთს ცელქი. იმას აუწევინ უერებსა დასრქებენ ეტყვიან როგორი უმარწვილი ხართო, ყველას შეუნდობენ ყველაში ნებას მსტემენ; და იმ უცხო უმარწვილისაგან გამოვა განებეიერებული უმარწვილი, განჩხრიკეთ ვინ არის დამნაშავე; დედანი თუ გამზრდელნი ქაღნი, პირველათ იგრძნო ისკანდარმა რომ საჭიროა დამოკიდებულება, და ის იუო ბედისაგან გამორკვეული მარტვალი სასოგადობაში კარკათ მოაგონდა რომ იმას ჭეუას ვილატ ბებერი მამიდა. მე დარწმუნებული ვარ მრთელი სოფელის მამიდანა ჩრინ მოგონილნი, და დანიშნულნი თუთ ბუნებისაგან მაჰანკლად და მეჭორეებად. იმას შეემლა ეშველა იმის ჭირისათვის, უნდა ჭეითხოს რჩევა იმან წაიღო თან ჭრელი დარია ჩადრისათვის და ორი საათის მოთმინება საყვედურის შემთხვევისათვის. და წავიდა კეთილ ბებერთან, ის მოვიდა შინ. თითქმის ორენით სინარტელისაგან. მამიდა დაჭირდა ინმაროს ყოველი უმანკო სერხი, ნებატებული მუსულმან ქალთა ქტევათათვის შესლარებისათვის ქორწინებისა; მოდი ჩემთან სვალ ერთი საათის წინ ახანადმე, (*) მან გაატილა კარკებადისინ მძის-წული. მე დაუძახებ ქიჩქინას წარბების შესაღებავად. ჩემსავით მრთელ დერბენდში ვერავინ შესავებს ბსმასა და ინას, და ვერავინ გააკეთებს ხალგებს მტრგულად. მე შენ ცელქს დაგძალაჟ ემ ფარდას უკან კედელთან, მაგრამ შეურე იუავ ჭკვიანად: ნუ ამისუნთქავ ნუ გაინძრევი და მასუკან თვალსაც ნურავის დაუხამხამებ იუავ არ იუავ.

მშვენიერ ყვავილად ეზმანებოდენ ისკანდარბეგს. მოძვალნი ბედნიერებანი; ჯერ ისევ ბნელ-იუო ცისკარი რომ ის წამოხტა

(*) მსან შეადღის ლოცვის მოწოდებას ექსნიან, სადამოს ნამაზ.

და ორის საათის წინათ იჯდა ზანდუკს უკან. მაშიდასთან ბო-
ლეს მოესმა რახენი ქოშებისა, ორთა ქალთა კასკასით შემოი-
რბინეს დერეფანში და თავის კვრით მოუხდნენ ბებერს აჯა
ხანემს კარებთან, ეს იყო ქიჩქინე თავის ცოლის ქალით რა-
დრები მოისხნეს, თუთქულ-მღერა ქიჩქინეს სიტყუვისა მსვდებოდა
გულში ისკანდარს. და იწოდა უურებით და როდესაც ბებერმა
იწყო გამოსურმა მშვენიერის გრძელის წამწებების, და დიდრო-
ვანი შავნი თვალნი გამობრწყინდენ თავის უთლებით, ისკან-
დარს ერყვნა თიოქო ორმა დამხარის ლულამ შეაყარა ცუცხლი გულში
ელვისაებრ, თითონ ბებერმა დააყენა მაჯა დიდხან დასტკებოდა
ქიჩქინეს უურებითა მასუკან ავოცა, მობრცხვად დახრილ თვალებ-
ში და უთხრა: ჩემო საყვარელო ქიჩქინე როდის იქნება რომ
შენის ცუბილის სიმღერით შინს გბანდე ახანოში, შენ ასეთ მშვენი-
ერი თვალები გაქვს, ღმერთმა ქნას რომ უოკელ-დამ დაიხუჭებოდნენ
კოცნიით, და ანაც ერთ დილაზედ არ ახილდებოდნენ ცრემლითა, ქიჩ-
ქინე ნანჩნარებით მოესვია ბებერსა; ისკანდარ-ბებერმა გაიგონა ოხვრა.

ბიძა-ჩემი ღუთხანდი ამბობს, ჯერ ძალიან უმაწვილი ხარო,
უთხრა ქიჩქინემ თითქმის მჭუმუნვარებით.

და შენი გული რას გუფხნება, ჩემო პაწაწავ, უხასუხა სიტყ-
ლით აჯა ხანუმი.

ქიჩქინემ მარდათ გამოიღო დაიწა. და დაიწყო ინით შეღები-
ლის თითებით პასუხის მაგიერ სიმღერა.

ფანჯარა გუნ დუშტი.

რისთვის სხივო აღმოსავლეთის.

ადრე შემოხველ ჩემს ოთახში.

ისარი თვალისა გულს-მკარ უმაწვილო.

ბრწყინავს თვალნი შენნი, არა ვთვლემ მე.

სხივი რა გაბრწყინდება ძილი განშქრება.

ესრეთ ვიწვი და მე ვჭუმუნვარებ.

ესრეთ ვატარებ დღესა და დამეს.

მე მაქვს ხავერდის სატყელი.

და ბაღში თეთრის ყუისა.

გულში მხურვალეებს და ვასთუს.

ვისთვის მიიხსნა, ჩემო სატროვო!

და ქიჩქინე განითლდა მხრებამდის, თითქმის ღია იქნა თუხი სა-
იდუმლო შემდეგ გაიკისკისა ვითა ჩხვმა, გააგდო ღია იქნა, რომე-
ლიც ეკრა გულსეღ და მოესვიან თავის ტოლს ქაღას მასუკან გუ-
ლით იტინადენ ძაგნამ რისთვის, მე მეონის ამისთვის რომ იქ არა
იყონა სსსატილო, ან იქნება ამისათვის რომ ისინი თუთვეულად
ჭიუჭობდნენ სხვად სხვასა, და თუთვეულნი ხედიდნენ თა-
ვისის ამსანავის შეტომას.

ძაგნამ ბებური იყო. მიმხვდანი და უნდოდა ვისთვისმე ვარდა-
ეღვა მისდობა და დარწმუნება ახ შენ ჩემო გულსი შენ ჩემო
სურნელ ვარდა, უთხრა მათ თამაშობდა ქიჩქინეს ნევის ბეჭ-
დითა ჩემმა მისწულმა ისკანდარ-ბეგმა რომ ვაგონის კედელს
უკანდამატ შენი სიმღერა, ის დაატევედა კედელს გულითა რომ
დაენახა მღერალი და თუ დავინახავდა მოვიტაცებდა როგორც
ლომი მშველსა; ჩინის სურს ვარდის წელით ჩამოვარდა ამ დროს
ზანდუკიამ და დაიმსხვრა წელითა, სახლის მატრონი და
სტუმარნი განჭვირდენ ორნივე შიმსაგან, გარნა სხვა ეკარ ში-
შისაგან.

ბუ ნადან ხაბარ-დურ ეს რა ამბავია ჭიითხა მწოლიანებს ხმა-
თა ქიჩქინემ; ჩამოვარდა შევიდან, მიუგო ბებერმა იფარისეუ-
ლა თითქმის ვერ მისვდა იმას კითხვას ოს-მე ეს შავი კატა.

და მე ჭრელიც არ მიუვარს უთხრა ქიჩქინემ გულით, ისინი
თავის კუდის ქნევით დეეთრევიან და ხრეტუნებენ ყველა ბა-
ნზედ და მოაქვთ ბორბოტი რამ. საღოლსუნ იყავ მშვიდობით
აჯა-ხანუმ წავიდეთ სასურველო ასბედ. დედამ ერთს წუთს და-
მიიხსნა აი მძლავ კიდეტა უვირის.

ქიჩქინემ ცივად ავოცა ბებერსა; მარამ იმან გააცინა რა კა-
რებამდისინ სტუმარნი, შენ ტყუილათ სჯავრობ ქიჩქინე, ჭი-
რის მაგიერ უვავილს ვაყრი თავზედ ჩემთვის მვირ იფარისა შენი
ბუნდებება, როგორც ოქრომკედი. და არის კანტი რომელიც
შეიგონებოდა იმ ძაფითან, მძლავ მე და ალღამა ვიცით ესე

ქიჩქანემ განსაღდა თვალები განკვირვებით, ცნობას მოსეგრნებათ მანგრამ კარები მოისურა საიდუმლოებით.

ისკანდარ-ბეგმა კანაღამ დაადრჩო: კეთილი ბუბის მოხვედრით როდესაც უწყინდებოდა რომ ვერ იხვდა მშვიდათ თავის ობსერვატორიაში.

ნატარ დააყრიდი ამ რემ საბრალთ თავსუდ: თუ რომ იმას შეეტყუათ ბისკან ჩამოვარდა და გაცუდა სურა.

განა შეგუძლო მე რომ არ შემსტარ-ვთუა. როდესაც გული კანაღამ ამამოვარდა და არ განდაიქცა ლამაზაკად როდესაც დავინახე ეს სამბახნი და ვარდნი ქიჩქანეს ლოყასუდ რემის სახელის გავრეხების დრას მე მინდოდა მომეწივიტა ტურებით, ვინც სთესს იმან უნდა მომკოს.

მე არის ჭირი რომ შავ ბადში ვბესავო. მიუიდე ის ბაღა აჯანსანუმ ნუ მამკლამ როგორც ბუღბულს ვარდის ევალსუდ მათსო, ქიჩქანე და მამინ შენ შეიტყუებ რომ არამ თუ მარტო მიუვარს გარნა მადლობელიც ვიქნები მე გიყიდი უკეთესს იფრკამბურს მრთულეს დაღასტანში.

მეორეს დღეს ისკანდარ ბეგმა მიიღო. მასუბი მირ-მეჯი ქე-სანალი ისმიალ-ოღლისკან იმითვს რომ ის იყო სრული უთალი ქიჩქანისა ამისთვის რომ სნეულ ღუდას არა შეტონდა უთლებს, უთსარით რემ-მავიურ ისკანდარ-ბეგს უთხრა ჭეხ-სანუმს რომ მე კარკათ მანსოვს იმის მამა: და ესეც რომ მამის ვალს იხდიან სამ შთამამავლობამდის მოსუცი იმისი მამა იყო სვაკი კატი; და ერთხელ კადუმის შეიღად მიწოდა მრთელ ხადსში, მე სისხლი ვერ ავიდე იმისკან იმასუდ, იმისთვის რომ რესეთის ივლობამ დატყვევნა რეენნი რეულებანი ვანოერისა ვანლანითა, მე არ დაუმარსუ იმისთან რემი შერტსუენა, არ დაწვი იმის სათულავი მანგრამ მე მადლი ხომ არავარ: მიულაქტო იმას, ვინც მე მტემს და მარლათატ ვსთქვათ, რეენში გინდა სისხლიც არ იყოს და რას ვიპოუნე მე აღამირი ჩამამავალი წინა-სწარმეტყველისა დავნათესავდე ბეგთან დურბუნდში სამოტ და ათი ბეგია, და აღამირნი მხოდოდ სუთნი, და მე არა ვარ იმითში

ნაბოლავარი, და ქებინისას რას მეუბნება; ვსთქვათ საქებინით
 სასარგო, აქვს მეტადი აცხოვრებს ჩემს დისწულსა, სად ჰყავს
 ნათესავნი რომ გაჭირების ღრთს შექეწივნენ, რომელთათჳს მეც
 მომჭკებენ ღირსეულ პატივსა და ადგილსა, რავდენი ჩიტის
 კვარტნი აქვს სასლში შექმასავალი, რამეთუ ჳინჳარს ჳეიდის ნა-
 თეებრადან შაშველია შაშველი. როგორ ქუჩის ბაჳი, უთხარ გა-
 დაჭრით არა დასაჯეკ არა. მე არ მივიღებ ნათესავთ ბაშეებს.
 რომელსა თავი და ქასა არის ტარაილი, ასე რომ შეუბრეცა
 ფრინდებთან, სადღოსუნ; წარმოუდგენ უოველთა განსავონ ვი-
 თარმა სიტოთემ მოიცვა ისკანდარ-ბეგი, როდესაც სიტყუვა სი-
 ტყუვად მოუტანა ჳჯა-სანუმმა ეს დაცინებთი უარო, დასასრულ
 ქაჳი მ: მანებისა აუდუდა და ღაიშარსა გულში მოტყუებულა
 სოფარქო და მშვენიერი სიმელუალი ის იყო თათარი.

იანან ერდენ, ჩახარ თიუთუნ.

სადაც იწუის უოველთაჳს კომლი ამოვა.

ა ნ დ ა ს ა .

ასლა თქვენ იცით შემოსეუვა მარ ჳჯო. დუთხალის ისკანდარ-
 ბეგთან: რა საკვირველია არ განკვირდებთ, რომ იმან სო-
 მერთაღით დაიწყო რაკუნი ისკანდარის კარებისა ეს არ იყო
 ძალადობითი რაკუნი. მოუაღისა ეს არ იყო შ.შო ბრძანებლო-
 ბითი რაკუნი კამეხატის იასაულისა; ანუ ჩაუშინა; რააა გამო-
 ცხადდეს სასამარლოში, ან ღანიშენა განსავსავნად არ ემკისა-
 ვსებოდა მრისხანებითა იჳვიან ქმარისა რაკუნსა რომელიც მოი-
 ქტევა ბაზრიდგან, და არც ამხარტავან რახუნსა მამისასა რომე-
 ლიც არის მოუთმენელი; ერთის სიტყუით ეს რაკუნი იყო ჳო-
 მიერი საშუალო ამხარტავნებისა და თვარისეველობის აღერისისა
 საშუალი შენდობისა და ახორენისა. შრდილი, ლბილის რაკუნით
 და მრავალ შესანიშნელი ხან-გამოშეებითა.

ისკანდარ-ბეგი იყო უტოლო და არა მდიდარი, და ამისათჳს
 კარა მის გაიღებოდის საჩქაროდ სრულიად და არა ცოტად. შო-
 მისათჳს რომ არ ღინახონ ტოლი ანუ ჳანდუკა, ისკანდარ-

ბუვი არ მიადება სტუმართა კარსკედ. ვითა ხშირად იტან მადღებს ტოლ-შვილან თათართა. არამედ, მიიწვევდა სასლში და მერმე საუთარ თავს ოთახში; იმას არა ჭქონდა შესატყვისი გულის ქერდებისაჲს და ქერდებისათჲს თუელისა. კლიტკოთა და ბალიშთა უცხოს კვლის შესებისაგან; ბუიარუნ ეივენდლიარ უმონჩალესად ვთხარეთ უივალნა დაიმახა შიგნიდგან, და გაეღო კარები მოსაწვევრელად.

ისვანდარბუვი იჯდა კარებში. მსწვევდა მოკლე ჩიბუსსა და უუერებდა ვითა ბუღდა ლევი ნუქერი იმის ცხენსა, წამახტა დაინახა რა მიჩ-ჭვი ჩეთხალი სტუმრების თავად მომავალი ვაბუკობის სისხლა აუარდა თავში; ძაგრამ სასწრაფოთ დაჰივარა თჲს შორის სიბეულილი და ცნობის მოსურნეობა. იმან ზრდილობიანად დაადვა გულსკედ კელი და ნელის თავ დასრით მოიწვია მახელენი ოთახში, როდესაც ისინი დასხდნენ ხალიჩასკედ რიგსკედ და გაისწორეს კალთები გაისწორეს წვერნი, აღმასხველეთურის დიდებულებით და მაესალმეს ურთი-ერთსა და მოიკითხეს ურთი-ერთი და ნათესავნი ურთი-ერთისანი, მდგომარეობა კეთალ-სურნელანისა ურთი-ერთის ტვიინისა; იწვეს ჯერ უბრალა ლაშარაკი გაკვრით ლაშარაკი წინა სიტყუობა დადისტნის მოქალაქენი არიან ხალხნი მეტად მცნაიერების მოუვარენი და წითელ-მეტყუელნი, დირსნი ძიძამკველნი სპარსთა, რომლითა სახელითა და ნათესაობათა აშარტკარობენ დეზბენდელნი, იქ ყოველი თიხის თავი იდიდებულეს თავსა ოქროთი. უიხილ-ბაშ; გაქრევს მხალდ მტრისაგან იტინ და არ უუვართ ჭარბანობა არც ლაშარაკში და არც მიდებაში; დასასარულ მიჩ-ჭვი ჩეთხალი იქცა მქადაგებულად, და უბნობდა უბედურებისათჲს დერბენდელთა. გვალვისაგან, ხშირად იმოწმებდა თავის აშხანაგთ; რომელნიცა ძართლად ემგზავსებოდნენ მოწმებსა ჰარეელი სქელი და ნათლად გასუქებული უსეინი ვითა აწინდელი ნაყოფიერება, და მეორე გამსძარი ჩეთხალი ვითა მომავალი შიშხილი ეტუობოდა რომ გვალვამ იმოქმედა წითლად მეტყუელ ორატორსკედ, სიტყუანი სტვიოდენ ვითა მოსული

დამწერის უანისჯანს: გინა მომწვანნი სობაღნი მსტვირდებო-
 დენ ქვიანსა მიწასედა. იხვანდარ-ბეგნი იუთ ანუ გიკვენებოდა ცივ
 სისხლიანად, და ხანდისხან ცხვირიდამ გამოშვებული ბოლი ჩი-
 ბუნისა აჩვენებდა არა სარგებლიანად ორატორსა და მტეო-
 ბოდა რომელ გელში რადაც აუფუღდა. მირ ჭჯი ღეთხალიმ და-
 ბოლოვს სმა-მადლივ თედამბარ ალი, წინასწარ-მეტყველო შამ-
 შილი ვამ, ვამ ღერბენჯელთა.

მადლიუმ ღურ იქნება, მსთქვა ისვანდარ-ბეგმა; ხალ ბეთო-
 დიურ, აუტალებლად სთქვა უსეინმა; შემქ-სოზ-დიურ დაიურ ტი-
 აღა ღეთხალიმ, და მასუკან მინუტი მღუმარება.

და დასასრულ ისვანდარ ბეგმა, ცივის შრდილობით ჭკითხა
 ვითარი დამოკიდებულება აქვს გვალვას მას უღირს გვამთან, იმა-
 ნ კერ მოითმინა დაბოლოებადის გაუკონა დანიშვნა და მო-
 წევნა თვისი თოვლის მისატანელად მადლადიდგან.

მუხთელ უათ. საკვირველი საქმეა, სთქვა მან მრისხანებით:
 ღერბენჯელნი არ ღირს მუოფდენ აქამდის თავის დაკვრითაც,
 არამთუ კეთილის სიტყვით და უეტრად მამლეკენ მე სამსახუ-
 რსა რომლისა მე არა ვარ ღირსი და არა მხურს, ნება მობოძო-
 ვტნა. რისთვის მე ვსთხოვდი აღლახს წვიმასა, მე წინამდევ
 ძალან მინარიან. რომ ჩუმი ბანიდამ წვეთი არ ჩამოდას, მტა
 არანის ღრუბლიანი და ქერები ტალახიანი თქვენ იცინოდით
 რომ არა ვთეს ენდრისა, და რისთვის ვიტყვებ მე თქვენთვის
 თქვენ ჭეკედრიდით აბესლებდით მამარემსა, გატარცკით სდევ-
 ნიდით მას: მბიწიერებდით და მიმელებდით მე, და ახლა თქვენ
 გინდათ რომ მე თქვენ გემსახურეთ ვამრომე თქვენთვის ვსახო-
 ვო დმერთსა მოწყალებს თქვენთვის, იქნება შერცხვენად ჩემის
 კეთილის სახელისა, განა არის ამაში სამარადი. რომ ჩემგან
 მაგას მხოლოდობთ გაქვთ რამე უფლებს რომ ჩემგან მაგას მო-
 ელოდეთ, ჩემს სასაცალოთ სომ არ გამოარჩიეთ ჩემთან მოტიქ-
 ლად მატოხანი მირ-ჭჯი-ღეთხალი ისმაილ-ოდი. სხვა-გვარ აქლემს
 ვერ აბარებენ როცა ივხსედა დგას, და აჭვიდებენ ბარკსა როცა
 დაჩიქილია; მირ-ჭჯი-ღეთხალისთან სხვა ანგარიში მაქს უკატრა-

კოთ ბატონებო, ჩვენ ცოცხანს ცალკე მოვილაშაქებთ.

და მან აჩვენა მოწვევითა ნაშანი კელითა, მარ-ჭჯი ღეთხალის და მირ-ჭჯი ღეთხალი, რომელს შარი გაუგრძელდა ვიოთ შემადგომის დამე ადვას ესრეთის დიძლით თითქო იმას უნდა ეკბინა, ორნივ გავიდნენ მოაჯარსედ.

უნდა ვითქობოთ რომ ენა ბებერ-მელსას ქქონდა, ვაგლე-ბული უთუოთ ან თილისმაში, ჯადოღლეუხ ამისთვს რომ არ გა-ვიდა ნაჭვარ სხათა, რომ შემოვიდნენ ოთახში ორნი მტერ-ნი მსინარულს და სიამოვნის სხათა.

უთხრა ისკანდარ-ბეგმა მოტაქელთა, მე მსქენდა ჩემი მიზუნსა რომ არ ვიყავ თანა-ხმა. დერბენდელთ გამორჩევასედ, მაგრამ ზატი-ოსანა მარ-ჭჯი ღეთხალი ალლანსმა დაიჭვას თვისს მოწყალებით შე-მარხავ, თავის უბედურებითა საბრალთ ხალსითა მოხუკვს გამოცდადო უკანსკენელი ჭეშმარიტი ძალი სამღრთოასა. რომელსაც მე თქ-ვენ წინა დამიდებთ მოვიტანო თოელი შესდადიდან და შთა-ქასხა ზღვამა; რა სკვირველია ყოველი არის ალლანისა ნებით და შესამდგომლობით წინასწარ მეტყველისა; მაგრამ თუ მხურკალე წმიდა ლოცვას ძალემს ღებოლ ქეოს გული ყო-ვლად უმადლესისა მე გაბედავ ვითქობო, რომელ ღრუბელნი განიშლიან მოწმუნნაღს თვისსა კელსა და გარდამოუსსამს წვიამათა ილოცეთ მე ვიშრომებ. მე მივდივარ ახლამევე დრო არის ძვირი.

ძაღლობის თქმა გარდაყარეს ქაშებმა იწყეს ჩახუნნი. ისკან-დარ-ბეგი დაშთა მარტო თავის სულითა; მართლსა მე ვაგწით-ლდი; ჭიუჭირობდა ისკანდარ იმ მარ-ჭჯი ღეთხალისთან, მე ვი-ცო რომ მე ამას ვმუღვარ მაგრამ საზოგადო საჭარო-ბისათვს შემირიგდა მე, მამლევს თავის დისწულს აბურ-ადამ უზატოისნესი ვაგია.

ვატა ვიარა სულია: ისკანდარ-ბეგი, ანობდენ თვს შორის ბე-გნი, ძალიან გაჯავრებულისა დერბენდელთა და ღეთხალსედ და რა-ვი შესასურებს საბრალთ ხალსთა ცრეკლითა დადნა.

ხალსმან გამსინარულებულმან უმწვილის ბეგის თან-ხმობისაგან

იწყეს თამაში და სიმღერა: მი-ჭვი ძეთხალი კინაღამ ცაში ააგუ-
დეს ქებითა ისკანდარის კეთილ მქმედებსა ანა ჭეონდა დასა-
სრული, მარამ ძეთხალი იტინოდა ჩუმათ. სიტყვა გირაო სომ
ან არის ამბობდა თავისთვის კალთებს ვერ დაუჭერს. მამალას
მე გიჟი ან ვარ. ვაღლასილ-აწიმ ბილასილ ქარიმ, ან ვარ გი-
ჟი, მე სირცხვილი დამახრჩობდა, თუ ისკანდარ-ბეგს ვთქვა ჩე-
მთვს უარი. ხალხი იტყოდა ის ხანის ბურთია მატყვს ტემის
სასწორზედ გატყვილ გრძელთ ანა დინს, რა უყო. შეგვამე ტა-
ლასი გელა მიგეტ იმ არამზადს, მაგრამ მე ვიტი გადუტრიალე
სიტყვას ზიარობისა, თუ ბედნიერად გაათავებს შრომას ვნახათ.

და ისკანდარ-ბეგი სისარულით ჭეოტინდა თავის ცხენსა. და
ამბობდა სულელები არიან ისინი, ჭეონებენ რომ იმათ ზურის
სათვს ვამლეკ. ჩემ თოფსა. იმისთანა მშვენიერისათვს სისხლს
ან დაუხრცავდი, ეი იბზინამ ქერი მიეცი ქურანსა. რავდენ კა-
ტს დაუდაღვდით სირცხვილით ნაცვლად ქებისა. თუ ჩვენ ვუწ-
ყოდეთ ვითარის დედა ცომით აცხობენ თვსსა კეთილსა საქმესა
მაგრამ განგებს საუცხოვო სიმიკა, ის ადუღებს და განსწმენ-
დს თვსსა იწროსა უელსა შინა ყოველსა ნაწილებრივთა განზრახ-
ვათა, ყოველთა ანგარიშითა რათა ჩამოასხნან მათგან საზოგადო.
კეთილი მშვენიერს ბოუთასა შინა. . .

ნასიბ აღსუნ,

დეე აღსრულდეს ბედი; ხმაღზედ წარწერილი
ვისაცა გსურსთ განჭვირდეთ და ისიამოვნოთ ცხვირზედ
ძრიელის ზრდილობითა განკვირვებითი მშვენიერებითა აიღეთ
საჩქაროდ ბაშოართი კოდლეშვის ასესორის ჩინითა, და წადით
საქართველთა, მაგრამ მე წინა მოგითხრობთ მიიმეთ განძეგრს
თქვენს ამხარტყანებსა თუ იფიქრებთ მიიტანათ საქართველთა
ცხვირი სადიდებულად გინდა თქვენ ცოილისის შლადბაშუმზედ
გამოაცხადათ რიცხვთა თქვენის სახის შესანიშნავათ, ცხვირი
შილღერისა ანუ კარკაღლასი ამაო ამოუბათა. თქვენ ზირველ
მეიდანზედვე დაეწმუნებით რომ ყოველნი რომეულნი და ნე-
მენცურნი ცხვირნი უნდა დაიძინენ სირცხვილისაგან ქართულ

ცხვირთან რომ შემაკეულებიან, და რა ცხვირები არიან მეჩუ მარ-
თლად რა საუცხოვრო ცხვირნი ქადიანნი, ძაღლნი მერკვალნი
და თითონ გამობრწყინებენ, ისე გამოღვივიან; ასე რომ ხელი რა
დავაკაროთ ვახუთი უამოესხურესათ უნდა მოგახსენოთ თქვენ რომ
საქართველოში სჯულისამებრ მეფის ვახტანგის მე-
თხისა უოველნი ღარნი იზომებიან არა ადლით დამწყურთათა,
არამედ დაბეჭდილის ცხვირითა: ეს სწობენ მე ვიყიდე 7.
ცხვირი და ხახუკარი ანუ როგორ გამოვიდა ყანაოზა ცხვირში
2. აბასს ითახოვენ.

დაღისტანშიაღ არ გაჯარისებოთ უიჯალს თუმიცა იშვი-
ათო, მაგრამ ხანდისან კაცი, შეხვდება ასეთ ცხვირებსა რომ
მრთელს ეკრებათაშიაღ ვერ ამაყნით შორს ნუ ვეძებოთ, უსახეთ
დერბენდის ბეგს, ჭიი უსუტასა, განამტკიცოს ალლახმა მხარნი
მისნი. ასეთი ქარის მკვეთელია რაღა მოგახსენოთ იმის ცხვი-
რის ქვეშ სამი კაცი დაახრდილებს სიტხეში, უნდა ვიფიქროთ
რომ ამასთან ცხვირი გტყუობს იყო დიდი ზატავ ტემული, ყო-
ველთა მართლ მოწმუნე ცხვირთაგან; ამიოჯს რომ დერბენ-
დელთ გამოარჩევს იმ ცხვირის ზატარანი წინა-მძღვრად ისჯან-
დარ ბეგისა თარე სხვა ღირსება მე იმაში არა რემანიშნავს-
რა მართალია იუსუფი იყო თავის ნათესავთან მექში ამდენ
სასწაულებს ამბობდა, რა ნახა, რას შერებოდა ასე რომ ზარ და-
ღრენილთ დერბენდელთ ხალხნი რაცხვირად უდაბნოს ღომად; ბი-
ლიან-აღამ-დიურ. ჭიი-ჭეა-დეგულ, გამოცდილი კაცია, ტყუილთა
კიარ მოგზაყრობდა მბობდხენ უღვაშნი და წვერნი როცა ის
შეუბრალებლად მსჯობდა ენათ თავთა სისხლის მსმელთა, რეი-
ნის მკვამელთა ვახსავთა, ქან-იჩან-დამირ ეიანტარ, მილიარი, რო-
გორ ერთხელ აერია ასეთ მთაში გზა, რომ წვერსუდ რომ მიდი-
ოდა, ვარსკვლავები ქუდსუდ ბარკასხვით ეკვრებოდნენ, როგორ
იზრდებოდა ორი კვირა არწივს ერბო ვერცხვით როგორ ეძინა
ასეთ გამოკეტილ ქვაბში რომეშიაღ ასეთი ძაღლინი ეხო იყო
რომ ცხვირი რომ დაგეტემინათ ალლახ სისლასით უმასუხებდა,
და თითონ მსენელთა ჩაუტვავდებოდათ ზირში განკვირებისაგან,

და სმას მასაღლას ინშაღლას ასმიოდს იმტრკვლივ ლაშარკობდა აწ
დაიოქრდებოდს იტყვის დაიოქრდებით დქერთო დამიოტრკე, რა გვა-
რნა ივრინუელნი და რა გვარს მხეტთ არ იტყრდა, და ვაღ-
ნა რა გვარნა ვაღნი ხახა იმან. სწორეთ ეშმაქნი ზოგთ ორი
თავი ქქანდათ და ერთი ივეხი, ზოგთ თავი აწა ქქანდათ და ზოგით
ქქობდნენ მუცლით ზოგნი დრუბელს სჯამდენ, ზოგნი ჭეულა-
მენ უზაზღრად ძორიელთა, და იქ ძორიელნი კამბერეობას ოდენი
იუვნენ. უცხო ძოანბე იყო ჭეა-უსუტ რაჟა ივიტს დაიწეობდა
თითონ წინასწარმეტყველი წვერს კელში, დაიჭერდა მე მანქის
იჭვა რომ უთუოთ თითონ ითხავა ამხანავობა ასვანდაწ ბეგისა
ამასთჳს რომ ამ.სი ძოთხრობა ძალიან გაცვდა თუძცა სშარად
დააკონკეტიდა ახალის ნაჭრებითა და უნდოდა ახალ ვაკრად მო-
კვრიოთა შადდაღზედ: რაგორც უნდა იუას შემდგომად ნამასია-
ის მსწრათულად ჭეა-უსუტ შეკმახული იარაღითა და ცხენთ
იღვა ასვანდაწას ვარებთან და უეუაროდა სსშინლად ძოთელნი
მესობელთ ლეენი. და ბიჭები მოცვიოდნენ და გნჭვირდნენ უეუ-
რებდნენ რა ივალავანსა, და ძართლად სავკვირველი იყო, მთელი
ზეწარი დაიხვია ივოვანსუდ მსჯულისა მებრ მლოცველთა დაყან-
გებული ჯაჭვა და სამკლავება გამთიჭვრიტებოდაც ჩოხას ქვეშ
დაჭრელებულით ბუხმენტით. გერდზედ უჩხაუნებდა სმალა
დიდა ხანჯალი დახატვიდა კელიპტივანსა სარტეელში კრჭო
დაჩხარა და კეადნენ ჩანთები სატალენი და ვანსა უგან თოთია
რომელზედაც გადაეყარა უურთამანა; უნაჯირს აავხედ კეადა
წელის სასმელი ძათარა და აბვა. რა იღვა არ ვატი და ეშმაქმა
იტის რა არა ქქონდა ყვათელი ჩექმები ძაღალ ქესლებათ, და
ახლოებდნენ მისსა ალჭურვასა. მხედარი ჩენი ძლივ შეარსე-
ოდა საჭურველის სიმძმისავან. გამოხანატველი ცხვარი ბრწეანვი-
და ცისკრის სანათლის ივრად დახრულად არა მუსულმანურიასა
მშვენიერებითა უოჩადმა მე მტონის გარდაღლია აღვძაღული. .

ცანგძმელებსა მეორესს ნუშეშა. . . . .

მსწავლას და სელოვნებას

საბა ობბელიანის მოგზაურობა ევროპაში (*).

ქალ ივნისის აღიკორნიდას წამოგველ. სხვა ქალაქებში, ღ ცარეშემო
შენობანი ჰქონდა, აღიკორნას არა ქონდა ზღვის პირი გვერდობი
ტყიანი აქა იქ კოშკები იდგა, სხვა არსად ჰსჩნდა. დიდს ადგილს,
მერე იხევე დაჰაკდა ზღვის პირი, ღ ტყიანი შეიქნა, ღ მიღმა მო-
დაბლო გვერდობა, ღ გვერდობაზედ სადაც გარა ღ მაგარი ადგი-
ლი იყო, სოფლები იყო. ჰგვანდა ზღვის პირი მეკობრეთაგან სა-
შიში იყო, ღ ვერვინ დასახლებულ-იყო სიმაგრე არა ჰქონდა, ღ
სამკრის მკარეს დიდრინი გუნძულები იყო მრავალი, ღ აღიკორნის
მკარეს, ზღვს პირზედ ახლო ახლო ზედი ზედ კოშკები ღ წარ-
ბაზნები, რომ მეკობრეთ შიშით ნავმა იქ თუ მიწიოს შეკობრე
ველანა ჰსდგეს, რომელი მიღა ვეღო კრთ კოშკში ავიდით, მას
დამეს იქ ვიუავით ოცდა ხუთს ივნისს ვეღო, ღ აღიკორნის სამ-
ძღუარნიც გათავდა ერთი ცინე იყო ფომბინოს ფრენჭიფისა ღ ამის
პირის-პირ დიდი გუნძული იყო, სამკრის მკარეს, ის გუნ ლი სა-
ხეგარე გრანდუკასი იყო, ღ ნახევარი სპანიის მეფისა, ერთი ცი-
გამჩნდა მალლობზედ, ასე ჰსთქვეს, შპანიის მეფისა არისო, ორ
ათასი წარბაზანი ძესო, სამპირად დაჰ დიდი გუნძული იყო დიდ
რეგანი მთები ჰსჩნდა ზოგან მოდაბლო დამსდუღეული ადგილები.
მრავალი შენობა ჰსჩნდა, რეინის ლითონი იქ იყო, აღიკორნას მს-
რეს ფომბინოს ცინის ქვევით ფომბინოს ქალაქი იყო, ერთად დიდი

(*) დასაწყისი ამ მოგზაურობისა საწუნად დაკარგული არის, ღ
ჰქრევიდან დაიწყო დაბეჭდა, ვინით ჩვენ რომ არ შეიძლება არა-
ვას არა ჰქონდეს სრული მოგზაურობა ღ ვითრეთ უმარჩილესად
გამოუგზავნონ რედაქციას დასაბეჭდელად.

მ. თ. გ. ერისთ.

ყურე კმელებითა შემოვიდოდა ზღვაში და მარჯვლად ესხლდა, სამხრეთ
 ზღვა ქვე წდა, ცხელით კმელებით, მარჯვლად ცხელით, ის თრეწილით
 მოქმედებდა იყო ერთის ქალის მეტი არა დარჩომილად, ის თქმი მისა
 ამარს დარჩომილ იყო იმას დარჩილებით, ზღვაში შორი შორი რი
 გორს იყო ამოსული რიგ ერთმანეთს ზეკანდნენ, ზედ ვაშკები
 იდგა ჩვენსა ვაფიდანსა ქარის გულისათვის ჩვენსი გზა დაავლო,
 თუმბინოს შირი უნდა ჩაველო, და ისრე წარსულაიყო სამხრეთის
 გუნძულისა გენ წავიდა, თორტო ღონგონე ერქვა, ერთი ცხი იყო
 სპანისის მეფისა, მარჯვლად და კარგი, იქ გავიდა სადილის საჭედად
 სპანისის კაცი დიად თრთხილობდენ, სანამ რჩველ სამხრეთ კაცო
 ავიდა ჩამოვიდა წასვლის დრო გარდავიდა, იმ დღეს იქ დავრჩით
 შუალამისს წავედით, ის ღამე ვიარეთ ვაი ქარი იყო, იმავე მკარეს
 გავედით ერთი კმელებით დიდი ყურე შემოსულაიყო ზღვაში, რა
 შორი და ათი მილი გვევლო რომ იმას დაუსისწროვდით, დიდროანი
 და მარჯვლად ცხელი იდგა, თორტო ერკოლე ერქვა სპანისის მეფის
 უფთხი-იყო, აწ ამ შერიგებაზედ იფრადროს დარჩომიდა, იმ ცი
 ხეს ქვეითა, რომის სამძლურაი იყო დავაკება და გაშლილი ადგილი
 დიად დიდროანი ვაკე და ტყიანი ქვეუბნები წინდა უმწვეტილი
 უმწვეტილი, შორს მალაღი მთები შენობა მრავალი მარჯვლად ადგი
 ლებში, რომელი მილი სხუა ველებით, დია ვაი ქარი გვიქროდა, ერთი
 ქალაქი ჩამოვლეთ, კოსტანტინე ერქვა, ვაი ქალაქი მოჩანდა შუა ღა
 მე იყო ჩიგტავეთა ქალაქს მოვედით ღამენაში შევედით, გათენება
 მდის იქ ვიყავით, გათენდა ქალაქში შევედით მოგვეტყუენ დაგვექ
 ნეს იმ ქალაქის ფოივოდა მოვიდა გვიანდესა, თავის სახლში გვაწ
 ვია, არ მიველ; იმ დღეს იქ ვიყავით მოვისვენეთ მუსურშიან და სი
 ხილ დამნავოს კმელებით რომს წავიდნენ, ფოივოდამაც თოსტი
 გავხანა, მეორეს დღეს იქ დავმდექ, ისინი რომს მივიდნენ,
 ჩვენ ადრე მიგველოდენ, იმ საღამოს ვახშამი ვჭეჭეთ ვავედით ავი
 ქარი იყო, ვერ ვიარეთ შუა დღე გარდავიდა ქრომის წყალზედ ძლივ
 მივაწვიეთ, რომელი მილი იყო წყლის შესართავსზე, წმინდას სპანის
 რი კტლი დაგვხვდა, ავი დროს წყლით ნუ წამოიყვანთო, ჭერმა
 არ აწვიანოს ივლისსა და ავისტოში, თუ იმ წყალში დამინა კარმა
 აწვიენს, მისული ჩავსვენეს კტლში, ხუთი ეჯი იყო იქიდან ქრომი,
 ქრომს წმიდა სპანის თავისი მის-წული კარდინალი ალბან და თავისი
 კტლი მოკტებებინა ადრე რომ მიგველოდენ ველარ მივედით, დაცხა
 ტვილოდინეს თქვეს რომ დღეს თურმე აღარ მოვაო დაბრუნდენ
 ღამისა რა უამარვე გამოვიდა ძლივ ქრომის ქალაქში შევედით წმი
 დის ღაზარეს მონასტერში დავავყენეს, რაც თრანსტრის მეფის რიგი
 უღუფა და წყალობა გექანდა, ნამეტნავი გავიჩიგეს, ცხდა ცხდა

თიბათვე იუც. რომ ჰრამს შევედით, წმიდის პეტრეს დღეობას რომაულის ანგარიშითა, თერთმეტის დღის წინ გავგელო ცნდა. ოთხს ივნისს ჩვენთან მოვიხვეყნეთ, კარდინალები უწინ არაფისთან მივლენ სანახავად, სანამდისინ სხვახი არ ნახვენ, ერთს შეათათვეს, ფრანციცის კარდინალი, მოვიდა კარდინი არც გაშიგება არც განაყოლია, ვითამ ჩემს სანახავად არ მოსულა, მიალურსა დ წაბანდა, ორს შეათათვეს წმიდის ვასილის ბერების პეტე მოვიდა, დ სხვა კვისეკობისები დ წინამძღურები ჩემს სანახავად შეგვგაჭირვეს მრავალნი მოვიდოდნენ დ გვიანლურებდენ სემს შეათათვეს, წმიდა შაპს კტლი უბოძ. წადი ჟერ უწინ ჩემი თავი ნახეთ, დ შერმე მე მახეთ, წამიყვანეს წმიდის პეტრეს ეპიკლესიაში მისაგალზედ შუკის თავს ერთი მომცრო, მინდორია ოთხ პირად მგრეგვად, ორმოც ორმოცი ქვის სვეტია ამათოული, თათო ექვს ადღს უმადლეს, სემ კამარად შეკრული, მონაწილეები, დ ზედადმ სულ წმიდათ სხეუბი ქვისა გათლილი. დგანან მინდორ შუა ერთი ოსთკუთხა ქვა, ყაბანს უმადლეს, მთელი დ ზედა ჟვარი ამართულია შიგ ჟვარის ნაწილი ზის, ერთი დიდი წყარო შადრევანად, იქით ამოდის, ერთი აქათ, დ ორი წყარო მინდორის ბოლოს გამოდის, კარგა გაკეთებული, დ აღსავალი ხარისხები მადალი, დ ერთს ქვის სვეტზედ წმიდა პეტრეს ქვის გათლილი დ კლიტე უჭირავს, მეორესზედ წმიდა შავლე, დ კრძალი უჭირავს, ეს დამჩნა, ჰრამის წყალზედ კიდი ძეს კიდის თავს წმიდა პეტრე დგას დ აქათ წმიდა შავლე მოციქული, დ კიდზედ აქათ დ იქით, ათი ანგელოსი, ზოგს ჟვარი ზოგს ეკლის გრგვანი, სე ათსავ ქრისტეს ვნებები უჭირავსთ მერმე დიდი შუკა ვიანს. დ ეს მინდორი, დ სვეტები დ წყაროებიან შუასზედ კიდიდამ მინდორადის სულ პასარი გაწყობილი კიდის თავს შაპსის ცხე დ ზედა თუთრის მარმარილთს ანგელოსი დგა კმაღს ქარქაში აგებს რომ გრიგორი დეოლოდს უნახავს, ისე ჟამი ყოფილა დ განქარვებულს დ მისი სანე თუთან აუმართავს, აკადით სარისსზედ როგორ ითქმის კანცის ეხით, მისი შენებულთბის საქმე ამას ოდონდ გიწერ; ვარისბჟუში ორი წყაროსაში სამსა ბიჯი სიგრძე აქვს ორასი ბიჯი განი ბიჯი ორსი ფუხის გადადგმას ჰქვიან, რომ სუთი ტერთი გამოვიდეს, შუა დიდის გუმბათის სისწორ წმიდის პეტრეს სთელავის, ჩანსვლება დ უცხოად შეგობილია, დლე დ დამე ვეცხლის ოქროს დაფუნიდი უცხოად გაკეთებული კანდლები ეხთება, არა ზედადმ გაკეთებული ხის შტოა ებნავით გარ მოსხმული დიდს საკუთბეველს უკან წმიდის პეტრეს სკამია მადლს რომ ზედა პეტრე მოციქული მჯდაწა, ოთხს დვთის-მეტრეველს კელთ უზფრის გრიგორი დიოლოდს ამბროსის წმიდა

ჯეოსიმეს და წმიდა აგუსტინეს, მარჯვენა მკარეს წმიდა სპირიტოზისა და
 წიქელისა და თადეოს მოციქულის საფლავია, ტრაპეზში და მარჯვენა
 წმიდა პეტრონილას მოწამე, პეტრე მოციქულის ასული საფლავია
 მარცხენა სხვა მოწამე იმას ქვევით სხვას ტრაპეზში, გრიგოლ
 მღვთის-მეტყველი, ანბიონმოკრელი საფლავია მთელი და იმის პირდა-
 პირ მარცხენას მკარეს გრიგოლი დიოლოლი გრიგოლი, ანბიონმო-
 კრეს ქვევით სხვა სამწირვალთა იოფანე თქრო პირი საფლავია,
 და უცხოთაც შეკეულია მისი საფლავი; თუ განკელი თუ სამწირვალთ
 ერთი ამისთანა იქ არა არისრა მის ქვევით სხვა სამწირვალთა, გუ-
 თხეში ემბაზი დგა ზოგჯერის ქვისა, მე გავზომე თქრამეტე მტკა-
 ველი სიგრძე აქვს თორმეტი გზნი. მისი თავ-საბურავი მთელია, და
 ემბაზი ერთი ქვა არის შეწყობილი არა არის, მარცხენას მკარეს
 სეთით ორი მოწამე იმ დღეს ამის მეტი ვერა დაწერე რა ღამე
 გვეწერს წამოვადით:

სეთის მკათათვეს წმიდა ჰაპასთან წამიყვანეს სასაფლავლო სასახ-
 ლეში იდგა, ჰრომის შუა გულბას არის, წმიდის პეტრეს ქველსია
 ჰრომის თავს. უფრო მოდებლად აღილია, და ჰაპას სასაფლავლო სა-
 სახლე მადლი აღილია, სასახლის ქება მრავალგან ჰსწერის და თქუნს
 ირით, ჰაპას სასახლე ურესი არავისზე იქნება, რაც სახლი შვიდრე
 სრულ წითლის ქამის ფარდაგები იყო, თქრომეტკედის არმეობით,
 ხშირად დაკერებული, და წინ რიგის რიგისად კარის კანნი და დარ-
 ბაისელნი იდგნენ, და მერმე მღუდელნი და კვისკობოზნი, მამინ კარ-
 დინალი არავინ იყო ამის-თვს რომ საფლავთ გუნას გამოხეხებით
 არა გუნას, შემოიყვანეს მომწროს სახლში იდგა, ერთი კართან გვ-
 თავსანეს, ერთი შუას სახლში. და მერმე ფერკო გვაკონინეს, თავსე
 მომეხვია, დახოქებით, ჯდამა წესია არ დამხროქა ფეხსედ დამაყენა,
 მე ბოლოს ვგზდებოდი, გვერდს ახლო მომიყენა, მომიკითხა და-
 ლეკსა მე მოვასხენე წმიდაჲ ვამაჲ მეთქი. რა შენმა შვილმა მტკიცე
 ქრისტიანმა თხი საქმე შენსედ მოაგდო, მამანუ გულსავსე შე-
 ვიქენ, ყველა გამოირიდება მეთქი, მაგრამ სიგვიანე ვახტანგ მეფეს
 არას არგებს. ავს ალაგს არის მეთქი, მიბრძანა ჩემი სასახლი რომ
 მთხოვე ვახტანგისა და შენის ქვეყნის სასარგებლოდ იმსაც დასაქ-
 ტველად მოგტკეო, მადლი კარდავისადე და მოვასხენე მე ვხუდაჲ
 ვახტანგის მოუსვლელებით, ქრისტიანობას დააკლდა ჩემს ქვეყა-
 ნაშია და მოსვლით მართლ-მადიდებლობას მოემატება მეთქი თვანა
 მე სხვა საქმე არა მაქვს. მოხუცებულს სიმეონსავით გეხვეწები. აწ
 განბიტკეჲ მეთქი, გამოიტინა მიბრძანა, მე შენ-თვს დმერდს ვეხვეწე
 ბიო. დიდი დღე მოგტკეო შენით მრავალი საქმე მინდა გავაკეთო,
 წამოველ საკრიპსტი კარდინალი. და ჰაპას მმის-წული კარდინალი

ფანსე. სამს სხლს გარეთ გამოშვებენ, საკრიზანტის წინ დამისვს იმ სხვამ გვერდს მომისვს მალევეს, საკრიზანტი კიბის თავამდის მოძვება. ის სხვა ორს სხლს არ გამოხტილდა. ექვსს მკათათვეს, ერთი ყოფილადწმიდის სეყდარია, ჰროში მალაღს გორასეყდ, ჰროში ერთი უშვილო დიდებული ყოფილად ბ სრულ ყოფილადწმიდის თურ-მე ეხვეწებოდა ჩემი საქონელი ვის უხდა დაჩხესო, მკათათვე დაშ-დეეს ჩვეუება ხანს, სადაც ხვალ თოფლი იფვას. რა ერთსეყდარა იმ-დამხვად ჩემი ეკვლეისა ააშენო. შენი საქონელი მასე დახარჯო იმ ღამეს შანასაც ასე ეხანს შისს მოძღუარსაც, გაიღუქეს ცოლ-ქმართ ერთმანერთს უთხრეს. ორთავ ისე ეხანს მოძღუართან შივიდენ უთხრეს მასაც ისე ეხანს, წმიდა შანასთან შივიდენ მოახსენეს მასაც ისე ეხანს, ეს ამბავიც მოუვიდათ ამალამ ამ გორასეყდ თოფლი მო-სულა ბ მესო. თუითან შანაც წაფიდა, თორმეტი სათხრელი იმან იმუშავა. ყოფილადწმიდის ეკვლეისა აღუშენებიათ ქრისტეს აგვანი იქ არის ბეთლემის ბავა, ბ ქვანის ქვები იქ არის, წმიდა ჯერანხიმი მთელი იქ არის, ოთხი მოწამე ტრანკეში მთელი სხვა არის, იქით წმიდის ეკატორინე მოწამის ტრანკეში ორი წმიდა შიგ სსოფლავია ბ მრავალი ნაწილები, ორი დიდი შორჭირის სვეტი. ექვს ექვსი ადლი იქნება სიმსო სამი ადლი შემოსწულებს, სხვა წინ ერთი მთე-ლის მარმარილოს ქვისა შირამიდი მინდორსეყდ უდეს, ოცდა ხუთი ადლი მეტი მკონა, სეყდ ყოფილადწმიდა დვას. ძირში დიდი წყარო შადრევანად გამოუდის. ეკვლეისაში ოთხი შორჭირის სვეტი განი მკანს შემოსტეეს, ოთხ ოთხი ადლი. სალხინებელს ტრანკეთან აქვს ბ გამარს შეკრული. სეყდ წმიდავების სსოფლავია, ოთხი შორჭირის სვეტი ტრანკეის მარცხნივ იმავ ცოლი. ეგრეთვე გამარს სეყდით წმიდანს სსოფლავია. ბ შადრევნივ ოთხი შორჭირის მჭსკავსი მარმა-რილოსი სვეტები იყო. ბ აგრევე სეყდ წმიდათ სსოფლავია ბ იმან ბ ტრანკეისა შუა ერთი ჰრელი ამარტის სვეტი იყო, სამი ადლი სიმამ-ლლე ქქონდა. ერთი ადლი შემოსწულებოდა სისხო სეყდ სსანთლე იყო. მაგრამ ის სვეტები ფას დაუდებელი იყო სხვა რამდენი უცხო ქვები ბ უცხოთ მრავალ რიგი მარმარილოთ ნაშენი. ან კედლები ან იატაკი გასაკვირვალა იყო. სოფიო კუნჭითაც მრავალგან ზოგი გარქვამაც სოფოთ დახატული იყო, მაგრამ ერთი დახატული ლაზარ-რეს ადღვინება იყო. იმ თემის კედლავანი მსაკვარნი ცდილოებს რომ მისი მჭსკავსი დახატოს, ვერავის დაუხატავს. ერთი მარმარილოს ქქა იყო ოთხი ადლი სიმამლე, სამი განი, მთელი სეყდ ყოფილად წმიდის ამალეება მოჭრილი უცხო საკვრეელად გათლილი იყო, ცოცხლებს გვანდა, მრავალი საკვრეელება ფანსე იქი, ცაში თუ გვერ-დებშიცა სულ ინდოეთს გაკეთებული იყო, ხათახანდი ასე რიგი რომ

ჩვენ არ გვინახავს იმეგარი, წმიდის პეტრეს ეკლესიის შინაგან
 გან იყო, იქილამ წამიფუანეს. კოსტანტინე მეფეს რომ პირველ ეკ-
 კლესიას აღუშენებთა შევედით სვეტები ოთხ-ჯერ ექვსი იყო ხუთს
 გამარად შეკრული, სვეტები მრთული არ იყო ნაკები & სქელი სვე-
 ტები სულ თეთრი მარმარილო სვეტიცა & კედლებიცა, შუა გამა-
 რის სვეტებზედ, თუთა დიდი მარმარილოს მოციქული გათლილი
 იდგა ტრავპის წინ ოთხს სვეტზედ აგრეთ მალა პეტრეს & პავ-
 ლეს თავი ესვენა. იქილამ გამოგვიფანეს იმაზე ახლოს იყო პილას
 ტეს სხლის გიბე რომ ზედ მაცხროვანს აველა. სამსადგოლს ქრის-
 ტეს სისხლი დასხმოდა ზედ ფანჯარა იყო რომ მუხლი ვერვინ და
 ადგას, მუხლის თავით აგვიფუანეს, ფეხს ვერვინ დაადგამს ოცდა
 რვა წანისხა მარმარილოსი მაგრამ მუკლს გაუტყუათა ამდენი
 სული იარება ზედეთ მალა წმიდა წმიდათა დგას, & იქილამ
 ახლო იყო, სადაც კოსტანტინე მონათლულა. დიდ უცხოთ ნაკები
 ფერადის მარმარილოთი, რვა სვეტი შუსზედ მტრველად ზოროქირის
 თითო ოთხი ადგილი მეტია, გამარა შეკრული შუსზედ ემბანი, ქვე
 შეთ ხუთ ფერი მარმარილო. სიწმინს ძირსავითა & ზედ ის ემბანი.
 უმაწვილებისა სისხლით რომ აკრება უთხრეს. მთელი ზოროქირის
 ქვა, სიგძმით კაცი გაქმარობა სიმაღლით წელსმდის იქნება; განიც
 შინი შესთარი. ორი ზოროქირის ქვის სვეტი ცალს მკარეს სხვა
 არის ტრავპისთან იმავე ტალი, იქილამ სხვა მონასტერი იყო, წმი-
 დის დასარეს ბერებისა, იქ წავგიფუანეს ჭრომის ნაპირს არის თესტ
 რაზედ ახლო სადაც წმიდა ეგნატი აწამეს, იქ იოვანე & პავლე
 ორნივე ძმანი მოწამეხი მათი სსსხლე უოთიოა, იქვე ასაფლავიან, &
 იდ: შვიი მოწამე რომ აწამეს ისინიც იქ ასაფლავიან.

შვიდს ივლისს გათუხინების მონასტერში წავგიფუანეს, წმიდა თე-
 დოსი, ახალი წმიდა იქ ასაფლავია & იქილამ იესოფიტების მონას-
 ტერში მივედით, წმიდა ეგნატი მათი თავი. იქ ასაფლავია, & წმიდა
 ფრანცისკო ქსავრიოზის კელი იქ არის ინდოეთს მოციქულისა
 ორივე უცხოდ შემკულია, რვან ივლისს კარმელიტანების მონასტერ-
 ში წავგიფუანეს, იმ წელს აკლდამა ეპოვნათ ძველადგანი წმიდა მო-
 წამეთ მთელი გვამი, სს სმოცი პაპს წავლო სხვა კელ უხლებელი.
 & წმიდის ფორეზიას ფეხი იქ იმათ ჭქონდათ, ათს ივლისს წმიდა
 პაპს მოგვიითხოთ ხელი & მოსაკითხი ებოძა. წამიფუანეს სადაც რომ
 წმიდა პეტრე ჯვარსადგეს, ჭრომის წყალს გაღმა ქალაქი დაიფუან
 ერთი პირადმართი აიარს. ისე სერსერი მოსდევს. ჭრომი სულ
 ჩანს იქილამ, იქ ჯვარსადგეს, ერთი მომცრო მონასტერი დგას
 როკოლანტები დგანან, მაგრამ ერთს ეკლესიად ისიც ითქმის წინ
 ვაკეზედ ერთი დიდი წყარო შადრევანად ამოუდის, & შუან ერთთ

წყარო იქაც გამოდის, ერთს ვაჰას აუშენებია მაცრამ თითოლს დ თითოლ უცხო ნაშენებს ისიც შეედრება, მაღლის ეკკლესიის სიმაღლეა. ცალ პირი კედელი, სულ თეთრის მარმარილონი განიცუნდა ოცდა ათი ადგილი ქქოხდას. მაცრამ რა კელეფნებაუბი მოუყვანიათ კაცს გულის ჭირი უგუყერება, სამად შუახედ გამოდის წყარო თუთო თუთოს სწისქვილონ უფროა დ ორი აქათ ნაპირს მარმარილონ ღომების პირიდამ. დ ხუთივ წვრილს აუხეობხედ გარდმოდის, ის აუხეობი ანქქრევს დ ძირს ერთი დიდი აუხია სულ თეთრის მარმარილონი, უცხო გვანად მოყვანილი ორმა დ სცრუფეკლად ზომიერი იმაში ჩამოდის დ სად მიდის დ სად არა აღარა ჩანს, წყალს დ წყაროს შესედეა თვალის მოსხლეტა დაგზანდება დ უგმონიდედა, ჭრომი სულ ჩანს ვინ იცის რამდენი რიგი უცხო სასახლე რამდენი სხვა დ სხვა რიგი მონასტერი რამდენი სხვა დ სხვა რიგი სამეკელა. მაცრამ ჭრომისა ეს უფრო გამიგვირდა აუარებელი წყაროები გამოდის ზედს ზედ შეკათა შინა გინა სასახლეებში, ან საყდრებში ან ბაზრებში საკვრეველია, დ სადაც პირშიდია წყარო ძირს სიმი ოთხი არ გამოდიოდეს არ არის, მაცრამ უცხოდ ეს მოუყვანიათ, არა წყარო ერთი შერის მვსგავსად არ არის ეველა სხვა დ სხვა რიგად უცხო რიგ შადრევენებად არის, მოყვანილი დ სხვა დ სხვა რიგი აუხეობი სხვა დ სხვა რიგს ცხოველებში სხვა დ სხვა რიგს თევზებში, სხვა დ სხვა რიგად ჭაჭებში ამოდის, გამოდის, ჩამოდის, ზოგან წვიმასავით ზოგან შველავის სისხლსავით, ზოგან საჩუკეისავით უანა გარბოთ, რიგებითა, ფანსავი სახლი ძვირად არის არ გამოდიოდეს. ათს მკათათვეს, წავედით წმიდანს ბრანონ მონასტერში, სადაც დეოკლიტიანეს სახლი ეოფილა-იეო აწ ეკკლესიად იეო, თურმე ისევე მახედელი ნაშენები როგორაც ეოფილა ისევე იეო, სიგრძე დ განი სწორე ქქონდა, ას ოთხმეტე დ ათი ბიჯი, ხუთი ტერფი უნდა იეოს ისევე განი სხვა საკრანგოტის ქვის სვეტი იეო ჭრელი წელიდად დაწინწკლული მთელი, თუთო ათი ადგილი უმაღლე, დ ორი მკარი დ ნახევარი სისხო, სხვას ამის მუტს იქაურს არას დაგიწერ, ერთი სხვა პატარა ეკკლესია მახვირეს ეოფილა-წმიდის ლავიტ ორის კელეფნებით ის სხეებისგან უფრო გამიგვირდა, მაცრამ ნაწილების საქმე უსარტებელი იმდენი რამ შეჰარა, მაცრამ იმ დეოკლიტიანეს სახლში ერთს დღეს დეოკლიტიანეს ორმეტე ათსი მოწამე უწამებიათ თუთან საჩუკელიდამ უმხერდა სადმე:

თერთმეტს მკათათვეს წმიდა ვაჰასა მღუდელი ებოძა მოკეკითხე დ მოსავითხავი დ საჭმელები ებოძა, სადილს უკან წამიყვანეს, მონასტერები დამატარეს, მრავალი უცხო სასახეები მაცრამ ერთი საკრძო ეოფილა მრავალთ ღმერთთ ტამარს თურმე უხმობდენ. აწ

ყოველი წმიდათ კბკლესიათ უკურთხეობათ ისევ მასინდელი, ნაშენი
 რეგორც უოფილა მტრგვალან მოვარაყიანებიული, სამოც ბერთი
 ბიჯია სიგრძე ბ განი ეჭთი ბანი სეიდამ აქეს, მტრგვალდ შეკრუ-
 ლიბ დიად მალალი ბ დიდაი მის მეტი სსინათლო არა აქეს ბ დიად
 ნათელია, შიგნიდამ კედლებთან აქეს სვეტობი, შუასეუდ არა აქეს
 ერთი კამარა მტრგვალი, რც ბ რვა ყვითლის მარმარილას სვეტი
 აქეს თათო რვა ადლი იქნება მთელი შეუწყობელი, სისხლ რნი
 მხარი, თორმეტის პორტიონის სვეტი აქეს თათო ადლი იქნება,
 სისხლ რთხი მტკაველი, რვა ყვითლის მარმარილას სვეტი, იმავე
 პორტიონის სვეტობის ტოლი რომ პორტიონის ქვა აღარ ქქონდათ იწ
 უქნიათ იატაკში მრავალგან დიდრნი პორტიონის ფიქლები, ათი
 მტკაველი მეტი ნაკლები სხვა რიგად სრულ ფერადისა მარმარილოთ
 ნაშენი, მისი კარის ბჭე რმორც ბ ხუთი ბიჯია რთხ კუთხი თქვე-
 სმეტი სვეტი აქეს მთელი თათო შუდი ადლი იქნება, სისხლ რნი
 მკარი მისის კარის ამეოლები რნი ქვა არის თორმეტი მწყობთ
 სიმაღლე უფრო მკონია ქქონდეს, წინ ცოტა რამ. მკარამ ეს უცხლ
 იყო რთხივე ქვა ერთი მთელი იყო განიხკუთ მინდარი აქეს, შუა-
 სეუდ ერთი წყარო გამოუდის მარმარილას აუნი აქეს შუა მარმა-
 რილას რთხი ვეშაში შადრევანი რვად ამოდის, შუასეუდ ერთი მამ-
 ცრო პირამიდი დიად უცხლ გაკეთებული ქქსიოდ ადლი იქნება:

თორმეტს მკათათუკს წავუდით დომინკანთ ჯერენალი მოვიდა
 ხვეს სსახავად, მის სსახავად მისი მოხარტერი ვნახეთ ასიოდ
 შამანი იდგენ მკარამ მოხარტერი დიდი მისი კბკლესიაც სკერზო
 უოფილაიყო ამისა სვეტობი შრთელი არ იყო ხაკობი იყო მკარამ
 მრავალი უცხლ ხაკობი ბ შეხებულაბა იყო, ან რკინის უცხლ ფან-
 ვრები, აქ ქვის უცხლ გათლილობაები, რომ შაპების სსათელას აქ
 იყო ბ დიად დიდი: ერთი ქალწული ეგრატისი წმიდა კატუნის იქ
 ესენა მათის რიგისა, ქრისტე გამოხსენადა ბ რეგორც წმიდა
 ფრანისკოსა თუ ხუთი წელელება ებამ. ისევ ამის თუ. ისევ
 შრთელი მინარს ჰგავს, წინა ცოტა მინდარი ქქონდა, კაი წყარო-
 ები გამოდიოდა აუნიში შადრევნულად წყაროს შუასეუდ. ერთი სპი-
 ლო იყო ქვის გათლილი ბ სპილარზედ ზედ მომცრო პირამიდი
 ქქსიოდ ადლი იქნებოდა, ერთს კარდინჯს ერთი სწიგნო სსხლი
 აქმუნებინა, დიდი ბ შატოლსანი, ბ კედლის ძირის ძირიდამ მალდა
 თავამდის რთხნითვე წიგნი ეწყო, უნგარიშო ბ მრავალი რომ ვინც
 მაგისტანს კაცი იყო წიგნის სეიდეს არ შექმლოს იქ მივიდეს ბ
 რც წიგნი უნდა იკითხოს შიართმიდენ რსაც ხანს იკითხვედა ბ
 გარეთ ვერ გაიტახდა სსადლოდ ასე გაერეგობინა წმიდის პეტრეს
 ჟვარცმის ადგილის სსახავად რომ ვიყავით გზასეუდ კედელში ერთი

ყოფილად წმიდის სატი იყო დასტული. სულ ერთხანთ ილოცვედენ ჩამოვიარეთ უმძაფრესი მადლიადა. იქ ვერა შევიტყუებითა მოვედით სადგომს. მეორეს დღეს გვიამბეს ჩვენ რომ მივედით იმ დღეს ერთი ათის წლის უსინათლო დედა-გაგნისათვის თვალი ახსილა და მეორეს დღეს ერთი ემსაკეული ბაკეურნა, პირით ჩინის კაფი წამოეგდო და მორჩენილ-იყო. მრავალს ენახა თვალთა ეს ორივე ზედი ზედა:

ცამეტს მკათათვეს წავედით წმიდის ფრანხისკოს ჰაგლინოისს მონასტერში. ორმოცდა ოთხი მონახონი იდგა, მონასტერი მალალს ადგილს, მაგრამ უცხო რამ შენებულება იყო. მრავალი კაი და მონასტისანი ნაწილი, და დიდი სიმდიდრე ეკვლევისისა სამკაულთა, ერთს ადგილს შორიდავი დაგვანახვეს წმიდა ფრანხისკოს ერთხა და ილოცვდა და ახლო მივედით ზღუა იყო დასტული წმიდა ფრანხისკო აღარ-სად იყო. მეორეს ადგილსა შევედეთ იოანე მასარებელი ჰსწერდა არწივი წინ უჯდა, ახლო მივედით ერთი წალკოტი იყო სვენარი დასტული მრავალი უცხო საქმეები იყო იქ. კაის ადგილს. კაი წყაროები დიოდა, სულ შადრევანად განაპირებით იყო წალკოტები ჰქონდა, ამ დღეს მიანბეს იტალია ქალაქს ერთი გაფუჩინის ენკრანტისია ცოცხალია ასე წმიდა რომ ქრისტიე გამოცხადებიაო, ხუთი თავისი წელსება მიუცემია ორი კელს, ორი ფესს, და მუშოსთან, როგორც წმიდა ფრანხისკო, და წმიდა ეპიტინისა დომენიკონისა, მართლს ეს ჰანბავი სწორეს. იმ ქალს ვორეჩიკა ჰქვია:

თხუთმეტს მკათათვეს წამოუვანეს ბურჯონია ფრენტიფის წალკოტში თვითანც ჰრომშია ქალაქს. დიდი ფრენტიფია, ეს წალკოტი ჰრომის ცალკანს აბია, ერთი ფოლორტი შუა ჩაივლის შევედით კარსა, წალკოტები როგორც ფარისისა დაჰსწერე, ესეც მისთანა იყო, მაგრამ ფარისში ჰსანდარი არ მინახავს, აქ რამდენილაც იდგა შესაფაღს კარსე, კედლის ძირს კედელსეც აკრული, რომ კედელი სულ მიწასეც ჰსწინდა. უფროსი ერთი ნარინჯი თურნინჯი, და ლიმონი იყო და დიდი ხეივანი, გვიარეთ ერთი კლდე იყო. ის კლდე დეკად განუთლად. პირ აღჩენილი თმა წვერ ულავში სპონდიოს ქვისა გამოცხანათ, კბილები თეთრის ქვისა, და პირში დიდი შადრევანად წყარო ამოსდიოდა აქათ იქით სხვა წყაროები, სხვას ცხოველის პირით გამოოსდიოდა. ვიარეთ ხეივანებში, მრავალჯან სპონდიას ქვები ბაკეკეთობინათ, სულ შადრევანად წყარო ამოსდიოდა. მერვე დიდი ტბა იყო კარგა ბაკეკეთული. შიგ იხვი და მფრინველი, ისხდა სამკან შიგ ხმელეთი. კარის სასხდომლები კარგ გვარად, და კარმოდ დიდი მუხნარი რიგით მდგარი და ირმები თეთრი და მართალი. ირემი კბოანხები მრავალი, მაგრამ მოწლო ირმები იყო. წამოგვიყვანეს სხვა მკარეს, სულ დაფხი და ბზა იდგა, შუა და შუა წვლილი ბზები ხეები,

კედელსაგით დათლილი. კაცს მზე არ მიაღებოდა, შუა ღ შუა მრავალი უცხო შადრევანი, ავიუყვანეს ერთი სასახლე იყო მართლს ბატყ. გარედამ მისი მჭსკავსი სასახლე არ მინახავს, უცხო გათლილი მარმარილოები, სცა ძველადგან ქვა ჭრემში ეპოვნათ, ეპოვნა მრავალი, კერძის სახე დატანებული, ერთს ადგილს ერთის მთელის ქვისა იყო მთელი ცხენი ღ კაცი, ცხენი წაქცეოდა, ღ კაცი გარდმოვარდნას ღამოდა, მაგრამ მრავალი უცხო სხვა იყო, მრავალი კერძი ძველის ძველი ვრცხოს მისი ამხანაგები ზოგი მარმარილო სი ზოგი შავის ქვისა, ზოგი ზორობრის კერძის ღმერთები. ძველი კეისრები მთელი იმათ უამში გაკეთებული მრავალგვარნი. უცხოები თექვსმეტი ზორობრის სვეტები იყო ისე აუღებული ზედ კერძები ამართული, უცხოდ ნაქმარები, სვეტები მთელი, ზოგი სამიადლი, ზოგი ნაკლები, მეტი არ იყო. სხვა უცხო და უცხო მარმარილოს სვეტები. ორი ტაბლას ზორობრის ქვის სიბტე. ორი ადლი, განი ერთი ადლი. ორი ტაბლას შავი ქვა. ოქროს ღ ვერცხლისა, ოქროს სს ღ ვერცხლს რამ გამოსტადიან სარკესაგით ელევდა მარგონე ჭქვიან, ზორობრის ქვისგან უნამეტნავესი იყო, ორი ტაბლას თვალები შეწყობილი ყვავილად, ამანის, ამარტა, ძაწი, უში ღამყვარდი, ღ მისთანაები, დახტული ეკონა კაცს, ერთი მეკელი ზორობრის ქვისა გათლილი ორს უმაწვილს ძუძუს აწოებდა, ჭრემის ქალაქი იმათ აღუშენებიათ, ამგვარები მრავალი რამ უცხო იყო. ზოგი იმ მარგონის შავის ქვისა კაცები, კერძები იყო თეთრი, ამანისს ზერანგი ეცვა. მთელი გათლილი ზერანგსაგით, ზოგი ჭრელი მარმარილოს სარტყელი ევლო, იმ შავის ოსტატი, გაკთალათ ჭრელი მარმარილოს აუზი ღ აუზში ზორობრის ქვა გაეწოთ, სისხლით სავის მჭსკავსად, ღ შიგ ის შავი ოსტატი იდგა, ვითამც თავის სისხლში ირხობოდა, სხვა კერძი იყო ერთის მარმარილოს ქვა უცხოთ რამ გათლილი, ერთს ქვაზედ, ერთი ქალი გაქცეული კერძის ღმერთი ღ კაცი, მოსწეოდა დაეჭირა, ღ ის ქალი დაფხის ზედ გარდაქცეულ იყო, ენით არ ითქმის საკვირველებს ძველადგან ნაქმარები სხვა რიგად უცხო მოართულობა, უცხო ხარინჯის წაღკოტები, უცხო ნახარადი ალვის ხეები უცხო ნახარადი, დაფხები ჭყურები, მრავალი მათი ნუგარები, სხვა ღ სხვა რიგი გამარები, საჭმელითა, ღ საღვინო ადგილები, ღ წამოგვდით, რაც სახანავები ვინათ, აღიწერება მაგრამ

რასაც შევიძლება უცხოებს ვერცდები დავჭსწერო, დაიჯერეთ, ჰქონდა
 ასეთია. ასს წელს სულ იანროს კანმა მისს საგვირგელებას ვერც
 გაუვიდეს, ვერც დასრულოს, მაგრამ მე რასაც შევიძლება ჩემს ნახ-
 ულს მართლად დავჭსწერ, ეგება ბეკონოსთ ქების თვს, ნამუცნავი
 დავჭსწერო უსაცლოდ დაიჯერეთ, რასაც ვჭსწერ ნაკლებია, დ ამასაც
 თავს გაუსვლელსა, დ შეუძლებელსა, დაიჯერეთ ნახუვარს მანინაც
 ვერ მივსწუთები, რომ ვერ შევიძელ, დასწავლა დ დაწერა ნახუვარისა
 თქვესმეტს მკათათვეს წავგდით, წმიდის დომინიკოს სხვას მონას-
 ტრის სანახავად, მონასტრისა რა დაგიწერო, ცდეს ორი მარმაროილას
 მთელი სვეტი იყო, ეგვლისაში, თვთო ექვსი ადლი მკონია, თვთო
 მთელი ქვა, დ ორი ზორჭირის სვეტი, სხვა სამსამი ადლი მკონია,
 საფლავების ქვა ზორჭირისა, დ ეს იყო რას ვავტყულებ, ჰქონდა
 შენობა ამ წიგნში არ დავა იქ ვნახე წმიდა ჰანის ალექსანდრე მოწა-
 მის საფლავი, მასთანვე მღუდელ მოწამე, წმიდა გენსტიოს, დ წმიდა
 დიუდულოს, დ საბიანუ ქალწულ-მოწამისა, დ სერაქიას ქალ-წულ
 მოწამის საფლავები, მთელი გვამები, დ წმიდის დომინიკოს დარკუ-
 ლი ნარინჯი ისევ იდგა ესხა, მისი ნაღვაწი, ადვილები ვნახეთ, იქი-
 დამ იმასვე აკრავს ალექსი გიტი ღვთისა მამის სსხლავ მონასტრად
 არის, წმიდის ჯერასიმის მამანი დგანს იმაში წმიდის ალექსის მთე-
 ლი გვამი, ტრანკისში დ მასთანვე წმიდის გონიფანტე მოწამის გვამი
 მთელი, იმას იქით სდაც ყოფილად წმიდა გამოცხადა წმიდა ალექსის
 ის ისრე გამოყვანილი, დ ქვევით ბოლოს, იმ სხლის კიბე რომელს
 სანც ქვეშ წმიდა ალექსი იწვა, იმ კიბის ნატეხი ათიოდ თიფარბი გ-
 დე იყო, ორს ანკელისს, ეჭირა მარმაროლოთ გათლილისა:

გიდემეტს მკათათვეს ჰანამ, ერთს ნემსის ფრენტიფის შვილს
 კარდინალს შათხა დახურა იქ წამიყვანეს ეს კარდინალი ამ თხოთმეტს
 მკათათვეს, შემოსულაიყო, მე იმ ბუსიმონიას წაღკოტში ვიყავ დი-
 დის დიდებით შემოსულაიყო, ორასი ეტლი უფრო შემოჭყოლოდა,
 ზოგი წინ მიმკებებელი ზოგი თან მოყოლილი, მე ვერ ვნახე დ
 ამ შათხის დახურვასედ წამიყვანეს, ეპისკოპოსი იყო სხვა კურთხე-
 ვა აღარ იქნებოდა მივედით ჰანის სსხლავში დიდ მრავალი ჰანრი
 მისულაიყო გზა გაჭირდა, ერთი კარდინალი მივიდოდა, ჩვენ ვერ
 ვიცნობდით, იმან გვიკითხა გვიცნა თან წამომიყვანა, ტკბილად
 მომეპყნა, შემიყვანა ჰანის დიდს სსხლავში მადლა ჰანის სჯდომი
 სჯდარი დაეცათ, ხუთს სარისხს ტახტზედ წითლის მძიმე სრით
 შემოსილი დ უცხო ფარდაგები დაეკიდათ დ ქვევით სარისხზედ მიღ-
 მა მომარბებით ორგნითვე კარდინალების სკამები გაეკეთიანთ
 შუა, რვა აქათ იქით კარვის ფარდაგებით გარდატყენილი იყო, შემი-
 ყვანა ოთხიოდ კარდინალი იჯდა დ ჩემი მცნობი, კარდინალი,

საკრიპანტი, მომესალმნეს. კარდინალები, უკან ზემო თავს დასაყენეს დაიწყეს კარდინალებმა შემოდენა რიგის რიგისად შემოვიდნენ, ჰინჯულ ჰაპის ტახტს, თავი მოუდრიკიან მეტყე აქათ ზეით კარდინალებისა ზე თავის ადგილს დასხდნენ, თვითო იისფერი მანძარა ესხათ რომ ადგილზედ სუთს ადღეს მეტყე მიათრევედეს ის მისი ბოლო მასმსახურეს ეჭინათ, მოსამსახურეთაც ის ფერი ეცვათ სულ ყველას განიერი სამოსლები ანაფორასავით, ზე თავი კარდინალებს წინ დაუსდენ ფერკთახ სკამები იყო, მათ თვსაც, რა კარდინალები შემოვიდნენ, ოცდა თექვსმეტი იყვნენ ზე დასხდნენ, ჰაპის გამოსვლის დრო შეიქნა, დაიწყეს დიდებულთ გამოდენა, მეტყე ჰაპის შინა კარგნი თორმეტობად იისფრით შემოსილნი, ფართო სამოსლები ეცვათ მკარზედ წითელი სამკრეები, ისინი გამოვიდნენ, მეტყე ჰვარის მტვირთველს, ჰვარს ეჭინათ, მსუკან დაიწყეს კანსკობასებმა გამოსდენა ზე ჰაპის ტახტის აქათ იქით დადგენ ჩამომწვრივებით სოფი ჩვენს უკანაში მოვიდა, ზე ის ისურვანსი მოსამსახურესი წინ ჰაპის ტახტს დაუდგნენ, მეტყე წმიდა ჰაპა გამოვიდა შემოსილი წითელი ნაკერი ფილანი ესხა, ზე ყვითელი სტავრის მიტრა ესურა გრკუნი არ ესურა, ორს კარდინალებს აქათ იქით მისი შესმოსი ეჭინათ, აიყვანეს მალა დასვენ, ზე კარდინალები ერთი აქათ მოუჯდა დაბაღს სკამზედ, ერთიქით, ერთმა იმ წინა მოსამსახურეთაცანმა თავანა-ჰსცა, ზე გამობრუნდა კარდინალებს ანიშნა, ადგა უფროსი კარდინალი, აქ დაბლა რომ თავს იჯდა დეკანოზს ეპისიან მიათრევედა იმ გრძელს მანძარს ჰაპს თავუნი ჰსცა, ზე გელს აკოცა, ჩამობრუნდა ზე დაჯდა, ასევე რიგზედ ყოველი კარდინალი თვით თვით მოვიდა ზე გელს აკოცეს ზე გამობრუნდნენ დასხდნენ, მეტყე იმ წინა მოსამსახურეთ ყველამ მუკელი მოუდრიკა, ზე ერთმა წიგნს მალღის ვით ავჯით კითხვა დაიწყო იმ ახლის კარდინალის მოსლვა ვინ იყო ვისი შვილი ზე ქება მისი, ზე ჰაპის დივილია ჰსთქვა, ეს რომ ცაათავა ასევე ყველამ მუხლი მოუდრიკეს, ზე გვერდს რომ ორი კარდინალი უჯდა ისინი ადგნენ ჩამოვიდნენ ტახტიდამ გაბრუნდნენ ჰაპს თავუნი ჰსცეს გამობრუნდნენ, კარდინალებს აქათ იქით თავუნი ის ჰსცეს ის ჰაპის მოსამსახურესი წინ გაუძღვნენ ახლის კარდინალის შემოსაყენსად, გავიდნენ შემოუძღვნენ შუა ახალი კარდინალი მოვიდოდა მალღი კარგი სანახავი კაციც იყო, ზე აქათ იქით სხვა ორი კარდინალი მოსდევდნენ, კარდინალები სულ სკამებზედ ისხდნენ, იმან აქათ იქით თავუნი ჰსცა ის ორივე კარდინალები წინ წავიდნენ იქვე ავიდნენ, ჰაპს თავი მოუდრიკეს, თავის ადგილს დასხდნენ ეს კარდინალი წაყენეს ჰაპს მდებლად თავი, მოუდრიკა მეტყე ტახტს ჰინჯ, უფრო დიდათ თავი მოუდრიკა, მეტყე

ტახტზედ ავიდა მუგლი მოუდრიკა, დ თუხსედ აკოცა, ადგა მერმე
 ჰელს აკოცა, მერმე ორთავ ერთმანეთს ამბოღს უყვეს, მერმე კურთა
 სვეანი მოართვეს წმიდა ჰაპს, დ კარდინალი თავის მასწარის კუნ-
 ვულეი აქვით განიკრი, ის დახურეს, ჰაპს წინ დიდს ხანს ჰირ-
 დამსობით იყო, აღემართა კურთხევისანი წაუკითხა, მოიტანეს ერთი
 წითელი შაფხა, დახურა ჰაპს, გამობრუნდა ჩამოუარა რაც კარდინა-
 ლი იყო უველასთან მოვიდა ესენი ადგენ, თუთო თუთომ ამბოღს
 უყვეს, დ მიულოცეს გარეშემო სულ შემოუარა, დ ის ორი კარ-
 დინალი თან დასდევდენ დ იმათაც კარდინალებს ამბოღს უყვეს, მე-
 რმე ჰაპს წინ ჰვარნი მისხევენს ადგა თავისანი ჰსტა, დაჰდა მერმე
 წამოდგა კარდინალებმა თავი მოუდრიკეს სხვათ სულ დაინიქეს
 ჰაპს ჰვარნი, დაწკარ უოველგნით დ იმავე რიგით წაუძღუნენ, რა-
 გორც გამოიყვანეს, მე წამომიყვანეს ჰაპსის კარის ეკკლესიაში,
 მრავალი ჰარნიც იყო, შემოიყვანეს ზემო დამსვეს, დალაღულიც
 ვიკავ დიდს ხანს დგომითა ცოტა ხანი გამოვიდა ტალბის გმა მო-
 ვიდა ოციოდ მკალბოელი შემოვიდენ, კარდინალები, სულ რიგით
 თან შეუძქვენ ჰაპსის ტახტს მორცილებით ისევე გაღმა, გამოღმა
 დასდენ რეგორც იქ ისდენ, მერმე ის ახალი კარდინალი შემო-
 იყვანეს, კარდინალებს თავისანი-ჰსტა მიიყვანეს ტრაპეზს წინ ჰირ-
 ქვე დაამხვეს დიდს ხანს ისე იყო მერმე ადჰსდგა უფროსი კარდი-
 ნალი, დეკანოზს რომ უძახდენ, დ საკურთხეველში შევიდა კურთხე-
 ვანი წაუკითხა გამობრუნდა დაჰდა, ადგა ახალი კარდინალი გამო-
 ბრუნდა უველას თავისანი-ჰსტა, დ წამოვიდა, მერმე თავის რიგით
 უველანი წამოვიდენ:

ით. მკათათვეს წავედით ერთის ეკკლესიის სანახავად, სდაც იყო
 ქრისტე რომ სვეტზედ დაბეს დ ჰსტემდეს, ეკკლესია კაი დ შვე-
 ნიერი, დ სოფიოთ დასატული, სხვა რაღდა დაგვიწერო; იქ ვნახეთ
 ქრისტეს სვეტი რაზედაც დაებათ ჰრელი მარმარალოა მომწვანო-
 მოშაო ორი ადლი ვერ იქნება, სხვა იყო სში ეკალი ეკლის
 გრტუნისა, დ ერთი თითი ნათლის-მცემლისა, სხვა წვრილმანი
 რაღათ გიწერო, ის სხელი იყო წმიდის ეკპრასქიას მამისა, დ
 წმიდა ეკპრასქიას ნაწილი უმრავლესი იქ იყო, დ მისის ძმისა ისიც
 წმიდა სხვა ადგილს, წმიდა ზენონ, დ ვალენტინე მოწამე, ლუს-
 გუმა მათი ნაწილი მთელი, ქრისტეს სვეტის ძირს წმიდა ჰსკალო.
 ჰაპსის საფლავში ჩავვიყვანეს, ქვეშეთ სამარტვილეში ორი ათის ს-
 მისი, მოწამის მთელი გვაში იყო, იქილამ წავიყვანეს, ერთს ს-
 დარში, ეკსევი იქ ესაფლავა კარი ვერ გავადებინეთ, წამოვედით
 სხვაგან წამოიყვანეს, ერთი ჰატარა ეკკლესია იყო, შვენიერად ადგე-
 ბული ტრაპეზში, წმიდა ბიბიან ქალწულ მოწამე, დ მისი, და.

წმიდა ღმერთებსა და ღმელ მათი წმიდა და პრახს ემარხა, ერთს ალას
 ბასტის ღმერთებში ათი ათის და ერთი მოწამეთ ნაწილი სულ იმას
 ში იღვას, ერთი ხუტესი იღვას, ის მსახურებდა მკრამ ეკვლევისის
 კარი სულ ღია იყო, მლოცავის მიღენითა, შეენიერად ამებებუი
 იყო მაგრამ მატარს იმის იქით ერთი საკერპო გუანგენეს, უცხო
 მალაღი და დიდი გამარს ქქინდა გარეშემო, უგელაში გარბები ყოა
 თიღ-იყო, უცხო რამ ნაშენი იყო, დიდი:

გ მკათათვეს წაგედით კარდინალის სანახვად, დიდ ტუბილად
 და მოწოდდ შოგვეპურს, ალერსს უკან თავისი სასახლეები დამატარს,
 უწინ სწიგნე მახვენს. მრავალი უცხო და უცხო წიგნები სასულიერო
 თუ საკორცილო მეტე სხვას საქილასროქოსო სწიგნეში შემოიყვანს
 ვლატონ ანისტოტელი, და მათი ამხანაგები დახატული, მისაც სას
 ხისა ყოფილან და მათი წიგნები, ოთხი ხუთი ამისთანა სახლი წიგნ
 ხისა სავსე მახვენს, წამომიყვანს მალდა სხვას სახლები მახვენს, მაგ
 რამ რა ენა იტყვს ერთს სახლში სულ ფარფურის უცხო ტურქლები
 და უცხო სახეები ზოგი წმიდათა, ზოგი უწმინდურთა, ერთს სახლ
 ში სულ ჩინური, ჩინეთის მეფე, რას სახისა მათი კაცნი და ქაღნი
 როგორ მოიბრთვან, მათი ქვეყნის ცხოველები, სულ ჩინურისა
 მთელი, სხვას სახლი მათი, მსატრობას როგორი რიგია, და რას ოს
 ტატობისა, სხვას სახლში სულ მარმაროლოს სახეები დათლილი, ზო
 გი წმიდათა ზოგი მოყოლიო. სხვას სახლში, ქრისტეს სქემები სულ
 უგელა ვერ გავსინჯე, მარტო შობას დავეტქივე, თუთან კარდინალი
 დამდეგდა, თქმუნსც მოკესსენებთ, დიდს კაცს მოკრძალება უნდა,
 მაგრამ კარდინალის სიდიდე არ გინახავსთ და რით შეიტყობთ, იმ
 შობასი იყო სულ მრთელი ცოცხალსავით, მარამ სად ქე მიაწვინა
 ბაგაში, და ზრახები ზოგი სობიანი, ზოგი სხვას რიგი მალდა ან
 გელოსნი მიგრანავნი, დიდება მალაღი დაწერილი ექვინათ, იოსებ
 მწვემთ როგორ ელამარაკებოდა, ან ანგელოსნი მწვემთ როგორ
 ეტყოდას, მწვემსნი ზოგი ცხვარს სწველვიდა, ზოგი უგელიდა, ზო
 გი მკელს, მალდას უტყვდა, ზოგი ზურნაკს უკრედა, ზოგი ქრის
 ტეს შობისაკენ მიბრძოდას, კრავი მიჭყვანდათ შესწირავად, როგორ
 დაიწერება სხვაცან მოკუთ მოსვლა, იმავე ერთს მკარეს, როგორ
 მოვიდენს, სქროდე როგორ ნახეს, მწიგნობარნი რომ შეჭყარა, რო
 გორ წამოვიდენ, და თავუნინს-ქსტეს, სულ ცოცხალსავით იყო და
 რამდენი უცხო, და თუთას და თუთას უცხოს აიღის მახვენის,
 ერთი ჯვარცმის ხატი მახვენს, ორი მტკაპილი თუ იყო, ზედ
 ჯვარცმს, აქ კარგა გასინჯე, რაც ჯვარი იმასუდ დაეტყოდა, ქრის
 ტეს გვამს გარდა ჯვარსუდ, არა თუ ადგილსუდ შვე შავად რაცდას
 ახნდა, ერთი სთვალე მოიტანა, ჩავხედეთ, მართლას სწორე დაწერი

ლი იყო, მე ხომ სხვას ასომ მეტს რას ვიციხობდი, სამის თავისა
სასარებისა, რაც ვასუქილამ ამდღეობამდის, ქსწორის სულ ეწერა, თვა-
რას ამის მოწამე თან მაქვს, დიდ რომ მომეწონა ბ გამოიკვირდა,
ერთი იმისთანა ვატარა ხატი მიბოძა სოლომონის ქება ქებათა,
ქსწორის, ეს ნახეთ ბ იმასაც შეიტყობთ დადაიჯერებთ, რამდენი
უნაგარიშო სხვა გვაჩვენა სხვას სახლში, რაც უცხო მფრინველი
უფროსი ერთი ცოცხლის მჭსგავსი, თავისის ფრთით ბურტყლით,
სასამდის გეღს არ სხლებდი ვერ შეიტყვი ცოცხალი არ არისო,
ერთი სკიფრი თავის კელთ გამოიღო ბ მაჩვენა აქატი, იამანები ბ
ქში. ბ ამ გვარი თვალები დათლილი, ქლიავი, სხალი, ვაშლი, კომ-
ში, ბ ამისთანები გარეშეშო ეკრა, არ დაიჯერებდი მართალი ხილი
არ ასხიარ, მაგრამ არც სასთლისა იყო არც შაქრისა არც ძეღისა,
არც გაჯისა, ამ ძვირ-ფასის თვლებისა იყო, ძნელად გასათალი, რამ-
დენი უცხო, ვინ მასთღლის თავის კელთ ნამუშავები ზოგი ღვრინ-
ჭილა, სხვა ბ სხვა გვარი, ზოგი თავი, ბ უცხო გუნტები ვვავილო-
ვანად დაქყო, ამასუდ ნუ გაიციხებთ, მისთანა არც ღვრინჭილა, ბ
არც გენჭი გინახავსთ, ბ შეწეობა უფრო, არა ჩემს უკან, ღმერთმან
ქნას ჩემს ქვეყანაში, უკეთესობა შეიქმნას, სხვას სახლში შეგვიფუ-
ნა, რომ ცოტა ვჭსთქვა, ათასი კიდე მეტი გერბი ზოგი რვალისა,
ზოგი იამანისა, ზოგი მარმარელოსი, უწინდელი გერბთ მსახურთ
ღმერთები გვაჩვენა, რამდენი უცხო სახლი მაგრამ სხვას სახლში,
რაც უცხო, სულეირი ზოგი ფრანციაშიაც ვნახე, თვეზის უცხო
რქები, მარტო რქისა რქები მაგრამ ამის სახლში ერთი თვეზის
წიბო ვნახე ოთხი ადგი სიგრძე მეტი იყო, მკლავისუსხო, ბატო-
ნის სალაროში ღორის კბილსავით რომ კბილია ორი მისთანა
მაგრამ იმტოლი ვერ იყო, კაცის თავი გაქვაბული, სოკო გაქვა-
ბული ეს ქართლშიაც მინახავს, მეც უთხარ ბატონის სალაროში
რომ ღორის თავი, გაქვაბული, მისი ამბავი, ერთი ქვის გათლილი
კაცის თავი თავის კელთ აიღო ბალიშსუდ იღვა, მაჩვენა მართალს
მოგახსენებ, არ ეთქვა ქვა გათლილიაო, კელთაც მსკეროდა არ და-
ჯერებდი, მკუდრის თაქისავით იყო ქსწორე, რაც მკუდრის თავი
გინახავს, გარედამ გათლა არ მიკვირს მე ფერი ძეღისად შიგნიდამ
სატყინე, ბ როგორც მკვდრის თავი გინახავს, ისე იყო, ეს მიკვირს:
სხვა სახლში შეგვიფუნა ძოწის ხეები სხვაგან, თეთრი, სხვაგან შავი,
სხვაგან წითელი, ძოწი, ჯიქვიას დიდებულის კაცის სახლშიაც წი-
თელი ბ ჭრელი კარგები ვნახე, მერმე მის ადგილში გამოდიოდა,
მაგრამ შავი არ მენახა, ბ მეტად დიდრონი, აქ უცხოები ვნახე, უც-
ხო სადაფები, უცხო ლოფორთქინები ამ გვარები, უცხო უნაგარიშო
ჩვენებუთთ გარეუღის თხის რქებიც იყო, სხვას გარდა, ბ ჯიხვის

რქები ღ მწავალი უნხა რამ სხვა სხელი ცის-მწომელობის, სხელი
 სულ კაცის გვამი დანატული შიგნით გარეთაში და სხელი. სულ ხელი
 რები დანატული სხელი. სულ უნხა, თუ რაც თვენი ისევ გველი.
 ღ გეშაპი სხელი ხეთა ღ ბალახთა დანატული, სხელი სხვა ღ სხვა
 რიგი მოუგონარი, ღ შეუტეობარი, მწავალი ძველი ჯაჭვი, კრძა
 ლი ფარები, ქარგადანი თუ სხვა რიგები ღანტები ღ უნხა სომ-
 რები, ღ ვის უამისა კეისრებისა მათი სხეუბა, გათავების დროს,
 ერთი კარი გააღო შეგვიფვანა, რაც ნიკოთი ხელი, რამდენი რიგი
 ყურძენი მარწყვი, სხვა ღ სხვა რიგი ვაშლი, სხვა ღ სხვა რიგი სხა
 ლი, ნარინჯი, თურინჯი, რას ვაგრძელებ, ყოველი ხელი ახლის
 მოწვევტილის მჭსგავსი, ზოგი ფოთლიანი მწყო, კელთ მოგონ
 გაგვასინჯა, მაგრამ არ ვიცი რისა იყო მთელი ქათამი გაბტყენილი
 კაკაბი გაბტყენილი, ახალი ინდოური ქათამი, გაბტყენილი, ერთს
 მხარეს ღოჯის ქანი დაყრილი, შიგნით მართალი მოხარშული კორ-
 ცი, ზოგი რა ნაკვეთი სხვა ღ სხვა ასოები კელთ გვეჭირა. არას
 გზით რა შეიტყობოდა. სხვა რამ არისო, დაიჯერეთ ასე იყო, სამი
 ღ უნხაები. მეტ მიბრძა ეკება ნახოთ. დამე გვესწრა ღ კარამდი
 მომეფა. მიბრძანა ვიცი მართლა ვერა გასინჯურაო რადესაც გეპრია-
 ნება მობრძანდიო თავისს კაცს დაარბა. გულნებიერად ახვენო ღ
 მაგრამ მისის სხლის უნხაები მოსთაფელად განგრძელებს:

კა. მკათათვეს წავედით იეროფიტების მონასტერში მათი დღეობა
 იყო. რაც რომში თაფი დაუკეთესი მგლობელი იყო. სულ იქ შე
 ყრილაიყო. სამს მხარეს ორღანო იყო გამართული: მალდა ღ სამ-
 სავ მკარესმგლობლები გაღობდენ ტრამპის აქათ იქითა ღ დასავლეთის
 კაცს ზედათ. დიდი საუდარიც იყო. მაგრამ ერთს საუჯროოდ. ესევ
 კმარაიყო. ხან თვითო ორღანოს დაუკრავდენ. ღ ხან სამსავ ერთად
 მგლობლებიცა ხან თვითო თვითო იტყოდა ხან თვითო მკარე ღ
 ხან სამნივ მკარე ერთად იმ სიშორ იდგენ, ღ ეს არ ეგონა კაცს
 სულ ერთს კმაზედ არ გაღობენო, რომ არ გარდაქრეოდენ, არცა
 წაასწრებდენ, მაგრამ ეკვლეისის შემკობამ ფარდაგმა თუ კანდლებმა
 თუ სხანთლებმ, თუ სხანწილეებმა განმაცვიფრა, ერთს შატრანს მკ
 კლესიაში უწინ წირვა მომასმენინეს ერთი მღვდელი ქსწირვედა, ღ
 ოთხიოდ მღვ ვეტინით, დაიჯერეთ სხვას გარდა სამოდდა თქვენ-
 მეტი ვეტხლის წმიდანი იყო შექმნილი თავითი ნაწილი ეჭირათ,
 თუარა ეკვლეისისა რით აღარცხადა, ოღონ ეს მგონია, ვეტხლი
 რაც ვნახე, უნდა ათასი ღიტრა, ნამეტნავი ყოფილ იყო, ...

კანგრძელებს ბას ნუმეჭში.

სოფლიური სხლის პატრონობა.

გაკეთება ღვინის ევროპულ გვარად

კარგი ღვინო დადგება შემდგომთა თვისებათაგან.

1.) წამდენიც მომატებული სპირტის თხეება აქვს ტკბილსა იმდენ-
იქნება მაკანი და დამათრობელი.

2.) უნდა ჰქონდეს შაქრის თხეება თორემ არ აღუდგება კარგათ
და ღვინო მალე წახდება.

3.) უნდა ჰქონდეს სიმყავის თხეებაც, შემდგომი ღვინის მარია-
ლის ანუ ქვისაგან, მაგრამ იმდენი არ უნდა ჰქონდეს როგორც შა-
ქარი და სპირტი; ქართლელი ღვინო ამისთვის არის მდებარე რომ
სიმყავე უმეტესი აქვს ვინემ ზემოხსენებული თხეებანი.

4.) უნდა ჰქონდეს ღვინოს ბუნებითი კარგი სუნი, რომელიც
არის უკეთესი თვისება. სხვა და სხვა გვარის ღვინის მიზეხნი არი-
ან ათასნი სპირტად სხვა და სხვა გვარი დაეყენება ყურძენზედაც არის
უმეტესი მიზეზი ეგრეთვე ჰქარის ცვლილებითა მიწისაგან ასე
რომ ერთს წელიწადს დადგება კარგი ღვინო მხარეს ცხელსა როცა
წელიწადი არის ხმელი ყოველთხს ღვინო კარგი დადგება, და როცა
არის წელიწადი წვიმიანი მომყოფი; ხსდის-სან ყურძენი არის უმე-
ტესი მიზეზი ამისათვის რომ ზოგი მარცვალი არაა მწიფე ზოგი
მკვასე, თუ გინდათ რომ კარგი ღვინო დადგეს უნდა გაარჩიოთ
ყურძენი მწიფე მკვასისაგან მაგრამ ყველანაირად უმჯობესია სამის დღის
წინათ ვინამ დაჰკრეთამდე ყურძენის ყუნწი უნდა დაგრილოს ამისთვის
რომ წყლის ნაწილი შეაშრება და შაქარი ბევრი გაკეთდება მტკვანში
ზოგი მაშინით სწურვენ მაგრამ არ ფარგა ყურძენების კლერტი იტყ-
ლიტება და იმის წყენი მწკლარტე გემოს ამღვსს ღვინოს.

თუ ზემო ხსენებული გვარად იქნება მოკრეფილი ყურძენი და გა-
დარჩეული ჰირველი გამოსული ტკბილი უკეთესი იქნება, და ამას
ცალკე აყენებენ, ამისათვის რომ ბოლოს ძალიან დაქაჯულ ტკბილს
სიმყავე და შაბის გემო გამოჰყუება კლერტის, გურჯისა და ჭაჭისა
დაჰყულებითა.

დაწმინდა ღვინისა.—თუორ ღვინოს დასწმენდს უცხოთ: ბალის წებო
მარცვლათ გააკეთეთ სამი მისხალი ორკოვას ყოფას,

წებოს მაგიერ შეიძლება იხმაროს ირმის რქა რომ მოხარშო წყ-
ლში სქელ წვეს ანუ გალანტეს გამოიღებს რომ ჩასხს ესეც
დასწმენდს.

წითელი ღვინო დაიწმინდება კვერცის ცილით ორ გოკა ღვინო
 ეყოფა ოთხი კვერცხისა ან ექვსი კვერცხის ცილა ერთს ჩარეკა ღვინოში
 ჩასხსამ ცილას აურევ და მერე ქვევრში ჩასხსამ სარცხლით მ
 ურევ თოთხმეტ დღეზედ დაიწმინდება და მაშინვე თხლიდგან უნ
 გადაიდო ის ღვინო. თეთრსაც დასწმენდს კვეცხის ცილა,
 რძითაც დაიწმინდება, ერთი ჩარეკა რძე ხუთ გოკაში რამ ჩას
 დასწმენდს.

წამხლარი ღვინის გაკეთება.

სიჭანკის მიზეზი მოხდება ან ნაკლეულის ქვევრისა თუ შრკის
 გან კარგათ არ იქნება დახურვილი ჰიროვლად გაუხნდება შრკე ვე
 თლათ ან შავთ ღვინო დაჰკარგავს იერსა თუ მაშინვე კარგი მავრ
 ღვინო არ გადაურიეთ და ან არაუი მაშინვე დაშმარდება, ამ გვარ
 შეიძლება დაუკარგოს სიმკვლე: მაგალითად ანგარიშით ასე: გირვანქ
 შაქარი დაწვი და 16 გირვანქა ღვინოში გასხუნ მოუმატე ამას ორ
 გირვანქა ან სამი ქიშიში მოხარშე ორ თუნგ წყალში ესეც იმაზედ
 დაასხი და ჭანკ ღვინოში გაურივე. წითელი ღვინო უფრო ჭანკლე
 სიტყეში სვირტი რამ გაურიეთ ის უველას სჯობს.

ღვინის დაღობის წამალი ეს არის. უნდა ვუცადნათ რამ ამაღ
 ნი ურიეთ ადუღდეს დაიწმინდოს და გადაიდოს. სხვა გვარ კიდევ
 კირის ქვა ძალან გაცხელებული ჩაგდოთ ქვევრში რამდენიმე. უ
 კერძენი სწორს ღვინის დაღობის წამალს რვა გირვანქა ღვინის ქვა
 (винный камень) კერეთვე ჩაგდო 24 ლიტრი შაქარი, რა გდ
 ნეს დასხი სამსა და ხუთს გოკასაც ეყოფა და უჩიეთ ნასვე
 სათი, შემდგომ ხუთის დღისა კიდევ აურიეთ და მერე ღვინო რამ
 დაიწმინდოს მაშინვე გადაიდეთ.

ღვინოს ქვევრში თურმე ცუდი სუნი მისცეს უკეთესი არა იქნებარ
 ნახშირისა, დახაუთ ნახშირი თხილისა ანუ სხვა ხისაც წმინდათ შე
 კერეთ შარკი ცილასი რამ ბოლო წვრილი ძაბრივით იყოს ჩაყ
 რეთ შარკში ნახევრობადისინ ნახშირი დასხით წყალი ამაღენი მა
 ნამ წმინდა წყალი არ გამოვიდეს ბოლოდან, როცა წყალი წმინდა
 გამოვიდეს მერე ღვინო დასხით—რაც უნდა ცუდი სუ
 ნი ქქონდეს ნახშირი გამოიტანს ეს თვითონ შე ვცადე არაყიან ცი
 ში ჩასხმული ღვინო ასე ნახშირისაგან გამოეცვალა სუნი აგრე თვე
 დაობებულ ქვევრში ჩასხმულ ღვინოს რომელიც სრულებით არ და
 ილოდა ნახშირით გამოუვიდა გემო, ეს თითონ შე ვცადე, თეთრ
 ღვინოს ეძლევა სურცხოფო უფითელი და წმინდა იერი ძალას კი არ
 თმეეს ცოტას.

განგრძელება ბს ნუმერში, . .

სხვა ზ სხვა ანბანი.

ახლა ანბანად უსასიამოვნოესი რა იქნება რეკონტრ ვანსრო ხუმთა
მეითხველთა: რომელ მისმა ბრწინვალებაში კინას ვანსანტრეგმა გვიან
ბრძანა: მე ზ უფალს ღმრთის მეტყუალების განდევნის ვლანტონ
იოსელიანს რომ რაც ქართული წაგნები იყოს ძველი ზ ისლი დანი
ბეჭდოს ქართულ ენაზედ, ვლანტონმა უკვე დაბეჭდა დიდ მონაწილას
ნი გალექსილი ტფილელისაგან. მორე ხუმერში დავწერთ დავწელი
ღმრთის რაც დიხსება აქვს ამ წიგნსა, ზ ახლა იბეჭდება ვლანტონის
საგანვე მორე საურობა ტიმოთე კვისკოპოზისს. მე ამავე თვეში და-
ვიწყებ დაბეჭდას მორე ხონელის თხზულებას ამიწან დარეკანისს.

თავ. გ. კრისტოფ.